

Bačko klačje

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br. 1/96 ZP

SUBOTICA

KNEŽICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

VJERSKO-INFORMATIVNI LIST

GOD. XXII. BR. 1 (67)

siječanj - veljača - ožujak 1992.

CIJENA: 200 dinara

*Tebi se, Gospodine utječem,
o da se ne postidim nikada:
u svojoj me pravdi izbavi!
U ruke tvoje predajem duh svoj:
otkupi me, Gospodine, Bože vjerni!*

*Dušmanima svojim ruglo postadoh,
susjednima podsmijeh, a znancima strašilo;
koji me vide vani, bježe od mene.
Nestalo me ko mrtvaca iz sjećanja ljudi,
postadoh ko razbijena posuda.*

*A ja se, Gospodine, u tebe uzdam;
govorim: Ti si Bog moj!
U tvojoj je ruci sudbina moja:
istrгни me iz ruke dušmana
i onih koji me progone!*

*Rasvijetli lice nad slugom svojim,
po svojoj me dobroti spasi.
Budite hrabri i jaka srca,
svi koji se u Gospodina uzdate!*

(Psalam 31)

SADRŽAJ :

DA VIŠE NE BUDEMO SIROČAD	2
KRIŽ NAŠ SVAGDASNJI	3
II. PORUKA SV. OCA IVANA PAVLA II. ZA KORIZMU 1992.	4
ZIVOTNI PUT O. GERARDA TOME STANIĆA	6
DRUGI " RAZGOVOR" INSTITUTA IVANA ANTUNOVIĆ	7
GOVOR PRIGODOM OTVARANJA DRUGOG RAZGOVORA	8
DAN BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA	9
VELIKO PRELO U SUBOTICI	11
POZDRAVNI GOVOR ALOJZIJA STANIĆA	12
NI CARICA CARICAMA NE SMI BIT LIPČA	13
SPOMEN PLOČA BELI HORVATU	14
PRELO U ALJMAŠU	15
STOTA GODINA	16
DOBRA POLITIKA	18
ODGOJ DJELO LJUBAVI	19
KNJIZEVNA VEČER S. FIDES VIDA KOVIĆ	20
RODNOM GRADU SUBOTICI	21
SVOJ NA SVOME ... ILI ... ALI !	22
NAŠI SUSRETI	23
S KRISTOM U SUSRET MLADENAČKIM BORBAMA	24
KONCERT MLADIH	25
BOŽIĆSKI KONCERT U SVEČANOJ VIJEĆNICI	26
SUBOTIČKA DANICA ZA 1992. GODINU	27
ISPRAVKE U KALENDARU " SUBOTIČKA DANICA " ZA 1992.	28
SUBOTIČKI KARITAS	29
VIJESTI IZ DOMOVINSKE CRKVE	30
VJESTI IZ TAVANKUTA	31
BOŽIĆ U TAVANKUTU	32
KUD " BUNJEVAČKO KOLO " U BERLINU	33
EKUMENIZAM UPRKOS SVEGA	34
ANICA BALAZEVIĆ	35
UMRLA ČASNA SESTRA PRISCILA BUKVIĆ	37
STJEPAN BARTOLOVIĆ	38
BILI SMO NA PRELU	39
ZANIMLJIVOSTI	40

DA VIŠE NE BUDEMO SIROČAD

Početkom ove godine nastala je nova politička situacija u našoj zemlji, jer su 13. siječnja 1992. godine Sveta Stolica, a 15. siječnja 1992. godine države Europske zajednice priznale Republiku Hrvatsku kao suverenu, samostalnu, slobodnu i demokratsku državu.

Time je zadovoljeno osnovnom i neotudivom pravu, koje je sam Stvoritelj stavio u svaki narod pod ovom nebeskom kapom, već u činu njegova nastanka.

Hrvatski narod je to pravo imao, njime se služio i bio međunarodno priznat u razdoblju naših narodnih kraljeva. Posebno ističem, da je knez Branimir i cijeli naš narod i onda bio pod posebnom zaštitom Petrove apostolske Stolice - onodobnog najvišeg moralnog arbitra i najviše međunarodne instance. Prije ravno 890 godina (1102.) hrvatski je narod to svoje neotudivo pravo prenio na ugarske kraljeve, a kasnije je izabrao austrijsku habsburšku dinastiju, sve do 1918. go-

dine. Tada je to pravo prenio na zajednicu južnoslavenskih naroda.

Na slobodnim i demokratskim izborima 1990. godine i općenarodnim referendumom 1991. godine hrvatski narod je odlučio uzeti to svoje pravo ponovno u svoje vlastite ruke i na temelju toga prava osnovati novo

svoju vlastitu državu u kojoj će biti gospodar-svoj na svome. Ta je samostalnost proglašena 26. lipnja prošle godine, a međunarodno priznata najprije od Svete Stolice 13. siječnja i 15. siječnja 1992. godine od Europske zajednice. To su povijesni datumi i razlog radosti i nade za Hrvate bilo kojoj vjerskoj zajednici ili svjetonazoru pripadali. Tako i mi bunjevačko-šokački Hrvati u Bačkoj svjesni smo da je veliki dio hrvatskog naroda ostao izvan granica matične Domovine, kako ovdje u južnoeuropskim prostorima, tako i oni milijuni naših iseljenika i prognanika, rasutih po cijelom svijetu. Sve nas s matičnom domovinom povezuje Crkva, koju smo odmah nakon Drugog Vatikanskog koncila nazvali sretnim nazivom "Crkva u Hrvata". Tako ona i u ovom slučaju postaje ono, što je njezino određenje, sakrament jedinstva svakog pojedinog naroda, a preko njih i cijelog čovječanstva. Drugim riječima, ona je vidljivi znak toga jedinstva i stvarni vez, koji nas povezuje u jedno, bez obzira na granice, koje nas dijele. Činjenica, da je Sveta Stolica bila među prvima, koja je priznala samobitnost hrvatskog naroda i da se u tom smislu ranije svojski zauzimala, postaje vidljivo svjedočanstvo da je ona bila i u prošlosti često puta jedini vez koji je povezivao i hrptica koja je davala dostojanstvo tom narodu. Ta činjenica je svjedočanstvo, da je ona to ne samo bila, nego da to jest i ovog povijesnog trenutaka i da će to biti i u budućnosti. Tako su na najbolji način pobijene sve laži, koje su nam se u tolikim formama servirale, kako je Crkva bila protiv hrvatske samostalnosti i borbe za nju.

Svi Hrvati izvan granica priznate Republike Hrvatske priz-

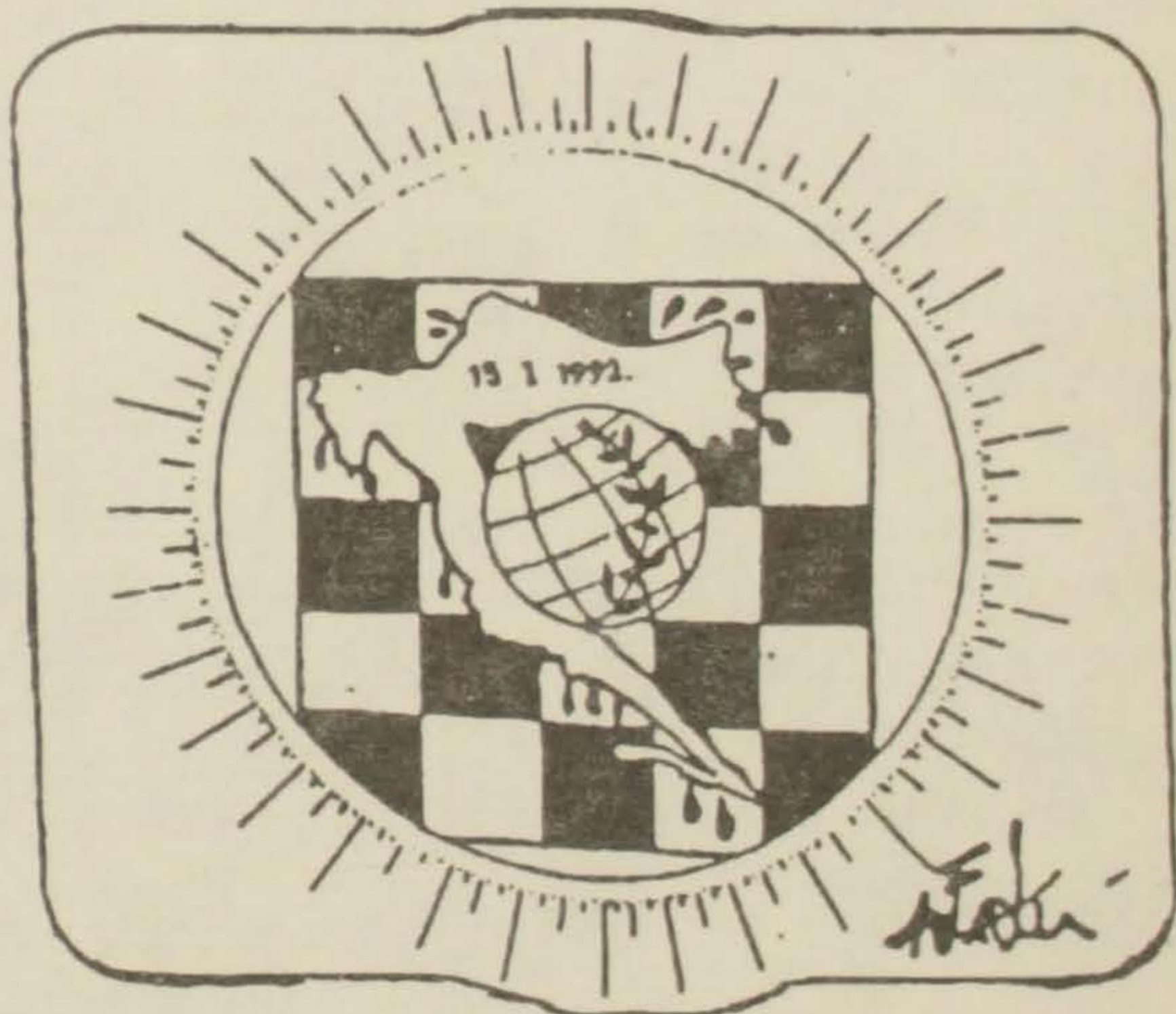
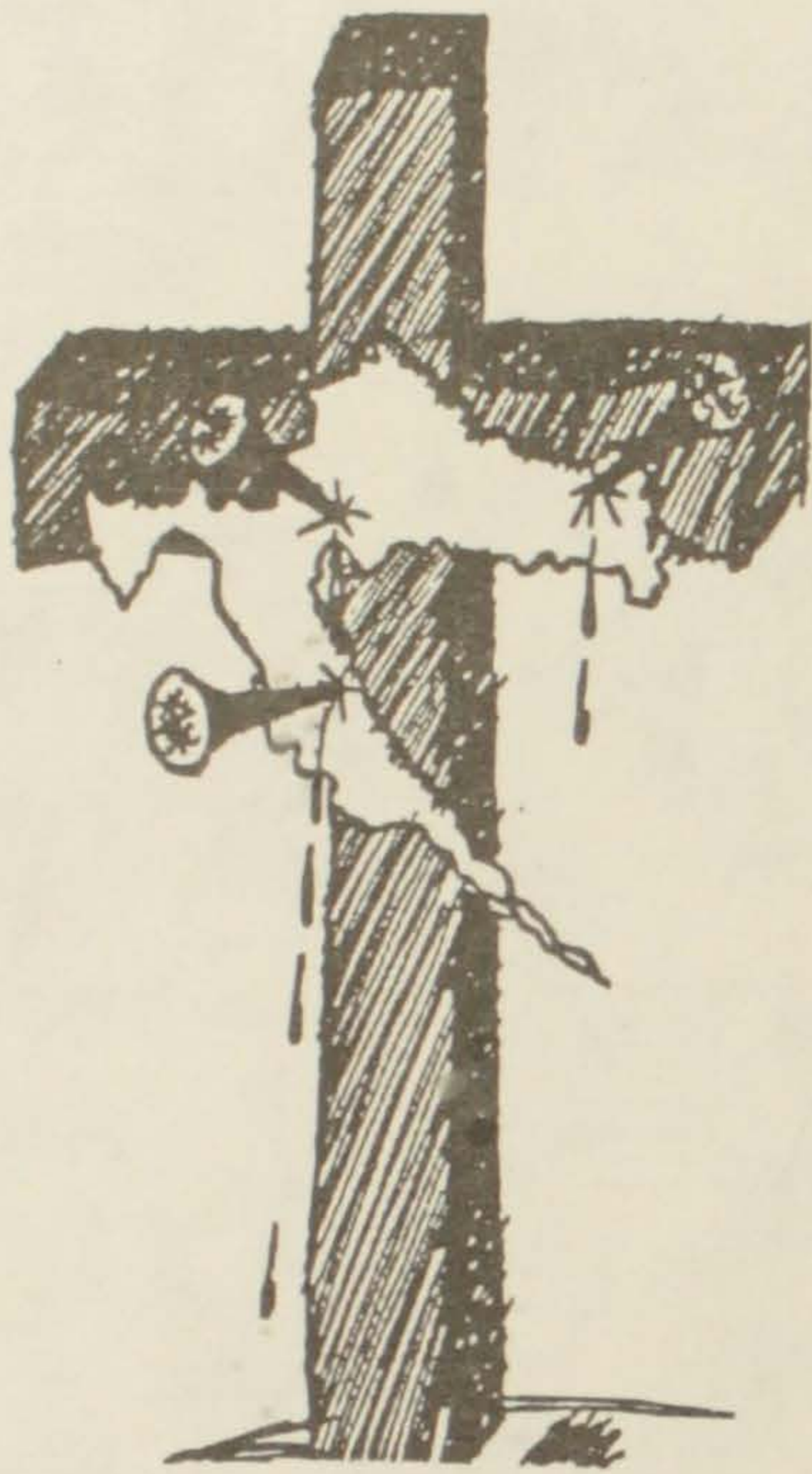
naju zakonite vlasti onih prostora u kojima žive, ali zahtijevaju sve ono što garantiraju prirodna i neotudiva prava svakog pojedinca, obitelji i naroda, što jamče međunarodni pozitivni zakoni i međunarodne povelje i konvencije-dogovori o ljudskim pravima. To u sebi uključuje pravo na materinjski jezik u svakidašnjem životu, u vjerskim ustanovama, školstvu, javnim ustanovama te u sredstvima društvenog priopćavanja (tisk, radio, televizija) kao i pravo na vlastite kulturne ustanove, te proporcionalno sudjelovanje u političkom životu sredine u kojoj žive.

Ova prava nam jamče svi prirodni i pozitivni Božji i ljudski zakoni. No, kako je poznato, o tome da se ti zakoni ostvaruju u životu, mora se netko starati. U tom pogledu svi Hrvati po svijetu s pravom upiru oči u svoju Domovinu i polažu svoje nade u nju. Od Domovine ne očekujemo ni ruha, ni kruha, jer smo to kao radin i marljiv narod sposobni sebi priskrbiti na bilo kojoj zemljopisnoj širini. Ali, prije svega, očekujemo od nje materinjsku brigu, uz duhovnu, moralnu i kulturnu pomoć. Te materinjske brige u prošlosti nismo osjećali, jer je nije mogla, ili nije smjela javno manifestirati. Čak ni onima najbližima. Kad je to činila, činila je uvijek kao dobra majka "ispod pregače" da ne vidi očuh. Jedino je Crkva bila ona, koja je u osobama naših biskupa, a osobito u osobi našeg prvog biskupa Crkve u Hrvata, u zagrebačkom nadbiskupu i kardinalu Franji Kuhariću, pohađala i bodrila ovaj narod u njegovim radostima i teškim trenucima. Tu brigu zamišljamo kao istinsku brigu za svaki dio naroda, kako on malen i zapušten bio. Dapače, ako je bjedniji i napušteniji, to treba biti predmetom njezine veće brige i ljubavi. Domovina se mora postarati da u svakoj našoj crkvi, gdje se sakuplja hrvatski narod, bude svećenik, koji će riječ Evandjelja naviještati na slatkoj materinjskoj hrvatskoj riječi. Da ne bude nijedne škole bez hrvatskog učitelja, da ne bude sela i grada, gdje mi živimo, u kojima nema kulturnih ustanova, koje bi čuvale i njegovale naš narodni identitet, običaje, riječ i kulturu. Ne bi smjelo biti ni grada, ni sela u koji ne bi doprla pisana riječ na našem narodnom jeziku u obliku tiska, preko televizijskog i radio programa. Očekujemo da će Domovina majčinskom brigom bdjeti nad moralnim zdravljem pojedinca, obitelji i naroda. Neka nas stimulira i potiče, a kad treba i kara, ali uvijek u ljubavi, jer to je ono čega smo najželjnjiji, ali i najpotrebniji. No, ta ljubav ne smije biti u lijepim riječima

i obećanjima, nego u efektivnom i djelotvornom zauzimanju, a kad treba, i pomoći. S druge strane, to za nas rasute po svijetu ne smije značiti da smijemo skrstiti ruke i čekati gotovu pomoć. Ako je ne dobijemo u vremenu i načinu,

kako mi to očekujemo, da se na taj način ispričavamo za svoje propuste, ili, ne daj Bože, za nerad.

A sada još pred svima nama stoji veliki zadatak, da molitvama i svim sredstvima Duha uznastojimo da se zauzstave ratna razaranja i da se vrati teško narušeni mir i povjerenje na ove prostore, pa da dostojno čovjeka i Europe počnemo graditi "civilizaciju ljubavi" - jedinu mogućnost ljepše budućnosti.

KRIŽ NAŠ SVAGDAŠNJI - PROČIŠĆENJE NAŠE

Korizma, koja je na vratima, otkriva nam staru i uvijek novu stvarnost križa, trpljenja, odricanja i svakodnevnih boli. Kroz tri slijedeća odlomka pokušavam (zajedno s čitateljem) otkriti tri razine križa: svakodnevni nemili i bolni događaji; post i odricanje u svjetlu pročišćenja za ljubav prema bratu; otkrića patničkog lica Kristovog u osobnim i zajedničkim girijesima i propustima, kao sredstva nutarnjeg liječenja rana, čovjeka pojedinca i čovječanstva.

Nakon neuspjele namještaljke u nogometnoj utakmici drugovi su uspjeli nagovoriti "Mačka" da naslika jedan transparent sa vidljivim natpisom da je "šerif" iz protivne ekipe kumovao svemu. Uz to su još na svoju ruku dodali nekoliko pikantnih izraza za njegovu ženu. Jasno... ponosni "šerif" je odlučio sebi pištoljem pribaviti ugled...

Čim je rečeno: traži da te ubije - priča Mačak - uhvatila me je velika tjeskoba. Proživljavao sam trenutke velike panike, razmišljajući gdje da se sklonim ili sakrijem. K tome još pomisao na bol roditelja zbog gubitka sina i to radi obične nogometne groznice. Da, prolazi me strah - razmišljam... Ali upravo prije par dana sam vrlo svježe doživio rečenicu iz Evanđelja: "Ako brat tvoj ima nešto protiv tebe, idi k njemu...". Ove riječi - idi k njemu

- su mi se usjekle u pamćenje, tako da su mi sad odzvanjale kao refren: idi k njemu! Ako to kaže Isus, onda idem. Njegovi savjeti su sigurno dobri. U svakom slučaju alternativa - sakriti se ili skloniti, bila je puno riskantnija. Ako već treba da umrem, bolje licem u lice sa "šerifom", nego li da dobijem metak iza leđa.

S ovakvim raspoloženjem u duši više nisam osjećao straha. Doživljavao sam da kod Boga nema straha. Štaviše, On daje veliki mir i povjerenje. I dok sam čekao autobus, razmišljao sam: "Što ću mu reći"? Ali, zar ne stoji u Evanđelju: "Nećete govoriti vi, nego će Duh Oca vašega govoriti preko vas". Došavši u lokal, gdje sam ga mogao naći, upitam: "Oprostite, gospodine X.Y.?" "Da, unutra je". Ušavši u salu za bilijar, kao da sam se našao u bunkeru. "Ovi robusni tipovi mogu me smrviti svojim pesnicama", pomislio sam. Došao je odlučan trenutak! "Gospodine X.Y.?" "Ja sam to!" Približio sam mu se: "Ja sam Mačak"... i ne čekajući kako će reagirati, nastavim: "... došao sam tražiti oprost". Svlađavši iznenađenje, "šerif" će: "Znaš li da te želim ubiti?" "Da, znam, ali prije bih ti želio nešto reći". Drugovi su mu u sali stajali skamenjeni, iznenađeno gledajući nenaoružanog mladića tolike hrabrosti. "Želiš me ubiti zbog onog transparenta?" "Ne, nego zbog onog što si napisao o mojoj ženi!" "Onda se to ne odnosi na mene, jer su to drugi pisali. Ako me svejedno želiš ubiti, ja sam tu, ali molim te oprostjenje u ime ostalih".

Uzeo je štap od bilijara, vjerojatno da bi dobio na vremenu za razmišljanje, a onda nakon udarca u kuglu: "Kako si imao hrabrosti doći ovamo?" "Želim prekinuti lanac nasilja koji je započeo na toj utakmici. I ti znaš da se ne smije ubiti, niti raniti čovjeka. No, znam da se ponekad izgubi glava. Ali se ipak može početi ispočetka. Ja sam došao zbog toga".

"Idemo u bar, nešto popiti" - odgovori s neskrivenim zadovoljstvom "šerif": "Danas sam našao pravog čovjeka". Nakon svega, vraćao sam se kući prepun neopisive radosti. Videći me takvog, jedan prijatelj me upita: "Šta ti se dogodilo danas?" "Ma, ništa posebno. Razumio sam kako se čovjek može osloboditi straha od smrti". "Pa kako?" "Dovoljno je biti spreman dati svoj život za brata"! (prijevod s talijanskog)

U osmišljenju korizmenog odricanja neka nam pomognu tekstovi proroka Izaije o pravom obliku posta i odricanja: "Dan za danom oni mene traže i žele znati moje puteve, kao narod koji vrši pravdu... Od mene ištu pravdu i žude da im se Bog približi: 'zašto postimo ako ti ne vidiš, traćimo se ako ti ne znaš'. Gle, u dan kad vi postite, posao iznalazite za radnike svoje i na posao ih gonite. Vi postite, a prepirete se i svađate i pesnicom bijete siromahe. Zar je meni takav post po volji...? Hoćeš li to zvati postom... ugodinom Gospodinu? Ovo je post koji mi je po volji: podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onog koga vidiš golog i ne kriti se od onog ko je tvoje krvi! Tad će sinuti poput zore tvoja svjetlost i

zdravlje će tvoje brzo procvasti. Vikneš li, Gospodin će ti odgovoriti. Kad zavapiš, reći će 'Evo me'!" (Iz 58, 2-9).

Ovi tekstovi su me razotkrili, pokazali dvostrukost moga srca: brižljivo postim i obdržavam razne oblike odricanja i druge propise, a istresam se na brata koji mi stane na prst. Rasterećujem svoju neurozu na siromahu koji se pojavi u nepravo vrijeme, ogovaram i tužim se na svaku neprijatnost... Tko će me izbaviti iz ove moje bijede? Križ Isusa Krista, prihvaćen križ u slabostima i neprilikama. Ljubljeni Križ!

Korizmeni i svaki drugi oblici odricanja, žrtvovanja i križeva bivaju preoblikovani pa i privlačni za svakog kršćanina ako ih proživljavamo u vidu ljubavi prema bratu. Naime... "bližnjega ljubiti kao samoga sebe, više je nego sve paljenice i žrtve".

Svi oblici trpljenja ili dragovoljnog odricanja kao npr. bolesti, neimaština, ali isto tako i pogreške i slabosti, pa zatim nerazumijevanja, ogovaranja, krive optužbe, različita sumnjičenja pod izlikom "dobrih nakana", kao i govorkanja, mrmljanja, neshvaćanja, neuspjesi,

promišljanja, poniženja, itd. Sve to služi samo jednome: pročišćenju ljubavi prema bratu.

U prihvaćenom križu i ljubljenu Isusu raspetom nalazim svu snagu kršćanskog svakodnevnog usavršavanja i napretka. U prihvaćenom križu nalazim smrt vlastitog egoizma i uskrsnuće novoga čovjeka u meni. Nalazim ljubav bez suvišnog sentimentalizma i skrivenog interesa, nalazim čistu mjeru ljubavi. U zagrljenom križu nalazim sličnost i poistovjećenje sa Sinom Božjim, Čovjekom boli.

"Onaj koji poznaje ljubav i sjedinjuje svoje boli s bolima Isusa na križu i dopusti da se njegova kap krvi izgubi u krvavom moru božanske krvi Kristove, ima najuzvišenije mjesto koje čovjek može zauzeti: postaje kao Bog koji je došao na zemlju, otkupitelj svijeta". (C.L.)

II. PORUKA SV. OCA IVANA PAVLA II. ZA KORIZMU 1992.

Tema ovogodišnje Papine korizmene poruke je: "Svi su pozvani na sudionništvo za stolom stvorenja". Prenosimo veći dio te poruke.

Draga braćo i sestre!

Sve što je Bog stvorio pripada svima. Prije nego počne Korizma, u kojoj nas Gospodin Isus Krist na poseban način poziva na obraćenje, želio bih se obratiti vama, svakom pojedinom, i svakoga pozvati da razmišlja o toj istini i učini konkretna djela, koja će posvjedočiti čistoću srca.

Taj isti Gospodin, čiji najviši dokaz ljubavi slavimo o Uskrsu, od iskona je zajedno s Ocem priprvio divni stol stvorenja, za koji je želio pozvati sve ljude bez izuzetka (usp. Iv 1,3). Crkva je tu istinu obznanjenu od početka Objave razumjela i prihvatila kao životni ideal ponuđen ljudima (usp. Dj 2,44-45; 4,32-35). Ona je u novije vrijeme to univerzalno određenje stvorenih dobara, kako materijalnih tako i duhovnih, ponovno navijestila kao središnju temu svoga socijalnog nauka. Tako je enciklika "Centesimus annus", objavljena prigodom stote obljetnice enciklike "Rerum novarum" moga predhodnika Lava XIII, željela potaći na razmišljanje o tom općem određenju privatnog vlasništva i ono treba osvijetliti njegov stvarni smisao.

Premda su te jasno izrečene istine bile često ponavljane, ipak boli kad vidimo kako se zemlja sa svim svojim dobrima - što smo usporedili s velikom gozbom na koju su pozvani svi ljudi koji su živjeli ili će još živjeti - pod mnogim vidovima, nažalost, još nalazi u rukama manjine. Zemaljska su dobra predivna, kako ona koja nam Stvoriteljeva ruka darežljivo poklanja, tako i ona koja su plod ljudskih ruku, jer je čovjek sa svojim duhom i svojim radom pozvan da surađuje u djelu stvaranja. Štoviše, udio u tim dobrima je nužan, kako bi svako ljudsko biće moglo postići svoje puno ostvarenje. I upravo je zbog toga bolno utvrditi koliki milijuni nemaju pristupa za stol stvorenja.

/.../ ... za sve one koji na ovom svijetu trpe - jer svi smo mi napokon Božja djeca, svi smo međusobno braća i sestre i baštinici stvorenih dobara - moramo se zauzimati svim silama i bez odlaganja, kako bi mogli dobiti mjesto koje im pripada za stolom stvorenja. U akcijama pomoći tijekom Korizme i Došašća, kao i pothvatima Caritasa, mora naš rad na autentičnom promicanju cjelovitog čovjeka i svih ljudi nadahnjivati jasna svijest, kako je Stvoriteljeva volja da stvorena dobra budu na raspolaganju svima.

Odazivajući se molitvi i obvezi trebamo pažljivo osluhnuti one Gospodinove riječi koje govore: "Na vratima stojim i kućam" (Otk 3,20). Da, to je isti Gospodin, koji blago kuca na srce svakog čovjeka, ne sileći nas već strpljivo u nadi, da ćemo mu otvoriti vrata kako bi ušao i sjeo s nama za stol. Međutim, mi nikad ne smijemo zaboraviti da nam se Isus - prema središnjoj evangeoskoj poruci - obraća preko svakog čovjeka, te da će naš osobni odgovor biti mjerilo hoće li nas posaditi sebi s desne, zajedno s blaženima, ili s lijeve, s prokletima. "Ogladnjeh... i ožednjeh..., stranac bijah... i gol, ... bolestan... i u tamnici..." (usp. Mt 25,34 sll).

Dok usrdno molim Gospodina da prosvijetli napore svih za dobrobit najsiriomašnjih i najpotrebitijih, blagoslivljam vas od sveg srca, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Ivan Pavao II.

S PAPOM IVANOM PAVLOM II.

Ako se za bilo koje razdoblje života i djelovanja služenja

ovoga Pape moglo reći da je bilo obilježeno radom i zauzimanjem na zaustavljanju ovog besmislenog rata i međunarodnom priznanju samostalnosti Republike Hrvatske, kao izraza vjekovnih trežnji hrvatskoga naroda, onda se to sigurno može utvrditi za ovaj period, od posljednjih mjeseci prošle godine i prvih tjedana nove kalendarske godine. Mislim, da se bez pretjerivanja može ustvrditi da je jedna od središnjih misli i nastojanja pape Ivana Pavla II. u spomenutom razdoblju bilo aktivno zauzimanje za zaustavljanje ratnih operacija

i priznanje samostalnosti hrvatske države u smislu izražene volje naroda na slobodnim i demokratskim izborima i kasnije na provedenom referendumu. Ta nastojanja se nisu samo manifestirala u papinim izjavama, govorima, slanju svojih izaslanika i kroz diplomatsku aktivnost, nego je obilježila i značajna unutarcrkvena zbivanja, kao što je bilo održavanje Prve europske biskupske sinode u Rimu.

PRVA EUROPSKA SINODA BISKUPA

Još travnja 1990. godine u moravskom duhovnom centru, u Velehradu, sv. Otac Ivan Pavao II. najavio je saziv Sinode biskupa Europe. Već se dugo osjećala potreba da se premosti jaz između Crkve u Istočnoj i Zapadnoj Europi. Radi komunističkog terora bio je onemogućen svaki kontakt između katoličkih zajednica na Istoku Europe sa svojom katoličkom braćom u Zapadnoj Europi. Dovoljno je sjetiti se da spomenuti narodi nisu mogli imati ni onih najnužnijih kontakata sa biskupom Rima. Koliko je bilo samo natezanja oko imenovanja biskupa, jer su se državne vlasti miješale i u te unutarnje stvari života Crkve. Nastojali su svojim kanalima, preko prokomunističkih udruženja klera, kao što je bilo zloglasno udruženje "Pacem in terris" u ČSFR, progurati "svoje kandidate", tj. ljude sa nekim moralnim deliktima, kako bi svojim životom i postupcima sablažnjavali narod i tako ih odbijali od Crkve. Nekada su u tim svojim akcijama i uspjevali. Biskupi tih zemalja nisu mogli sudjelovati na najznačajnijim događajima u životu Crkve, kao što su Koncil ili Sinode. Međutim, Crkva na Istoku Europe, kako one rimskoga obreda, a još više one istočnog obreda, poznatije pod imenom grkokatoličke ili katoličke istočnog obreda, imaju za sobom pravu mučeničku epopeju. Ne samo biskupi i svećenici, koji su u mnogim komunističkim zemljama bili stavljeni izvan zakona, nego i jednostavni vjernici bili su progonjeni radi svoje vjere i vjernosti Rimu, sve do mučeništva. Padom komunizma sve su te Crkve oživjele, ili bolje, iz ilegale i podzemlja izišle su na svjetlo dana. Ta činjenica stvorila je dodatne napetosti sa tamošnjim Pravaoslavnim crkvama, jer je komunistički režim potezom pera sve objekte spomenutih istočnih katoličkih Crkava predao u vlasništvo tamošnjim pravoslavnim zajednicama. Sada grkokatolici traže svoje objekte i pravo na život. Čim je došlo oslobođenje, te su Crkve dobile svoje biskupe

i počele sa organizacijom crkvenog života. K tome te Crkve su, zahvaljujući progonima, sačuvale zdrav duhovni život i sakupile obilje duhovnog blaga u vidu zdrave pobožnosti, obilja crkvenih zvanja, većeg suosjećanja s Crkvom i u nizu drugih pozitivnih vrijednosti, koje su se, nažalost, na Zapadu, pod utjecajem praktičnog materijalizma izgubile ili znatno smanjile. Crkva u zapadnoj Europi je u teološkoj misli i organizaciji crkvenog života, zahvaljujući slobodi i svojim živim vezama s Petrovom stolicom, otišla daleko naprijed.

Zato je bilo nužno da dođe do susreta Crkve sa Istoka s Crkvom sa Zapada Europe kako bi se međusobno upoznale i obogatile onim što je pozitivno u obima. Izvještači sa Sinode tvrde da je prvi dio naličio na čitanje matritiologija (knjige mučeništva, u kojoj su popisani svi mučenici i sveci Crkve!) Bila su potrebna svjedočenja biskupa sa Istoka o mučeništvu često puta i njih samih i njihovih vjernika.

Sve je to bio potresni ispit savjesti za bogatu Crkvu Zapada. To su otvoreno priznavali mnogi njezini biskupi i kardinali, ali ono što je najviše okupiralo Sinodu, bila je zadaća evangelizacije ili bolje reći nove eveangelizacije Europe, koja može opstati samo ako ponovno otkrije svoje kršćanske korijene i svoju duboku vezu sa Isusom Kristom i njegovim evanđeljem.

Zato su na Sinodu bili pozvani i predstavnici drugih kršćanskih Crkava, tzv. "historijskih" Crkava (Pravoslavnih, Evangeličkih, Reformiranih, Anglikanskih i Starokatoličkih). Četiri Pravoslavne crkve (Ruska, Rumunjska, Bugarska i Srpska) nisu poslale svoje promatrače, radi spomenutih problema sa obnovljenim Istočnim katoličkim Crkvama. Na Sinodi je jasno iznesen stav da na temelju osnovnih ljudskih prava i poštivanja njihove svjesti, ne možemo poreći pravo opstanka onim zajednicama, koje je komunizam "zbrisao" s lica zemlje i da oni traže samo ono na što imaju pravo, a to su njihovi hramovi, zgrade i vjernici.

Crkvu posebno zabrinjava njezina podijeljenost, jer je svjesna da tako podijeljena ne može autentično navještati evanđelje i zato je ekumenski dijalog zadak broj jedan pred suvremenim europskim kršćanstvom. On se mora voditi u pravednosti i istini i nadasve u ljubavi. U tom duhu Sinoda je reagirala i na izvještaje trojice hrvatskih biskupa, koji su iznijeli bolne činjenice o ratu koji se vodi na njihovu teritoriju i protiv njihova naroda. Sinoda je poslala poseban apel europskoj i svjetskoj javnosti da se problem rata u Hrvatskoj ne smije prepustiti da ga rješava ona sama, jer je to stvar koja se tiče cijele Europe. Ona mora postupati u duhu deklaracija i povelja koje je ona sama donijela, a koje su potpisale sve zemlje Europe, a to je pravo na nacionalno opredjeljenje i na poštivanje granica, te rješavanje svih sporova za zalenim stolom diplomacije, a ne putem oružja.

PAPINO ZAUZIMANJE ZA NAROD HRVATA

Još u studenom prošle godine poslao je Papa svog drugog poslanika u osobi francuskog kardinala Rogera Etchegaraya, predsjednika Papinske komisije "Pravda i mir" i Papinske komisije "Jedno srce", koja regulira sva karitativna nastojanja Katoličke crkve. Spomenutog kardinala Papa je telefonski iz Budimpešte poslao da vidi stradanja hrvatskog naroda nakon pada Vukovara. Kardinal Etchegaray posjetio je Zagreb, gdje se sreo s kardinalom Kuharićem i vodećim ljudima hrvatske politike. Zatim Osijek, Vin-kovce i Vukovar. Bio je očevicem po-

rušenih i smišljeno bombardiranih bolnica u sva ta tri grada, a u osiječkoj "katedrali", župnoj crkvi sv. Petra i Pavla, koja je teško oštećena, u znak solidarnosti sa trpećim hrvatskim pukom služio je Misu za "pravednost i mir".

Papa nastavlja u svojim govorima poticati svijet da pomogne zastaviti rat u Hrvatskoj i da se tom narodu prizna pravo na samostalnost. U svojim nagovorima hrabri i potiče hrvatski narod i Crkvu u njemu da ne klonu u tim patnjama. Te riječi su uvjerljive i potresne kada na pr. u božićnoj poruci kaže: "Dosta rata u dragoj zemlji Hrvatskoj!" Posebno ističemo da je sv. otac ove godine nakon dvije godine stanke, ponovno i našoj braći makednocima čestitao Božić. Velim da te riječi ne budu samo riječi, Papa već na treći dan Božića šalje svog trećeg izaslanika kardinala Fiorenca Angelinija, predstojnika Vijeća za pastoral zadržavstvenog osoblja. Ovaj Papin izaslanik obišao je mnoge bolnice i karitativne ustanove d ohrabri bolesnike, tj. ranjenike i bolničko osoblje, da ne klonu i da im posvjedoči "kako im je Papa blizu". Otišao je i u razoreni Karlovac. Kao da je Papa htio pomilovati sva ona ranjena mjesta u kojima narod i Crkva Hrvata najviše trpi. Na prvi dan Nove godine prigodom andeoskog pozdravljenja Papa se opet zauzeo za hrvatski narod: "Neka svi koji pate, a osobito pučanstvo Hrvatske, znadu da nisu ostavljeni. Ponavljam svoj apel političkim odgovornicima Europe i svijeta da poduzmu nove mjere i inicijative kako bi govoru oružja uslijedilo djelo strpljive gradnje mira. Svi narodi imaju pravo biti poštivani u svojoj specifičnosti i u svojim zakonitim odabirima. Svi imaju pravo moći živjeti u miru. Napsti jedan narod uvijek je nemoralan čin".

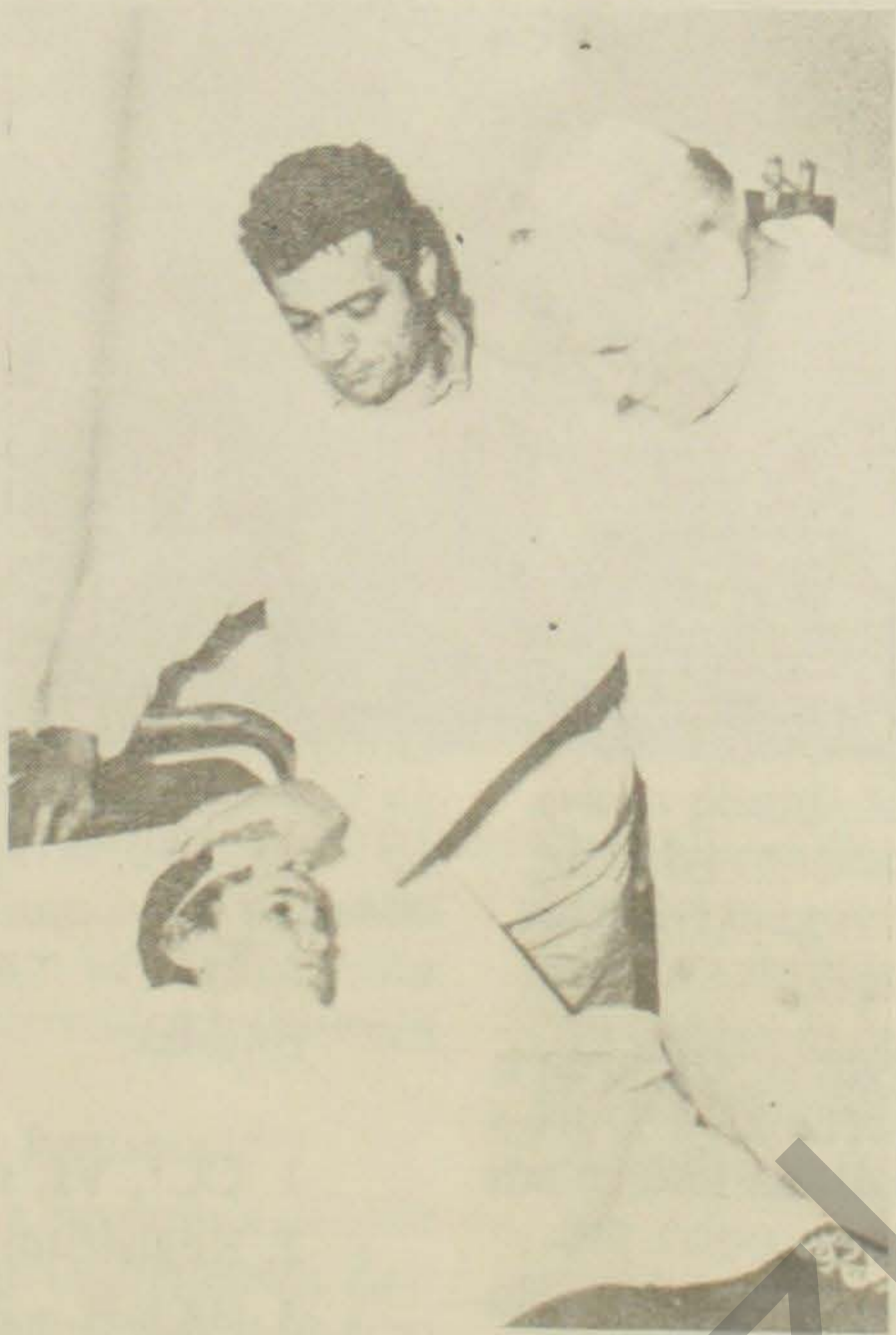
U ovom razdoblju Papa je darovao Crkvi u Hrvata dva nova biskupa. Nadbiskupu Anti Juriću južnohrvatskom metropoliti i nadbiskupu splitsko-makarskom imenovao je pomoćnika dr Petra Šolića, koga je sam na Bogojavljenje u Rimu i posvetio. A zagrebački nadbiskup i prvostolnik kardinal Franjo Kuharić dobio je trećeg pomoćnog biskupa u osobi mons. Marka Culeja.

SVETA STOLICA PRIZNALA REPUBLIKU HRVATSKU

13. siječnja 1992. godine Sveta Stolica priznala je samostalnost Republike Hrvatske. To je drugi puta u našoj trinaestipolstoljetnoj kršćanskoj povijesti da Papa priznaje Hrvatsku kao međunarodni subjekt. Ravno 890 godina je hrvatski narod čekao da opet bude svoj na svome i da ima državu, koju priznaje međunarodnu javnost. Zato je razumljivo oduševljenje kojim je hrvatski narod primio tu odluku Svete Stolice. Ta odluka je tim značajnija što je ona za dva dana pretekla Europsku zajednicu naroda i cijeli demokratski svijet, koji je odredio 15. siječanj kao dan međunarodnog priznanja Hrvatske.

Ovim se aktom sv. Otac papa Ivan Pavao II. zlatnim slovima upisao u hrvatsku crkvenu povijest. Razumljiv je stoga prijedlog nadbiskupa splitskog Ante Jurića da se u svakom većem gradu u Hrvatskoj jedna ulica ili trg nazove imenom pape Ivana Pavla II. Ovim je činom sv. Otac zapravo okrunio svoja nastojanja da pomogne hrvatskom narodu (i ostalim narodima na tim prostovima) da dođu do pune samostalnosti kako bi preuzeli svoju vlastitu sudbu u svoje ruke.

Nema sumnje da je tim svojim postupkom kao najveća moralna sila i autoritet utjecao i na ostale narode i države da i oni priznaju neotudivo pravo svakog

naroda, bez obzira na njegov broj i stupanj civilizacije da živi u vlastitoj državi i slobodno odlučuje o svome usudu. Mislim da je ovim činom, jednom za svagda skinuta sa dnevnog reda rasprava koju su neprijatelji našeg naroda stalno pokretali, da se Crkva negativno odnosila prema hrvatskoj samostalnosti i da je svojim načelima škodila hrvatskoj borbi za samostalnost.

Bez krznanja smije se tvrditi da je Katolička crkva bila, jest i ostaje najveći prijatelj hrvatskog naroda. to je u ovom ratu na bezbroj načina dokazala, ne samo svojim izjavama, nego i djelima. Činjenica da su se Hrvati držali njezinih moralnih načela, danas im je na čast pred cijelom svjetskom stvarnošću, unatoč velikim žrtvama, kojima su morali tu cijenu platiti.

Za nas Hrvate, koji živimo izvan njezinih teritorijalnih granica, osamostaljenje Hrvatske znači nadu, da će se ona stvarati o duhovnom dobru i kulturnom rastu cijeloga naroda, bilo gdje se on nalazio. Hrvatska očekuje uspostavu diplomatskih odnosa sa Sv. Stolicom, kako bi Zagrebi dobio nuncija, koji će se zauzeti moći žrtvovati interesima Crkve u hrvatskom narodu. Katolička crkva će i u buduću biti, ono što je i do sada bila, hrptica hrvatskoga naroda, pa da uspravan uđe u međunarodnu zajednicu svih ostalih naroda, donoseći svoj vlastiti doprinos na stol europskog i svjetskog zajedništva. To neka nam udijeli dobri i milostivi Bog po zagovoru najvjernije "Odvjetnice Hrvatske"!

LIK

ŽIVOTNI PUT O. GERARDA TOME STANTIĆA

6. MLADI SVEĆENIK U ĐURU I BUDIMPEŠTI

Poslije položenih ispita iz cjelokupne teologije, prema ustanovama Reda, mladi svećenik o. Gerard Stantić postao je član samostanskog kapitula s pravom glasa, tj. da može biti biran, odnosno da može birati i javno uzeti riječ na kapitulima. Tako o. Gerard ulazi u puninu života svoje redovničke zajednice. Tih dana je položio ispit i za jurisdikciju, da bi mogao ispovijedati vjernike.

Tada su karmelski samostan u Đuru i Budimpešti odlukom Generalnog definitorija izdvojeni iz Austrijske karmelske provincije i osnovana je Mađarska polu-provincija. (1)

Tim činom također je odlučeno da o. Gerard Tomo Stantić postane član ove nove pravne jedinice Reda, jer teritorij, u kojem su stanovali podunavski Hrvati, politički je pripadao Mađarskoj, a teritorij osnovane Polu-provincije se poklapao s tim političkim teritorijem.

Nova Polu-provincija brojila je oko tridesetak redovnika (svećenika, bogoslova i braće pomoćnika). U tom broju se nalazi i mladi svećenik karmelićanin o. Gerard i to kao jedini Hrvat.

Sudeći po šturim podacima, mladi o. Gerard je vrlo cijenjen u ovoj tada osnovanoj Polu-provinciji.

Naime, malo iza završenih ispita iz teologije o. Gerard izabran je u đurskoj zajednici za trećeg kućnog savjetnika. Isto tako izabran je za zamjenika učitelja novaka. Kako nije imao za to kanonske uvjete, zatražena je i dobivena dozvola (2).

Ipak, on ostaje samo nekoliko mjeseci u Đuru, jer je već u rujnu 1903. godine premješten u samostan u Budimpešti. Nakon kratkog vremena dodijeljena mu je dužnost samostanskog skrbnika, odnosno ekonoma (3).

Uz svoj redoviti samostanski život i zaduženje u životu zajednice, o. Gerard je bio revan ispovjednik i propovjednik.

Nije nam moguće dublje prodrijeti u život o. Gerarda u kratkom razdoblju njegova boravka kao svećenika u Đuru i Budimpešti. Boravio je skupa u oba samostana kao mladi punopravan član nešto oko godinu dana.

Možemo ipak dočarati iz njegovih kasnijih razgovora da je bio vjeran Bogu, svome Redu i dušama. Kako bismo barem nekako dočarali njegovo raspoloženje, može nam poslužiti

jedan kratak i jezgrovit razgovor između o. Gerarda i pisca ovih redaka iz prvih dana novicijata.

Bilo je to 1937. godine u Somboru. Jednoga dana o. Gerard je susreo tada mladoga novaka na samostanskom hodniku i pozvao ga u svoju redovničku sobicu. Ispričao je događaj koji mu se desio dok je boravio u Budimpešti:

Jedan dječčić, kojega je vodila za ruku njegova majka, opazio je u sandalama bose noge o. Gerarda i uzviknuo: "Mama, vidi noge sv. Antuna". Kad je ispričao ovaj događaj, dodao je pouku: "Ti budi sav svet!"

Uvjeren sam da je to primjenio na sebe u trenutku kad je dječčić vidio njegove bose noge u sandalama.

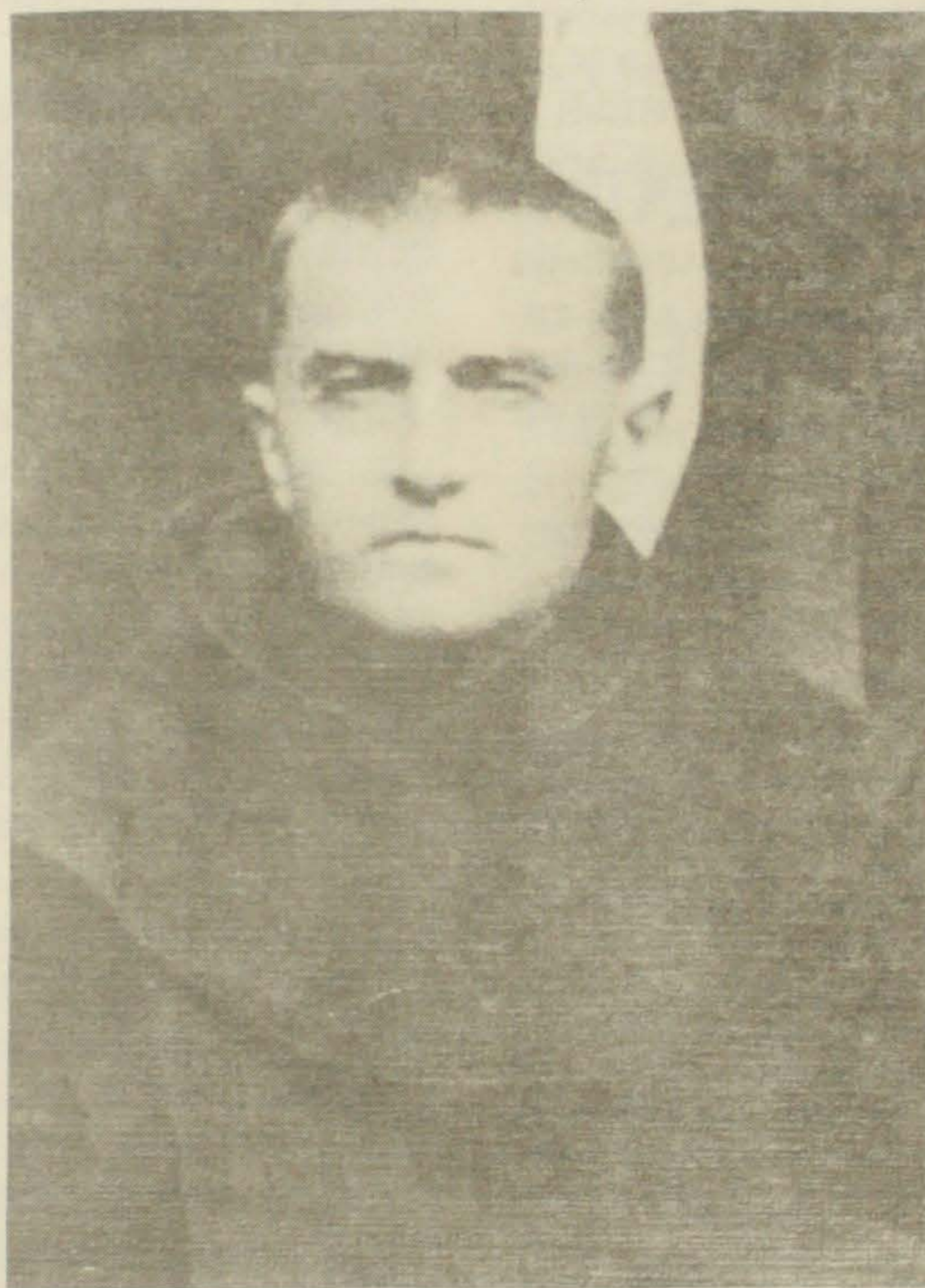
To je u logici ne samo njegovih odluka, koje su nam poznate iz njegovih zapisa za vrijeme studija teologije, nego je bio njegov običaj da riječi, koje je od drugih čuo, uvijek je prihvatao kao poticaj za svoje vlastite odluke. U to se možemo uvjeriti kada pomno čitamo njegove kasnije zapise koji se odnose na njegov osobni duhovni život. No, o tome će biti kasnije govora.

Možemo zaključiti da o. Gerard u svom kratkom razdoblju u Đuru i Budimpešti nastavlja savjesno živjeti svoj redovnički i svećenički poziv i da mu je to razdoblje poslužilo kao neposredna priprava za onaj život i rad što mu je Providnost odredila u narednom periodu života u somborskom samostanu.

Kad mu je najavljeno da će poći u Sombor u novi samostan, nabavio je knjige na hrvatskom jeziku da se bolje pripremi za rad među svojim sunarodnjacima.

(Nastavit će se)

Ante Stantić, karmelićanin

Sluga Božji Gerard Tomo Stantić
1876 - 1956.

Bilješke:

1. CCJ, VI, str. 93.
2. Registrum Procurae gen. XXVI, 1900-1908., str. 237.
3. BKRH. - Zabilježeno je da o. Gerard obnaša dužnost kućnog ekonoma od 18. rujna 1903. godine

DRUGI "RAZGOVOR" INSTITUTA "IVAN ANTUNOVIĆ"

Nastavljajući tradiciju Matice subotičke iz vremena prije drugog svjetskog rata, Institut "Ivan Antunović" je prošle godine obnovio kulturnu priredbu, koja ima slikovit naziv "Razgovor" sa željom da razgovaramo o svim pitanjima i problemima kulturnog života Hrvata u Bačkoj.

Drugi "Razgovor" održan je 16. siječnja 1992. godine u velikoj čitaonici subotičke Gradske biblioteke s početkom u 17 sati.

Ova priredba je imala ustaljeni oblik još iz vremena prije rata. Poslije pozdravnih riječi predsjednika Instituta, Lazara Ivana Krmpotića, djevojka u svečanoj bunjevačkoj nošnji, Antonija Piuković pročitala je pjesmu dr Matije Evetovića: "Molitva Bunjevaca", koja je recitirana ili pjevana na svim predratnim "Razgovorima".

Onda je slijedila glazbena točka. Ovog puta to je bila kompozicija Milana Asića na stihove Jakova Kopilovića "Moja domovina" u izvedbi katedralnog zbora "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Zatim je Lazar I. Krmpotić pročitao svoje predavanje pod naslovom "Kulturom duha k pravoj slobodi".

Predavanje je sveobuhvatno, jer su postavljena brojna pitanja, koja nam se nameću u ovim povijesnim okolnostima.

Na početku je istaknuta misao: Jedan od zadataka, koji stoje pred Institutom "Ivan Antunović" je nastavak rada Hrvatske kulturne zajednice sa sjedištem u Matici subotičkoj i organiziranje godišnjeg susreta pod slikovitim nazivom "Razgovor".

Poslije uočavanja i upoznavanja vrijednosti naše kulturne baštine, postavljeno je pitanje: "Čime u ovom konkretnom slučaju Institut 'Ivan Antunović' kao crkveno-narodna ustanova može poslužiti duhovnoj obnovi u ova vremena poslije vladanja ideologije komunizma?" (...) Čime nadomjestiti prazninu koja je nastala poslije pada mnogih izmišljenih vrijednosti? Kako čovjeku vratiti, ali u životnoj formi, davno zaboravljene

vrijednosti? "Boga se nastojalo zamijeniti modernim idolima, a ti idoli su danas mrtvi" (...) Vječna pitanja o smislu čovjekova života i rada izagnana su iz svijesti mladih naraštaja i stvorilo je od njih duhovne invalide, koje vodi bolesna ravnodušnost za sve duhovne ljepote i narodne vrijednosti.

Takoder nas tište problemi naših obitelji, koje su prestale biti temelj i čuvar svih moralnih i narodnih vrijednosti.

U ovim našim prostorima Bačke i Podunavlja moramo stalno njegovati svoje zajedništvo sa svima oko nas da ne zalutamo u nacionalnu netrpeljivost, nesnošljivost i mržnju. To ćemo postići priznavanjem i poštovanjem kulturnih i duhovnih vrijednosti svih onih s kojima smo zajedno stoljećima. Ali, u isto vrijeme je potreban sistematski i uporan rad na tome da razvijamo svoje kulturne i prosvjetne ustanove i da njegujemo svoj maternji jezik pa tako čuvamo svoju narodnu samobitnost i samostojnost. Želimo da nam se otvore vrata radio stanica i televizijskih studija. Sve grane našeg kulturnog stvaralaštva trebaju dobiti nove oblike.

Šta može učiniti i pomoći Institut "Ivan Antunović"?

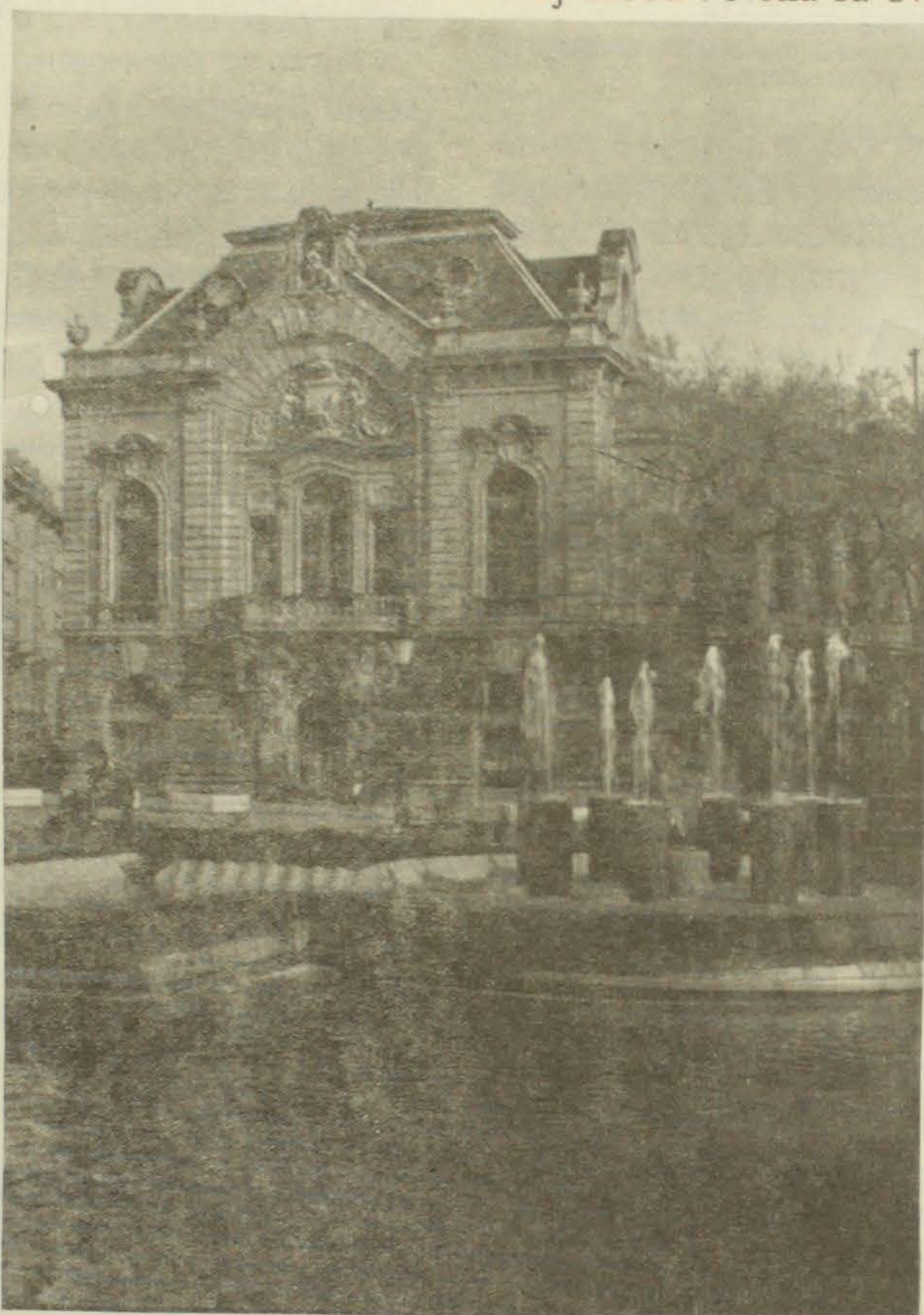
U njegovim odjelima obuhvaćen je rad na čuvanju kulturne baštine i njegovanje suvremene književnosti i umjetnosti. Želi pratiti sve društvene probleme koji nas prate. Institut se bori za rješenje osnovnog problema, a to je prostor za rad i or-

ganizaciju aktivnosti sa što širim krugom suradnika.

Zato je želja svih nas da nam se vrati zgrada Matice subotičke (danas kino "Zvezda") i to bi bilo sjedište Instituta "Ivan Antunović".

Uz brojne zadatke, koji stoje pred svima nama i pred Institutom, treba obratiti posebnu pažnju na naše publikacije, jer ono što zapišemo o sebi, to ostaje kao trajni dokumenat za povijest. Naše publikacije su do sada doprle do malog broja čitatelja i ostale su nezapažene od društvenih sredstava priopćavanja. Mi živimo u nadi da ćemo u skoroj budućnosti moći sve to prezentirati kulturnoj javnosti.

Zato neka svatko razmisli na koji način i kako će "podvoriti svoj narod". Neka sa ovog sastanka pođe s tom odlukom!

Gradska biblioteka u Subotici u kojoj je održan "Drugi razgovor"

Poslije svog uvodnog predavanja L.I. Krmpotić pozvao je prisutne da se uključe u razgovor o postavljenim pitanjima i problemima. Pojedinci su istakli nekoliko važnih misli:

Među ostalim izrečena je misao da se ne smijemo previše baviti našom prošlošću, moramo živjeti u sadašnjosti i praviti planove za budućnost.

Popis stanovništva početkom travnja 1991. godine pokazao je veliku podvojenost među našim narodom, jer jedni su se izjasnili kao Hrvati, a drugi kao Bunjevci. Bilo bi korisno da se organizira sastanak ("okrugli stol") gdje bi se sastali predstavnici obadva opredjeljenja, pa da se u miru raspravi o pitanjima koja razdvajaju jedan narod. Na žalost, za sada se ne pokazuje spremnost za razgovor.

Osobito su zapažena izlaganja o novim političkim pogledima i kretanjima u Europi. Javljaju se nove ideje o rješavanju političkih prava narodnih zajednica u svim državama. Uz politička prava mora im se omogućiti kulturni razvitak. Mi smo ravnopravni građani u Srbiji i

Vojvodini i zato imamo pravo na upotrebu maternjeg jezika, želimo hrvatske škole i novine i udio u svim sredstvima javnog priopćavanja, kao što su radio i televizija. Hrvati svojim prinosima, porezima i pretplatom pomažu državne kulturne ustanove u Vojvodini i zato imaju pravo na udio u njihovom programu, a ne da svojim posebnim prinosima stvaraju posebne radio stanice ili TV studije.

Kako neka država riješi politička i kulturna prava narodnih zajednica na svojoj teritoriji, zavisi sud o njenom uređenju i da li se može reći da je to demokratska zemlja. Bez rješenja tih pitanja nema demokracije, nema puta među demokratsku zajednicu europskih država. Ako Republika Srbija ne riješi sva ta pitanja sa svim narodnim zajednicama u državi, bit će joj zatvoren put u Europu, a to nitko ne želi. Zato su potrebni strpljivi razgovori i dogovori bez pogrešnih međusobnih predrasuda i mržnje.

U našem narodu treba razvijati svijest da smo mi Bunjevci, ali smo pripadnici i živa grana hrvatskog naroda.

Takoder je istaknuta jedna veoma važna misao:

Mi često govorimo o svojim pravima koja tražimo, a ne koristimo ono što imamo. Na primjer: od našeg lista "Bačko klasje" jedva se proda oko 2000 primjeraka. Ako usporedimo koliko ima našeg svijeta u pječinim selima i župama, pa u

koliko kuća uzmu te naše novine, onda je rezultat više nego porazan. Isto je takvo stanje i sa našim kalendarom "Subotička Danica". Žalosno je ako pogledamo broj našeg puka, pa usporedimo s brojem oko 2000 prodanih primjeraka. Iako se možemo uvjeriti da je taj kalendar bogat sadržajem. Ima mnogo poučnih članaka i brojne informacije o povijesnim zbivanjima i o ličnostima, koje su zaslužne u našoj prošlosti. Uz to ima mnogo književnih priloga naših pjesnika i pripovjedača.

Ako pogledamo koliko se od toga proda i tako dode do naših čitatelja, dolazimo do bolnog zaključa da je sav rad uz mnogo materijalnih žrtava uzaludan, jer nema dovoljno razumijevanja kod onih kome je sve namijenjeno. Te naše publikacije nisu došle do širih slojeva naše čitalačke publike.

Zato treba posebno razmišljati što ćemo učiniti, jer to je pitanje najviše vezano uz temu ovog drugog "Razgovora". Treba nešto poduzeti u pogledu organiziranja prodaje naših izdanja. Ne možemo se osloniti samo na župe.

Na ovom "Razgovoru" iznešen je važan zahtjev, o kojem će nadležni organi donijeti odluku.

Mi se slažemo da srpski narod slavi svoga učitelja i prosvjetitelja sv. Savu i učenici treba da upoznaju njegove zasluge, ali tražimo da se u školama u Bačkoj, gdje ima hrvatske djece, uvede "Dan Ivana Antunovića" da učenici upoznaju život i rad tog našeg preporoditelja i prosvjetitelja. Taj dan također može biti u siječnju, jer je biskup I. Antunović umro u Kaloči 13. siječnja 1888. godine.

Na kraju je predsjednik Instituta L.I. Krmpotić zahvalio upravi Gradske biblioteke što je omogućila da se ovaj "Razgovor" održi u ovoj prelijepoj čitaonici. Zatim je izveo zaključak o diskusiji.

Poslije završnih riječi predsjednika, svi zajedno smo zapjevali našu himnu "Kolo igra, tamburica svira".

Potaknuti na mnoga razmišljanja, razišli smo se zadovoljni zbog uspjeha ove lijepe i korisne kulturne priredbe. Nadamo se da to nije bio samo razgovor, nego i dogovor za nove kulturne akcije u okviru našeg Instituta "Ivan Antunović".

Bela Gabrić

Jakov Kopilović

DOMOVINA

Domovina moja,
voljena je morem
i jadranskim bolom
i zlatnom bojom
plemenita žita.

Domovina moja,
nek je vječno živa
njena sveta njiva
i ljudi na njima
daju kruha svima.

Domovina moja,
najdraža je svima -
vazda živa bila,
vazda živa bila
Domovina mila

Subotica, 10.06. 1983.

(Ovu pjesmu uglazbio je subotički hrvatski kompozitor Milan Asić. Pjevana je na prvom i drugom "razgovoru" i na brojnim našim svečanostima)

GOVOR PRIGODOM OTVARANJA DRUGOG "RAZGOVORA"

U ovim izvanredno teškim i uskomešanim vremenima, dok svaki sat donosi novosti o kojima se prije nekoliko godina nije moglo ni misliti, sakupili smo se na ovaj Drugi "Razgovor" Instituta "Ivan Antunović", a deseti u povijesti.

Osam ih je održala od 1934. do 1941. godine Hrvatska kulturna zajednica, kao središnja organizacija svih kulturnih ustanova u Bačkoj u vremenu između dva svjetska rata, a Institut je pravni i duhovni nasljednik te ustanove. Kako je općenito poznato, teme ovih "Razgovora" diktirao je sam život, odnosno potrebe ili problemi koje je on donosio.

Prošlogodišnji "Razgovor" bio je posvećen tematici nacionalnoga izjašnjavanja na popisima ovdašnjega hrvatskog življa, s čijom se nacionalnom pripadnošću odavno manipulira. O tome bjelodano govori i ishod popisa, kada se jedan narod razbija besmislenim teorijama i podmuklo razdvaja šiframa. To je unikum u europskim prostorima, a možda i u svjetskim, da se jednom narodu, tj. jednoj njegovoj grani, nakon trinaest i pol stoljeća, ide dokazivati kako se ona zove i kojem narodu, odnosno kulturi pripada. To se ne čini ni sa onim narodima za koje se povijesno zna da su pod stanovitom prisilom promijenili svoju nacionalnu pripadnost. Danas, kada o toj tematici postoje sasvim jasni znanstveni stavovi, što je svim dobronamjernim ljudima jasno, to u najmanju ruku ispada smiješno i nepošteno svijet znanosti i kulturnog identiteta jednoga naroda zamakati u svoje niske politikantske ciljeve. No vrijeme i objektivna znanost donijet će svoj nepristrani sud, a mi kao ustanova imamo mirnu savjest i čist obraz da smo svoj narod o tome blagovremeno obavijestili i na to upozorili, jer drugo nam i nije u moći, ali ni u zadaći.

Dugo smo razmišljali što uzeti kao temu ovogodišnjeg razgovora. U svom prošlogodišnjem govoru na otvorenju Prvog "Razgovora" spomenuo sam da je na osmom "Razgovoru" 1941. godine mons. Blaško Rajić govorio o potrebi hrvatskog školstva, koje nije bilo u ovim prostorima na zadovoljavajući način riješeno od 1918. godine pa do njegovih vremena, a nažalost ni do naših dana. No, splet okolnosti, u kojima živimo, diktirale su da se o toj tematici govori na jednom od narednih "Razgovora", kada budi veći izgledi za realizaciju tog temeljnog prava svakog naroda i nacionalne manjine što po svim europskim i svjetskim kriterijima spada u temelje života i samobitnosti svakog pojedinog naroda. Tim više što se sve glasnije govori o "kulturnoj autonomiji", koja postaje "magnum chartom" prava svih manjinskih naroda u cijeloj Europi i svijetu, pa će u toj autonomiji biti uključeno i to pitanje školstva. To, dakako, ne znači da će on samim tim biti i riješen. O toj temi će trebati još mnogo misliti, govoriti, pisati i nadasve raditi.

Bilo je prijedloga da se govori i o pravima manjina. I to je veoma aktualna tematika, o kojoj trebaju razmišljati prije svega ljudi kulture, jer je svijest o potrebi tih prava, prvorodena kćer kulturnih nastojanja. Ako narod nema svijesti o svojoj narodnoj i kulturnoj samobitnosti, uzaludna su mu sva prava, jer ih neće znati iskoristiti. Treba se nadati da će godina, kojoj stojimo na pragu, donijeti sva ta prava u formi zakona ili deklaracije, pa ćemo o njima moći govoriti ne samo kao o želji i potrebi, nego kao realnosti.

I tako smo došli na misao da je potrebno da Institut, kao crkveno-narodna ustanova izide i javno rekne narodu čime kani poslužiti - "podvoriti" svoj narod u ovoj godini koja je pred nama. Smatrali smo to tim važnijim, što idejni metež postaje sve veći. Mase naroda, često hranjene i zbunjivane dezinformacijama, naprosto se ne snalaze i ne vide izlaza iz ove teške društvene, političke i nadasve teške ekonomske situacije. To za sobom povlači sve manji interes za kulturna zbivanja, jer se za njih ima sve manje vremena i potrebe. A rješenje svih problema, u kojima se nalaze pojedinci, obitelji i narod, mogu se naći u svjetlu zdravoga razuma - a mi vjernici dodajemo - prosvijetljenog vjerom u ozračju slobode, tj. pošti-

vanja ljudske slobodne volje, koja se svjesno mora zauzeti za razumno rješenje u nekim "horuk" akcijama i masovnim psihozama. Tu razum mora staloženo odmjeriti svaki potez i tek onda pokretati akcije, jer inače postajemo slični čovjeku koji je sa velikim teretom zapao u duboko blato i misli da će se odatle izvući samo ako žestoko bude tukao svoje konje, a zapravo sve dublje zapada u glib u koji je upao.

Zato Institut želi ponuditi svom narodu ono duhovno bogatstvo, koje on, kao dio Crkve, posjeduje od njezinog blaga i vjekovnog iskustva. Treba da time ponudi svakog pojedinca, obitelji i cijeli narod kroz svoje publikacije, ustanove i manifestacije. Smatramo da je to pošten potez i izazov svim dobronamjernim ljudima, koji žele dobro svom narodu da i oni iz svog arsenala izvade sve ono što imaju najbolje i ponude narodu. Onda on neka po svojoj želji odabere ono što smatra da će mu najviše koristiti, svjestan da time odgovornost i posljedice uzima na sebe. Ova ponuda nije isključivo misaone naravi, nego ona u sebi uključuje sve potrebite akcije kojima se može poslužiti narodu.

Ovo je prvi "Razgovor" koji se održava pod tuđim krovom, radi nerazumijevanja, no to u nama budi nadu, da ćemo tim prije naći se pod svojim vlastitim krovom, u prostorijama "Subotičke matice", danas kino "Zvezda", koja je bila sjedište Hrvatske kulturne zajednice. Poslije rata to nam je oduzeto. Tim veća zahvala ide ovoj kulturnoj ustanovi grada Subotice - "Gradskoj biblioteci" i njezinu rukovodstvu koji su nam dobrohotno otvorili svoje prostore, da ovdje izvrši ovu svoju plemenitu akciju. Domaćinima iskrena hvala, a svima Vama srdačna dobrodošlica sa željom da se i sami plodno uključite u ovaj današnji drugi "Razgovor", koji ovim činom proglašavam otvorenim.

Lazar Ivan Krmpotić

DAN BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA

Nakon proslave tzv. "Antunovićeve godine" o 100. obljetnici njegove smrti, svake godine se u subotičkoj katedrali-bazilici održava "Dan Ivana Antunovića" koji se sastoji od koncelebrirane sv. mise i prigodne propovjedi. Ove godine je tu misu predvodio vlč. Andrija Anišić, tajnik biskupije, u nedjelju, 5. siječnja 1992. godine, u 18 sati. Prenosimo ovdje njegovu propovjed u cijelosti.

Šteta je što obavijest o ovom Danu ne dobiju sve župe grada i okolice!

Draga braćo i sestre !

"U one dane izide naredba cara Augusta da se provede popis svega svijeta... Svi su išli na popis, svaki u svoj grad. Tako i Josip zajedno sa svojom zaručnicom Marijom" (usp. Lk 2,1-5).

U vrijeme Isusova rođenja obavljao se popis svega svijeta. Prošle godine obavljao se popis svega svijeta i kod nas. Evandjelje ništa ne piše o rezultatima popisa, ali su tumači zapisali da su Rimljani provodili popis kako bi imali uvid u sve poreske obveznike.

Nama su poznati rezultati prošlogodišnjeg popisa. Istina rezultati su to po onima koji su provodili popis, ali oni se smatraju istinitim. Rezultati popisa su po naš hrvatski narod u Vojvodini vrlo porazni. Samo u gradu Subotici nestalo je oko 16000 Hrvata. A kakve će biti posljedice ovih i ovakvih rezultata popisa to još pravo ne možemo ni sagledati, ali mogu

dr Matija Evetović

MOLITVA BUNJEVACA

Bože sveti, Stvoritelju,
Našeg roda Spasitelju,
Slušaj skromne molbe glas:
Od razdora Ti nas brani,
Ljubav bratsku vjerom hrani,
Sloga nek nam bude spas.
Svrni pogled sa visine
Da Bunjevcu sreća sine!

Ti ublaži gorke jade,
Nevjera nam što zadade,
Sudbe naše vodi brod,
Što ga usred burnih vala
Tvoja ruka održala,
Jer slavenski ljubiš rod.
Tebi hvala! - Sve umiri,
Da Bunjevac krila širi.

I sad poslije davnih snova,
Nadi slavnih pradjedova
Sviće rujne zore sjaj.
Napaćena majko draga,
Oživjet će naša snaga,
Tvojoj tuzi bit će kraj.
Veseli se! - Rod se divi,
Jer Bunjevac još živi!

(Ova pjesma je recitirana ili pjevana na svim "Razgovorima" od 1934. do 1941. godine u Matici subotičkoj)

biti vrlo teške...

Što je dovelo do toga da je 16000 ljudi više voljelo biti "šifra" - "broj" nego li pripadati jednom narodu s tisućgodišnjom tradicijom?!

- Sustavna pedesetogodišnja ateizacija komunističkog režima? - Uklanjanje iz naše sredine svega onoga što nosi hrvatsko ime? - Progon hrvatskih intelektualaca? - Poistovjećivanje svih Hrvata s ustašama? - Strah za golu egzistenciju i za budućnost svoje obitelji?

Sigurno, sve je to pomalo utjecalo na ovaj popis, ali i još nešto, što je isto tako bitno. To je naša nebriga, naša nemarnost, naša nezainteresiranost, naša popustljivost, naše neznanje... I mi smo sami krivi.

Zato me ne boli toliko kad nam Alba M. Kuntić neprestano podvlači da su Bunjevci Srbi katoličke vere; ne boli me kad isti ističe da su "trovači bačkih Bunjevaca njihovi popovi..." i što, po njemu "... oštricu društvene i političke borbe treba usmeriti protiv njih i to što pre i što bolje" (usp. Somborske novine, 25. 11. 1991.). Ne boli me ni to što će se neke političke stranke (čulo se na Radio Subotici) "zalagati da se Bunjevcima vrati njihova izvorna pravoslavna vera". Ne boli me, i uopće me ne smeta, rad Bunjevačko-šokačke stranke, ukoliko će ona raditi na buđenju nacionalne svijesti kod istih, ali me boli, i to jako, kad mi, kad naš narod, kad moj narod, na to uopće ne reagira. I što je još gore, da mu to ne smeta; i što je najporaznije, da u to i vjeruje. To me boli i to je tragedija našeg naroda.

Napajamo se i učimo povijest svoje pripadnosti i o svom porijeklu iz "Ekspres politike" i novosadskog "Dnevnika" i s onog radija i TV koji su prokušani zlonamjernici kad se radi o nama, a da nismo uopće posegnuli za knjigom "Bački Hrvati"

dr Ante Sekulića. To je djelo dosada najznanstvenije obradilo našu povijest. A koliko od nas ju je pročitao?! Boli me jako što moj narod tako malo zanima naše "Bačko klasje", naša "Subotička Danica". Dvije tisuće primjeraka na više od sto tisuća ljudi - nije li to tužan podatak. Imamo Institut "Ivan Antunović", HKPD "Matija Gubec" u Tavankutu, "Bunjevačko kolo", a koliko su članova okupile ove naše institucije?! Imamo Biskupijsku klasičnu gimnaziju s hrvatskim nastavnim jezikom i s mogućnošću da u njoj uče i mladići našeg naroda (ne samo kandidati za svećeništvo!) - a samo dvojica su se ove godine ondje upisala. Uopće me ne smeta što će se i ove godine u našim školama slaviti "Dan sv. Save", ali me jako boli što još nitko ozbiljno nije zahtijevao da se u sredinama gdje su i naša djeca uvede i proslava dana našeg biskupa Ivana Antunovića, koji je bio "naš otac i majka, naš dobrotvor i sve naše", kako je klicao o njemu Blaž Modrošić, njegov prvi suradnik.

I zato bih danas, kad barem u crkvi smijemo slaviti njegov dan, htio da nam progovori On, da nam on kaže riječ u ovoj situaciji, u ovom vremenu, nama koji ga želimo čuti.

Antunovićev je životni moto bio: "Sve za vjeru, narodnost i rječ svoju" ("Vila" 1873., str. 2). Za to je živio, radio i sva svoja materijalna sredstva utrošio. A mi?! Sto mi činimo za svoju vjeru? Eto, koliko nas je i večeras u crkvi. Jedva 10 % katolika ide nedjeljom na misu. A sad više nikom nije zabranjeno ići u crkvu. Sad se više nitko, pa ni intelektualci, ne moraju skrivati... Sto činimo za narodnost svoju? Rezultati posljednjeg popisa pučanstva jasno svjedoče. A što činimo za riječ svoju? Koliko bačkih Hrvata govori i piše svojim hrvatskim jezikom? Koliko ih u razgovoru još govori "lipom našom ikavicom"? "Pokrie li tko tu*im jezikom svoju narodnost, onda sin zataja svog oca i osrami svoju mater" kaže Antunović ("Vila" 1873., str. 93).

I zato ako želimo sretniju i ljepšu budućnost, ako želimo kao narod opstati na ovim prostorima mile nam bačke ravnice moramo poslušati biskupa Ivana Antunovića koji kaže: "Ne-ima budućnost drugi narod, već samo onaj, koji je desnom (rukom) crkvu, lievom škulu obljubio" ("Vila" 1873., str. 70). Da bismo mogli voljeti Crkvu i svoju izvornu katoličku vjeru moramo tu Crkvu poynavati. Moramo tu svoju vjeru produbljivati. A kako drugačije no čitanjem i slušanjem Božje riječi posjećivanjem vjerskih predavanja, slušanjem propovijedi na sv. misi, čitanjem vjerskih knjiga i časopisa... Nek ne bude naše obitelji bez Bačkog klasja, bez Subotičke danice, a nabavimo i druge duhovne knjige - ima ih puno i prekrasnih.

Manje gledanje TV, a više čitanja! nek bude naša lozinka i dobra odluka koju ćemo ponijeti sa ove sv. mise. "Izkustvo svjedoči" uči nas biskup Antunović, "da se srdce mladeži zločestimi knjigami tako opogani, izopači, da prije nego što su u svijet stupili, već su svu njegovu opačinu srdce primili" ("Bog s čoviekom", str. 752). Primjenio bih ovu Antunovićevu izjavu na TV i video. Kako li su mnoga naša djeca TV otrovana i vid im je već upropašćen. Sigurno je teže mami i tati čitati djeci lijepe priče, nego li iz video kluba uzeti par crtanih filmova i djecu zabaviti, ali to nije korisnije, sigurno.

U ovim teškim vremenima kad su se nad nama nadvili tmurni oblaci ratne mržnje, kad se čovjek jedva usudi misliti što će mu doneti noć, važno je ne izgubiti vjeru, nadu i ljubav. Iako, možda, ne možemo sada javno istupati u obranu svog naroda, jer je to trenutno mudrije, nek u nama raste savosvijest, jer kaže biskup Antunović: "Samosvijest narodna to je život, koji prolazi sve žilice tiela čovječjeg. Samosvijest

narodna to je živalj koji i najmanje zaškljice sveg narodnog tiela i duha prolazi, samosvijest narodna to je silna sila prid kojom sve preprike padaju, to je kriepost prid kojom se sve neprijateljske snage uklanjaju i slobodan ulazak ostavljaju nabožnosti i svakovrsnim vrlinam; bez samosvijesti je tielo i duh mrtvo" ("Vila" 1873., str. 42). Važno je učiti, upoznavati svoju povijest ali i napredovati u znanosti na svim područjima života i rada. Zato nek nam se zarine u srce riječ velikog našeg Biskupa: "koji se narod ne naobražava, taj će najprije postati slugom drugoga, a poslje se sasvim izgubi" ("Vila" 1875., str. 21). Kakve li opomene?! Znaju to dobro svi oni koji žele zatrti jedan narod i zato mu oduzimaju škole, zato im intelektualce i prosvjetne radnike progone. Ali intelektualca i njegovo djelo za narod ne može nitko uništiti. Može ga se prognati, ali on i tamo gdje je radi za svoj narod. Može ga se čak i fizički uništiti, ali on živi, jer duhovno stvaralaštvo, pa i materijalno, putem raznih izuma i novih tvorevina, ostaje vječno...

Koje li utjehe i nade za naš narod znati da imamo puno mladih koji studiraju na raznim stranama i u raznim granama znanosti. Veliki Einstein je rekao: ja sam najveći vjernik, jer sam najdublje ušao u tajne Stvoritelja, te slavim Boga radi veličanstvenih djela njegovih. Poželimo našim studentima i našim intelektualcima takvo iskustvo.

Znanje prosvjetljuje i oslobađa, zato se Antunović u svom djelu "Odmetnik" i pita: "A tko bi htio ostat u mraku kad može svjetlost uživati? Tko bi htio kukat u robstvu ako se može valjuškati u slobodi?" ("Odmetnik", str. 21). /.../

Završavam, za ovo vrijeme, jednim aktualnim citatom i jedim divnim poticajem. "Tko želi slobodu uživati i ovu na svoje unuke ostaviti mora svoju djecu u učione slati, da im se um izoštri, i nauče kako treba u svih slučajevih života pametno i mudro srdcu uga*ati, s voljom se svojom služiti da niti sebi, niti drugom na štetu, već na korist i srieću budu!" ("Bog s čoviekom" str. 546). Zapamtimo ovo. Učeni i mudri ljudi koji misle svojom glavom, koji znaju tko su i što su i zašto su, nisu na štetu ni sebi, niti drugom, nego na korist i sreću. Nikada se nitko, pak, ne može usrećiti nanoseći štetu drugome, uništavajući kulturu drugoga... Poželimo pravu - Antunovićevu sreću - svima.

I još samo poruka: "Drugi je način kojim se puk obrazuje: štivo. Al i na štivo valja sićati, valja i namamljivati čovieka; triba mu svakom prigodom knjige uručivat i vazda mu na ruku ići da ih može lako nabaviti". I još veli da oni koji knjige drugima preporučuju, moraju i sami čitati jer "ono, što ne ljubimo, drugima da priporučivamo nije nam u običaju" ("Vila" 1875., str. 21-22).

Poslušajmo, braćo i sestre, našeg starog Rodoljuba, biskupa Ivana Antunovića. Citajmo puno i potičimo druge na čitanje. A žarko molimo Svemogućega Boga, našeg dobrog nebeskog Oca, da nam svima udijeli divnu, milu i slatku slobodu da u našoj dragoj bačkoj ravnici, da u našem voljenom gradu Subotici možemo živjeti u slozi i miru sa svima; da uz "Srpsko narodno pozorište" i Magyar Népszínház" i mi možemo ponovo imati "Hrvatsko narodno kazalište"; da u našim školama uz predavanja na srpskom i mađarskom jeziku budu predavanja i na našem hrvatskom književnom jeziku; da i dalje mi katolici možemo mirno

i slobodno ići u svoje lijepe katoličke crkve, kao i pravoslavni vjernici u svoje i protestanti u svoje... I sve to neka bude Bogu na slavu, a braći ljudima na korist, sreću i radost.

Amen.

VELIKO PRELO U SUBOTICI

KUD "Bunjevačko kolo" i ove godine je nastavilo tradiciju u održavanju Velikog prela, koje ima svoju dugu povijest. Prošlo je kroz burne godine od prvog Velikog prela 2. veljače 1879. godine do ovogodišnjeg, 1. veljače 1992. godine, koje je održano u svim dvoranama KUD "Népkör".

U Subotici je grupa rodoljuba, koje je vodio Ago Mamužić, osnovala 1878. godine "Bunjevačku kasinu", ali ministar Koloman Tisza nije dozvolio takvo ime, nego da bude "Pučka kasina". Ta ustanova postala je središte nacionalnog pokreta i kulturnog rada među Bunjevcima u Subotici i daleko šire.

Na inicijativu Age Mamužića i njegovih suradnika "Pučka kasina" je 2. veljače 1879. godine priredila prvo Veliko prelo, koje se poslije toga održavalo sve do prvog svjetskog rata. Za vrijeme toga rata bio je prvi prekid prela.

Poslije rata, u novoj državi Južnih Slavena, obnovljeno je Veliko prelo u punom svom sjaju. Osim Velikog prela i druga hrvatska društva priređivala su svoja prela u toku poklada u Subotici i Somboru sve do drugog svjetskog rata 1941. godine.

Poslije završetka rata, u novim društvenim prilikama nije bilo mjesta za mnoge stare narodne vrijednosti. Pa tako ni prela nisu obnovljena i nastao je dugi period prekida.

Kada su se pojavile nade da je nastupilo proljeće u našem političkom i kulturnom životu, Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Bunjevačko kolo" obnovilo je "Veliko prelo" i priredba je organizirana u Sajamsko-sportskoj hali u Subotici početkom veljače 1971., 1972. i 1973. godine. Ali, brzo su opet zavladaile represije u javnom životu, pa je prelo ukinuto pod optužbom da je to nacionalistička priredba. Opet je nastao dugi period prekida.

Ali, na sreću, u novim demokratskim ozračjima KUD "Bunjevačko kolo" uspjelo je ponovo obnoviti ovu lijepu narodnu priredbu i "Veliko prelo" je organizirano u Sportskoj hali u Subotici 19. veljače 1990. godine, zatim 9. veljače 1991. godine i sada 1. veljače 1992. godine u dvoranama KUD "Népkör".

Ovogodišnje Veliko prelo je održano u otežanim uvjetima zbog ratnih zbivanja preko Dunava, gdje ima mnogo subotičkih sinova. Ali, pobijedila je želja da se očuva tradicija i uvjerenje da život mora ići dalje bez obzira na sve što nas snalazi.

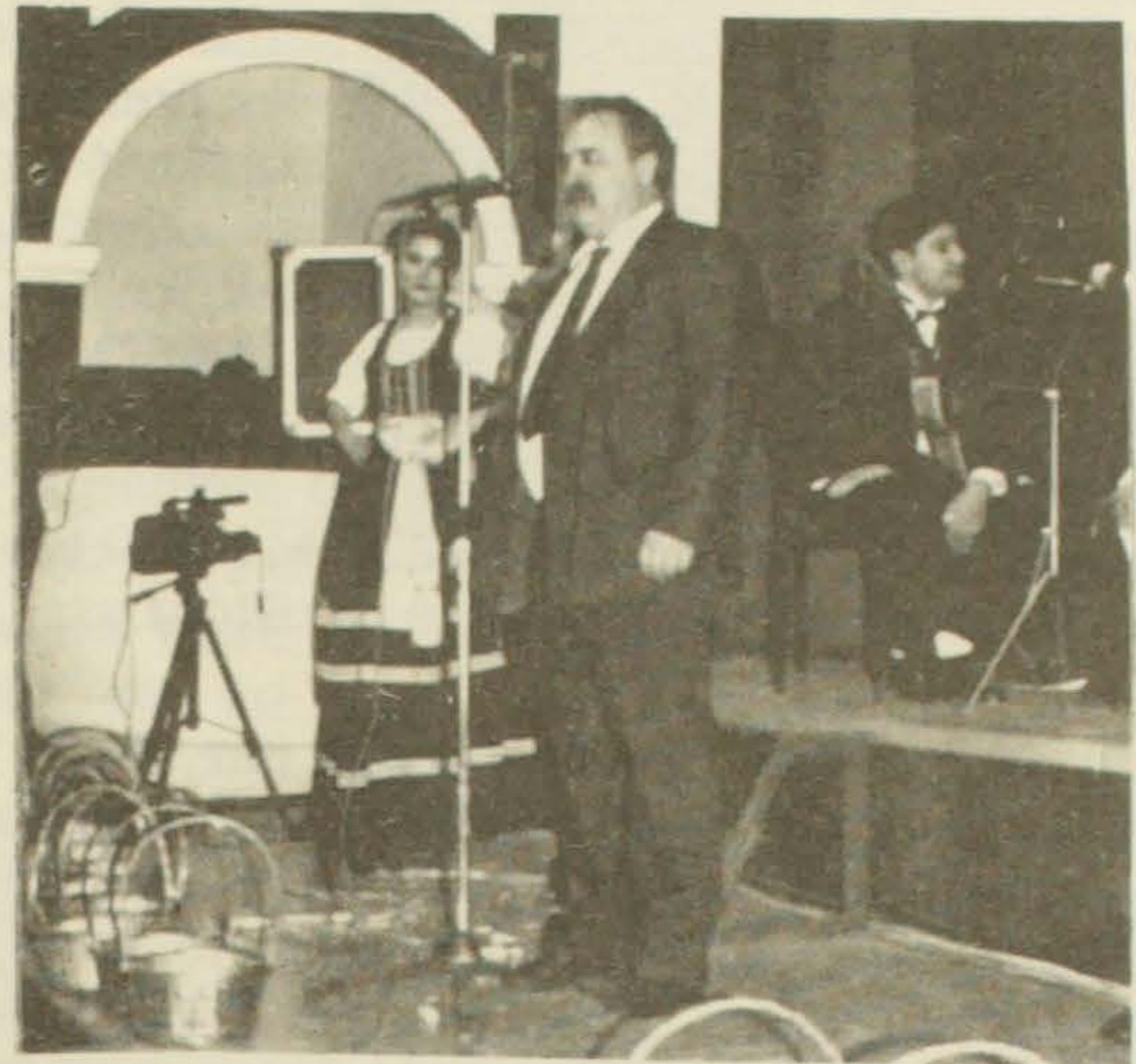
Ova narodna zabava imala je svoj ustaljeni oblik. Na pozornici je bila scena s bunjevačkom sobom i članovima obitelji. Prikazana je živa slika prela mladeži: Skupile su se djevojke prelje sa svojim predivom. Onda, je pjevajući, došla grupa momaka. Nastaje veselo druženje i svi su od domaćice pogošćeni fancima, a onda su zajedno odigrali igru "jastuk tanca" (u koreografiji Anke Pešut).

Poslije pozdravnog govora predsjednika Organizacionog od-

bora, Alojzija Stantića, gradonačelnik József Kasza otvorio je Veliko prelo, izražavajući želju da svi naši narodi i narodne zajednice u miru mogu njegovati svoje običaje i čuvati svoju tradiciju. Premda imamo mnogo briga, ipak i na to moramo misliti.

Izveden je bogat kulturno-umjetnički program uz sudjelovanje članova folklorne sekcije KUD "Bunjevačko kolo" (pionirski i reprezentativni ansambl, a nastupili su i veterani). U toku programa pjevali su Anka Pešut, Bernardica Evetović,

gradonačelnik Subotice g. József Kasza
otvara Veliko prelo '92.

Josip Miljački Matak i Nikola Katičić, Panonski Kanarinac. Nastupio je i Subotički tamburaški orkestar, uz umjetničko rukovodstvo Stipana Jaramazovića i pod ravnanjem Zorana Mulića.

Tokom proteklih godina napisano je više preljskih pisama. Ove godine preljsku pismu napisao je subotički pjesnik Jakov Kopilović. On je za ovu večer poslao svoj "Pozdrav Prelu '92". Pjesmu je na početku priredbe pročitao igrač-veteran Nikola Ivankov, a u ponoć djevojka Antonija Piuković, koja je izabrana za najljepšu prelju.

Općem veselom raspoloženju pomogla je bogata tombola i izbor najljepše prelje. Tombolu, kao i izbor najljepše prelje, omogućilo je 50 dobročinitelja (sponzora). U izboru najljepše prelje najviše glasačkih kupona u svoju kopicu dobila je Antonija Piuković. Njena prva pratilja je Alekdandra Šarčević, a druga Natalija Stefanović. Sudjelovalo je devet ljepotica, a izabranice publike dobile su prigodne darove.

Uz bogatu večeru i igru prošlo je ovo ugodno večer druženja. Pjevačice, pjevači i neumorni tamburaški orkestar KUD "Bunjevačko kolo" pod vodstvom prof. Lazara Malagurskog bili su spremni da sve goste razvesele i zabave. U tome su uspjeli na opće zadovoljstvo.

Sva prela u proteklim godinama, osim zabave i veselja, imala su cilj da budu i kulturna priredba, koja je pomagala u buđenju narodne svijesti i čuvala je naše narodne običaje i tradiciju.

Takvo je bilo i ovo Veliko prelo, a takva neka budu i buduća. Treba tražiti načina da Veliko prelo može biti masovnije i sa većim brojem mladih, jer na mladima je naša budućnost.

Josip Gabrić

Snimke na ovogodišnjem Velikom prelu napravio je Ljudevit Vuković

POZDRAVNI GOVOR ALOJZIJA STANTIĆA na Velikom prelu u Subotici, 1. veljače 1992.

DRAGI GOSTI! Hvaljen Isus i Dobro veče!

Dobro došli na ovu našu pokladnu zabavu. Sve Vas srdačno pozdravljam, a napose neka budu pozdravljeni naši počasni gosti:

subotički gradonačelnik Kasza Jozsef sa suprugom, predstavnici Subotičke biskupije: preč. Bela Stantić, generalni vikar i vlč. Andrija Anišić, tajnik biskupije; predstavnici Srpske pravoslavne crkve: protojerej Vasilije Protić, paroh subotički i protojerej Tomislav Veselinović, paroh subotički; predstavnici Instituta "Ivan Antunović": preč. Andrija Kopilović i prof. Bela Gabrić; predsjednica KUD "Nepkor" Posa Rehak Rozsa i suprug Rehak Laszlo; predsjednica KUD "Rokoko" u Čikagiju Gabrijela Đukić sa suprugom; predstavnik HKPD "Matija Gubec" u Tavankutu Marko Stantić sa suprugom; predstavnik Fonda za kulturu subotičke općine g. Đuro Molnar sa suprugom; predstavnici Ambasade Republike Mađarske u Beogradu: Stipan Švraka, otpravnik poslova i Krištof Lazar, savjetnik.

Na početku, sjećanja radi, nekoliko kraćih naznaka o Velikom prelu. Prela su pokladni običaji Bunjevaca i održavaju se u našim obiteljima u zimskom vremenu, u razdoblju od sveta Tri kralja do Čiste srijede - Pepelnice. To je vrijeme pjesama, pripovjedaka, igara, šala - jednom riječju veselje i prilika za sklapanje novih poznanstava. U davna vremena za naše stare pokladni običaji imali su dublji smisao i značenje. Pored toga što su isticali ulogu obitelji u životu jedne društvene zajednice, na ovim zabavama oblikovani su, prenosili se i sačuvali su se bunjevački narodni običaji i naglašavala se njihova ljudska, duhovna vrijednost, koja čovjeka čini čovjekom.

Uviđajući i shvaćajući trajni značaj tradicije u životu jednog naroda, naši duhovni preporoditelji, sa konca prošlog stoljeća, odlučili su da pored mnogih i raznih prigodnih obiteljskih prela, organiziraju javnu priredbu pod nazivom Veliko prelo, s ciljem da prikažu čitavu lepezu bogatstva bunjevačkih običaja. Jednom riječju, da načine ugodnu svetkovinu i za duh i za tijelo.

Tako je Pučka kasina, čiji je počasni član bio i najveći preporoditelj naše misli, biskup Ivan Antunović, priredila prvo Veliko prelo na Marin-dan, drugog veljače 1879. godine u Subotici.

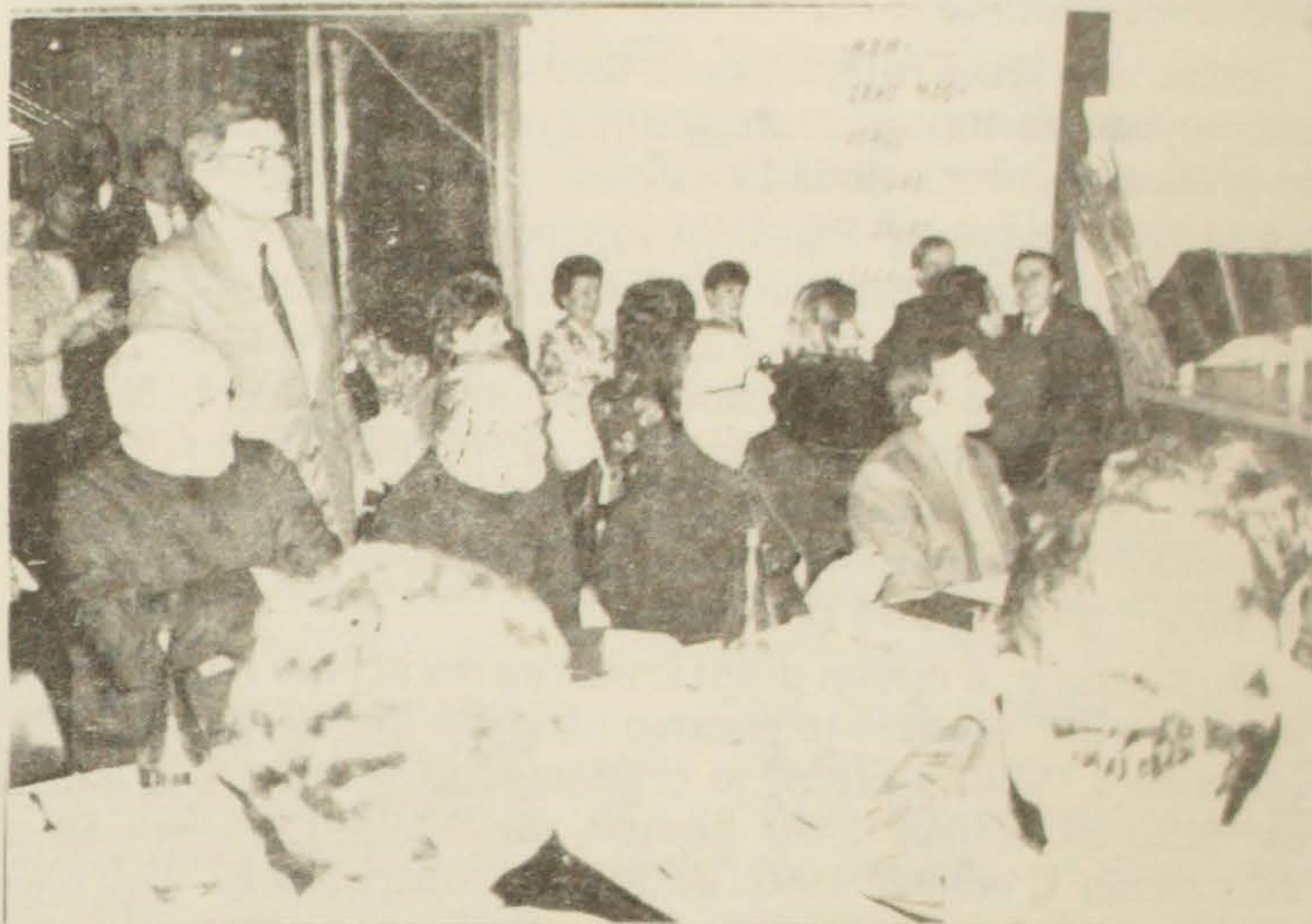
Vrijednost i značaj prvog Velikog prela najslikovitije iskazujemo ako se podsjetimo, da uvijek kada čujemo pjesmu "Kolo igra, tamburica svira", da se mi zapravo nalazimo s našim starima na njihovom prvom Velikom prelu. Naime, za tu prigodu je Nikola Kujundžić spjevao ovu prvu preljsku pjesmu, jednu od naših najljepših pjesama, koju je uglazbio

Stipan Mukić. Ovom pjesmom su nas trajno zadužili. Mnoge preljske pjesme su ušle u našu kulturnu baštinu. Čast da za ovogodišnje naše Veliko prelo spjeva preljsku pjesmu pripala je subotičkom pjesničkom bardu, gospodinu Jakovu Kopiloviću. On nam je darovao pjesmu "Pozdrav Prelu '92".

Veliko prelo priređivano je do 1941. godine sa prekidom za vrijeme prvog svjetskog rata. Kasnije su došla vremena u kojima duhovne vrijednosti i tradicija, potekli iz narodnih običaja, nisu imali svoje mjesto u čovjekovom svijetu i njegovu suživotu s drugima.

Tek je 1971. godine, Hrvatsko kulturno umjetničko društvo "Bunjevačko kolo" obnovilo ovu smotru i priredilo Veliko prelo u Hali sportova. Nažalost, 1973. godine ova je priredba morala biti prekinuta. Opet je Kulturno umjetničko društvo "Bunjevačko kolo" 1990 godine obnovilo u Hali sportova ovu pokladnu svetkovinu.

Nadamo se da ćemo je iduće godine moći održati u našim prostorijama, koje, uz Vašu pomoć i pomoć Općine, trebamo obnoviti.

Ove godine na Prelu su bili i pravoslavni svećenici

Danas u ovom uistinu oskudnom i teškom vremenu, kada u mnogim srcima nema mjesta veselju, namjera je organizatora da očuva neprekidnost održavanja ove priredbe s ciljem i željom da kultura i u ovakvoj prilici bude most spajanja svih razlika u zajedništvu, a to je bitni činilac jedinstvene i neponovljive ljepote ljudskog postojanja.

Imajući u vidu ovu stvarnost, Veliko prelo je ove godine skromnije, a priređujemo ga zahvaljujući predusretljivosti rukovodstva "Népköra". U tome vidimo simboliku zajedništva u različitosti, pa na pravi način iskazujemo suradnju "Népköra" i "Bunjevačkog kola". to je lijep primjer abecede zajedničkog života na sjeveru Bačke. Dodajmo ovom, s ponsom i bez lažne skromnosti, činjenicu da smo ovih dana saznali, da je Kulturno prosvetna zajednica Vojvodine našem društvu dodijelila u ovoj oblasti najveću godišnju nagradu "ISKRA KULTURE ZA 1991. GODINU".

Znači, veselju ipak ima mjesta, jer je ovakva strana života ljepša pojava od one, u koju nas neki pokušavaju ukalupiti.

Dozvolite mi na kraju da Vas još jednom srdačno pozdravim sa željom i u nadi da ćete se lijepo provesti, uz program koji su pripremile sekcije "Bunjevačkog kola", a ja Vam u ime Organizacionog odbora Velikog prela i Predsedništva "Bunjevačkog kola" želim ugodno veče.

I na kraju posebno pozdravljam i čestitam imendan svima koji ga slave na Marin-dan.

Živjeli!

A sada, ostajući vjerni davnjašnjem običaju, molim domaćina našeg Velikog prela, našeg gradonačelnika, g. Jozsefa Kaszu da otvori ovu priredbu.

Alojzije Stantić, predsjednik Organizacionog odbora pozdravlja goste

Povodom održavanja Velikog prela u Subotici, 1. veljače 1992. godine objavljujemo ovu bunjevačku narodnu pripovijetku:

NI CARICA CARICAMA NE SMI BIT LIPČA

Nisu naše Bunjevke svecom uvijek bile samo u svili i kumaši, nosile su se i u bilim ruvu, a to je bilo sve u šlingeraju. I na to su bile još više dične neg na zlatni port na svili, jel su to svojim rukama izradile.

Nika bab-Luca Hanzokova bila na glasu. U rukama zlato, u očima cvijeće, u pameti zora. U njezinoj glavi uvijek štogod svanjivalo, u očima uvijek štogod cvatalo, u rukama uvijek štogod radalo. Tkati, šlingovati, čončati - to samo učiti moći od nje.

Bab-Luca imala unuku švigaricu, cura će prvi put na veliko bunjevačko prelo. Jedared je to u godini. Svaki gleda da se pokaže ko je i čiji je.

Kome će ako unuki neće. Bab-Luci oči pobilile dok joj nije uradila ruvo. Al to nije ruvo, lepur je to.

S tim se nije falilo dok se cura na prelu ne prikaže, al šta je to što neće stignit u ženske uši? I baš kad je ruvo bilo gotovo, u bab-Lucinoj kući osvanile nike gospoje. Sve same božije glavaške žene, a vodidu niku s kojom švabikaje.

I kažu koji vitar je nji' dono: tu švapsku gospoju je poslo sam car da vidi bab-Lucine šlingeraje. Al zapravo nisu ni morale kazat, jel je unukino ruvo bilo rasprostrto na krevetu, pa su već gotovo s praga potrčale tamo.

- Bože sveti, što je lipo!
- samo zinile.

- Borme lipo, da lipče valda nikad neću stvorit
- bab-Luca ne taji da joj je drago.

Al ne za dugo, jel kad su kazale šta Švabica zapravo oće, bab-Luca oma počela sklanjati ruvo.

A gospoje kažu:

- Bab-Luce, ova velika gospoja nije došla čak iz Beča da samo vidi, ona je poslata i da kupi.

- Manite se vi tog. O tim ja ne volim ni čuti.

One se ščoporale oko nje ko guske:

- Bab-Luce, znate l' vi za koga se to kupuje? Glavom za caricu! A carica plaća da šta zaištete. I sve u zlatu!

Bab-Luca skrstila ruke, priko ruva ko

Antonija Piuković, najlepša prelja

da ga zaključava:

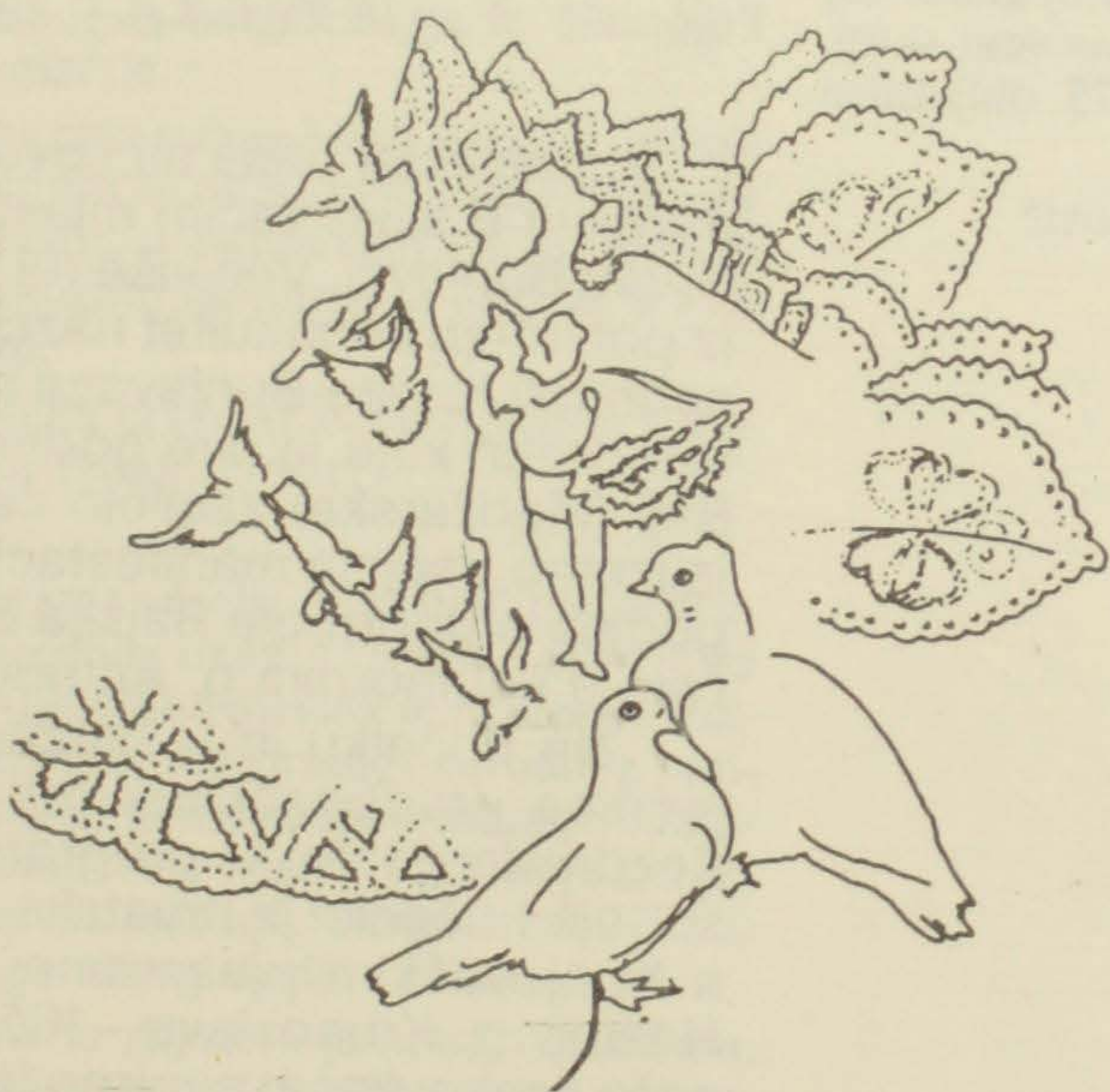
- Čeljad moja, da plaća u zvezdama, lipo sam vam kazala da ono nije na prodaj.

- Ženo božija, našoj prisvitloj carici da ne date?! Ona bi da dode na naše prelo. Majko Isusova, pa šta vi mislite?!

Graknile ko da nemaje ni stida ni srama, al se na to i bab-Luca iskosirila:

- Daklem i ona bi na naše prelo? Pa nek dode, imaće šta i vidit, al šta vi mislite da ću ja, jedna čestita Bunjevka dopustiti da od moje unuke ima lipče ruvo na prelu?! E, to dočekat neće dok je moji' očiju i rukiju, pa da je caricama carica.

(Balint Vujkov: Jabuka s dukatima, narodne pripovijetke, NIO "Subotičke novine", edicija "Osvit", Subotica, 1986., str. 18-19.)

POZDRAV "PRELU '92"

Dobro došli, mili gosti,
pristupite slavnoj gozbi!
trepte srca i damari,
stari, mladi gospodari.

Prid ulazom ovog "hrama"
ostavite brige, boljke;
pridajte se svim igrama,
mladi momci i djevojke.

Bit će bolje od nevolje
kad se jave tamburice
zagrljene s ravnim poljem
subotičke okolice.

Stigla zima dokolice,
vilovita poskočica;
nasmijane mile prelje
zovu momke na veselje.

Stolovi su lakokrili
ponudili jila, pila
dobrostiva kao njiva.
Nek se svira, nek se piva!

A salaši ko bandaši.
Svaki salaš sriću traži.
U daljini vitar snažni,
hitar fujuk još nas traži.

Subotica golubica
zlobnicima odstupnica
širi krila iznad njiva,
s nama svima živa bila!

Dok je pisme i svirača,
mirna Bačka bunjevačka
i svih ljudi dobre volje,
bit će bolje, bit će bolje.

Ostavimo bojna polja,
historiju Akropolja;
histerija nema nade,
Bunjevaka još imade.

Neka živi naša mladež,
naše baće, naše nane,
nek se vidre naše dide,
stabla, grane nek se vide.

Pisma ova od Jakova
pozdrav nosi, sitna slova.
Gosti siti, domaćini
svi u kolu ponositi...!

Subotica, siječnja 1992.

Jakov Kopilović

(Ova pjesma je čitana na Velikom prelu u Subotici, 1. 02. 1992. godine)

SPOMEN-PLOČA BELI HORVATU

Kada je 1909. godine u hrvatskom selu Nijemetu (nalazi se nadomak Pečuha) Bela Horvat imenovan župnikom, počeo se intenzivno baviti prevodenjem pjesama Sandora Petőfija na hrvatski jezik. U knjizi koju je 1914. godine tiskala Književna zadruga sv. Antuna iz Subotice, objelodanjeno je 150 najljepših Petőfijevih pjesama u hrvatskom prijevodu. U uvodnoj riječi Bela Horvat kaže da je preveo stihove još stotinjak mađžarskih pjesnika. S druge strane on je, kako sam veli "mnogo prevađao pjesme raznih hrvatskih, srpskih i slovenskih pjesnika na mađžarski jezik, te kanim vremenom i te pjesme - ako mi materijalne okolnosti dopuščaju - objelodaniti".

U povodu 70. obljetnice smrti svećenika, pjesnika i prevodioca Bele Horvata, 29. prosinca 1991. godine u nije-metskoj crkvi otkrivena je spomen-ploča. Uz prigodnu besjedu ploču je otkrio predsjednik Saveza Hrvata, g. Đuro Filaković, a blagoslovio ju je nijemetski župnik Stipan Zagorac.

Tako je, nadamo se, počela valorizacija stvaralaštva svećenika i pjesnika Bele Horvata, čije djelo nije dovoljno poznato ni mađžarskoj kulturnoj javnosti, kao ni kulturnoj javnosti susjednih naroda.

Po mišljenju mnogih Bela Horvat bio je najbolji prevodilac Petőfijevih pjesama na hrvatski jezi. Možda to i nije točno, ali njegov rad na povezivanju susjednih naroda svakako zaslužuje veću pažnju i trebalo bi ga predstaviti široj kulturnoj javnosti. Toj svrsi dobro bi poslužio jedan znanstveni skup, koji bi mogao biti organiziran možda u povodu 75. obljetnice njegove smrti.

Stipan Filaković

BUNJEVAČKA RIČ

Bunjevačke riči drage
tako zvonke, pune snage,
lepršave, tihe, blage,
vedre, tužne - uvijek drage.

Riči ove izabrane
nose zato mnoge rane,
al' govore na sve strane:
Hrvatskog smo stabla grane!

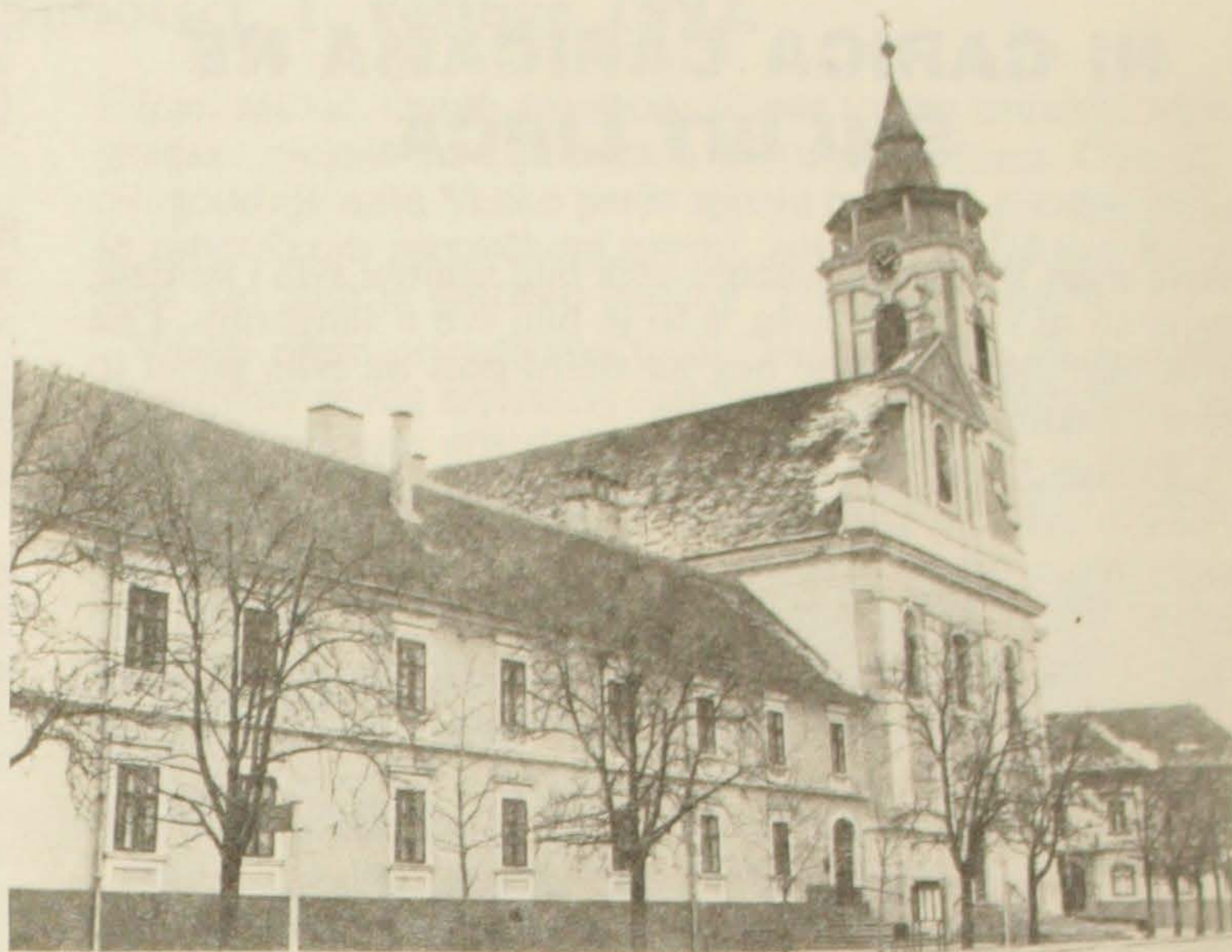
U njima je dah miline,
plodnost drage nam nizine,
približuju sve daljine,
u njima je dar blizine.

U njima je šapat žita,
u njima je rosa skrta,
u njima su vruća lita,
zima injem obavita.

Oj, Bunjevci ne spavajte!
Blago svoje ne bacajte,
prošlost našu obnavljajte,
bunjevačku rič čuvajte!

Blaženka Rudić

(Ova pjesma je pročitana na Velikom prelu u Subotici, 1.02. 1992. godine)

PRELO U BAJI

Bunjevačka prela su i ove godine tijekom veljače održana u svim većim mjestima u Bačkoj gdje žive Hrvati-Bunjevci. Već više od 100 godina ovakva prela potvrđuju kontinuitet nazočnosti i neuništivost posebnosti Hrvata-Bunjevaca na ovim prostorima. "Veliko prelo" koje je ove godine održano 1. veljače u Baji (Mađžarska) zacijelo će ostati zabilježeno kao izuzetno uspješna manifestacija. Bajsko prelo je i ove godine organizirala Bajska Bunjevačka čitaonica na čelu s neumornim g. Antunom Mujićem.

Na početku je u svečanoj dvorani Gradske vijećnice gradonačelnik grada Baje, Andras Eber, pozdravio goste. U programu su nastupili izvođači iz Baje i učenici iz hrvatske gimnazije u Budimpešti s bunjevačkim pjesmama, igrama i recitacijama. Nastup g. Krunoslava - Kiće Slabinca, vrsnog pjevača i zabavljača, sigurno je najviše pridonio uspjehu programa. Kićo je već prošle godine na Velikom prelu u Subotici oduševio publiku. Na poziv organizatora ovogodišnjeg Velikog prela u Baji, Kićo je sa zadovoljstvom došao u Baju i nastupio, a da za to nije tražio nikakav honorar. Publiku mu je na tom zahvalila brojnim ovacijama. Sklad tradicionalnog bunjevačkog folklora i suvremenog Kićinog repertoara simbolično je potvrdio jedinstvo hrvatskog naroda, nalazio se on s bilo koje strane bivše ili buduće državne granice.

Znakovita je bila radost susreta gostiju i domaćina unatoč svim tragedijama ovog vremena koje pritišću sve ljude željne mira, demokracije i slobode. Veliko prelo u Baji je zacijelo svakom nazočnom ulilo nadu da će se te želje, vjerujemo, ubrzo i ostvariti.

Treba posebno istaći doprinos Matice Hrvatske iz Zagreba koja se nesebično zalagala u organizaciji ovogodišnjeg prela u Baji, te ja za ovu zgodu izdala čak i posebnu brošuru pod naslovom "LIPE RIČI". Izbor je to iz književnosti Bačkih Hrvata.

J.S.

PRELO U ALJMAŠU

U subotu, 15. veljače 1992. godine u Aljmašu (Bačaljmašu) bila je velika svečanost. Održano je "Prelo" kao narodna priredba i zabava u organizaciji "Divan kluba" koji djeluje u Domu kulture u tom mjestu u Mađarskoj.

Prvi dio priredbe održan je u velikoj koncertnoj dvorani Doma kulture pred oko 200 oduševljenih gostiju.

Kultruno-umjetnički program otvorile su pionirska i omladinska folklorna grupa, koje su otpjevale nekoliko bunjevačkih narodnih pisama.

Zatim su članovi pionirske folklorne sekcije "Divan kluba" izveli nekoliko bunjevačkih igara, prilagođenih dječjem uzrastu (Kad se cigo zaželi medeni kolača, Hopa cupa, Igrala bi jabuke). Poslije toga je omladinski tamburaški orkestar odsvirao nekoliko narodnih pjesama iz Dalmacije i drugih krajeva naše zemlje (Na brigu kuća mala, Falile se Kaštelanke, Sve ptičice iz gore i dr.).

Nakon nastupa pionira i omladinskog folklornog ansambla ponovo je nastupio omladinski tamburaški orkestar koji je izveo narodne pjesme: Kolo igra, tamburica svira; Hej salaši na sjeveru Bačke, Bolujem ja, boluješ ti i dr.)

Folklorni omladinski ansambl izveo je igre: "Polegaj" (bunjevačka izvorna igra iz okoline Gare), "Rokoko", "Keleruj", "Tandrčak", "Kukunješće", "Šokačko kolo" i dr.

U drugom dijelu programa nastupio je seniorski folklorni ansambl KUD "ROKOKO" iz Čikerije i izveo je tri spleta narodnih igara: Bunjevačke igre, Šokačke igre iz Baranje i Srpske narodne igre iz Šumadije.

Rukovodilac tamburaškog orkestra je Josip Ribar iz Vaškuta. On je do svoje 82. godine života podigao mnoge generacije tamburaša u Bajskom trokutu u Mađarskoj i s pravom ga možemo nazvati rodonačelnikom tamburaške muzike u tom kraju među našim svijetom.

Na kraju je nastupio narodni orkestar Antuša Vizina iz Pečuha. Vokalni solista bio je Franjo Drvar.

Poslije umjetničkog programa veselje je nastavljeno u drugoj dvorani sve do zore narednog dana. U toku te zabave na prelu po želji i na molbu Aljmašana pjevala je i Terezija Buljovčić Jegić kao gost iz Subotice. Uz pratnju narodnog tamburaškog orkestra Antuša Vizina iz Pečuja pjevala je bunjevačke pisme: "Kolo igra, tamburica svira", "Podvikuje bunjevačka vila", "Ej salaši na sjeveru Bačke", "Škripi deram". Tako je obogaćen program ovog pučkog slavlja i zabave.

Rukovodilac "Divan kluba" u Aljmašu je Marko Markulin, neumorni radnik među bunjevačkim Hrvatima u tom mjestu. On je mnogo pomogao da ova priredba u potpunosti uspije u svakom pogledu.

Želja nam je da svako prelo kao narodna svečanost i zabava pomogne u buđenju narodne svijesti i da se očuvaju naši narodni običaji.

Grgo Bačlija

KOLO IGRA, TAMBURICA SVIRA

(Preljska pisma 1879)

Kolo igra, tamburica svira,
Pisma ječi, ne da noći mira:
Svud se čuje, svud se šorom znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade:
Veseli se - svaki mu se divi:
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Nije majka rodila sinaka,
Ko što j' sinak divnih Bunjevaka:
Nit će majka roditi junaka,
Ko Bunjevca, taka veseljaka:
Kolo vodi - svaki mu se divi: -
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Ni divojke ne biše u nane,
Ko što j' ćerka bunjevačke grane:
Svilu nosi, a zlatom se krasi,
Crne oči, crne su joj vlasi:
Kolo igra - svaki joj se divi: -
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Ori pismo, tambur tamburice,
Nek se čuju daleko ti žice:
Nek se gori a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade:
"Prelo" kupi: nek se svaki divi,
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Nikola Kujundžić
(1861 - 1906.)

(Pismu je komponirao Stipan Mukić /1838 - 1903./ za prvo Veliko prelo u Subotici, 2. II. 1879.)

U bunjevačkoj su nošnji zaplesali učenici
hrvatske gimnazije u Budimpešti

Papa Ivan Pavao II.

STOTA GODINA (Centesimus annus)

(enciklika)

Jubilej enciklike "Rerum novarum", koju je papa Lav XIII. objavio 15. svibnja 1891. godine bio je povod da papa Ivan Pavao II. uputi javnosti svoju encikliku "Stota godina" ("Centesimus annus", u kojoj je objašnjeno socijalno učenje Katoličke crkve u ovo naše vrijeme i tokom proteklih sto godina. Ovdje donosimo nekoliko dijelova iz kratke ocjene ove enciklike dr Ivana Macana, objavljene u časopisu OBNOVLJENI ŽIVOT, 5-1991., str. 502-509. Od slijedećeg boroja objavljivat ćemo kratki komentar pojedinih poglavlja.

"Stotinu je godina prošlo do važnog događaja kad je papa Leon XIII. izdao prvu socijalnu encikliku u kojoj je, kao vrhovni učitelj, izložio crkvenu nauku o socijalnim problemima, posebno o onda gorućem pitanju radništva. Leonova enciklika "Rerum novarum" bila je samo početak crkvenih dokumenata o rješavanju socijalnih problema, jer ti su dokumenti danas već toliko brojni da čine knjigu s više od 800 stranica. Nima se priključuje i ova posljednja enciklika sadašnjeg pape, o kojoj ovdje govorimo. Prve njezine riječi "Centesimus annus", tj. Stota godina upravo i podsjećaju na jubilej stote obljetnice kako se pojavila Leonova enciklika. Kroz to vrijeme na socijalnom su se polju odvijale velike i pokatkad dramatične promjene sve do naših dana. Zato i ta enciklika nije samo spomen, nego je veoma aktualna sa svojeg sadržaja.

Enciklika sadrži šest poglavlja. /.../ Pomnije čitanje enciklike "Centesimus annus" pokazuje da ona donosi sažetak katoličkog društvenog nauka s nekim poglavito naglascima na suvremene prilike u svijetu, posebno nakon sloma komunizma u istočnoj Europi. Uz isticanje dobro utemeljenih načela solidarnosti i supsidijarnosti koja potiču pojedince na solidarnu suradnju unutar društvene zajednice, posebno državu u odnosu prema pojedincu i nižim zajednicama, zaštićujući njihovu samostalnost, slboodu i odgovornost, s druge strane, enciklika donosi nekoliko novih naglasaka. To se ponajprije tiče pojma privatnog vlasništva ističući rad kao izvor vlasništva, te ponajviše tehničko znanje kao pravi i novi izvor bogatstva u modernom gospodarstvu. Zatim treba istaknuti važnost ekologije koja također postavlja granice ekonomskoj proizvodnji koja mora poštivati ne samo čovjekovo dostojanstvo nego i njegov okoliš kao važan preduvjet čovjekova života. Težnja za dobiti ide i tako daleko da se služi ljudskim slabostima proizvodeći drogu, pornografiju i druga sredstva koja uništavaju osobito slabije i neotporne osobe. I tu valja povući jasnu crtu razdvajanja između bogaćenja i blagostanja i etičkih vrijednosti i zahtijeva koji moraju imati prednosti.

I ta enciklika još jedanput pokazuje brigu Crkve za dobro uređen društveni život čovjeka kao preduvjet za sretan život uopće. Ta je briga osobito na srcu sadašnjem papi Ivanu Pavlu II. kojem je to već treća socijalna enciklika uz mnoge druge govore o tim temama, posebno prilikom putovanja po zemljama tzv. Trećeg svijeta. Katolička crkva ima, dakle, vrlo dobro razrađen socijalni nauk, pa smo zato pozvani da ga pretočimo u život. to osobito vrijedi i za našu domovinu koja se također nalazi potpuno na početku svoga razvitka. Zato se radujemo što je objelodanjena enciklika o kojoj je riječ, a istodobno poželjeli bismo još mnogo izdanja crkvenih socijalnih dokumenata kao što je bilo u proteklih stotinu godina".

PRVE BRATOVŠTINE U SUBOTICI

Bratovština kršćanskog nauka

Premda se nije pojavila kao prva, spominjem je na prvom mjestu zbog njezinog značaja ne samo tokom osamnaestog stoljeća, nego zbog toga što ta bratovština ima stoljetnu prošlost u općoj Crkvi, ali i zbog toga, što je Drugi Vatikanski sabor izričito preporučuje i u naše vrijeme. Još je papa Pio V. godine 1571. potvrdio Bratovštinu kršćanskog nauka. Prvu su takvu bratovštinu osnovali rimski svećenici, da organizirano poučavaju puk protiv navala protestanata. Svjetovnjački apostolat 18. stoljeća diže se diljem Europe upravo zahvaljujući Bratovštini kršćanskog nauka. Članovi bratovštine su postajali mladi ljudi. Poučavali bi djecu i odrasle. Bile su te bratovštine izuzetno važne za velike i nepregledne župe. Neki bi članovi samo tražili i privodili neopoučene, sabirali bi milodare za katekizme i za potrebe vjeronauka. Bratovštinu kršćanskoga nauka dokinuo je 1780 godine Josip II. U Kalločko - Bačku nadbiskupiju spomenutu bratovštinu uvodi nadbiskup grof Jozsef Battyany.

BRATOVŠTINA U SUBOTICI

Godine 1761. naredio je nadbiskup Battyany pučke misije i povjerio ih ocima isusovcima. Namjera mu je bila učvrstiti vjernike u kršćanskom nauku, i upoznati ih s vjerskim i moralnim načelima Crkve. 3. lipnja 1761. godine vodio je kroz osam dana duhovne vježbe za "dalmatinske vjernike" u Subotici isusovac o. Petar Lipovčić. O. Lipovčić je u Subotici polučio veliki uspjeh. Mnogi su se javili, tako da je organizirao određeni broj skupina, od kojih je svaka imala svoga pročelnika i učitelja koji je članove poučavao u vjeronauku. to je sve pridonijelo boljem upoznavanju katoličke vjere. Da bi članovi bratovštine i ustrajali u nastojanjima, o. Lipovčić se izborio, da im osigura određene oproste. 25. rujna iste godine o. Istvan Mihalcz, također isusovac započeo je osmodnevne duhovne vježbe na mađarskom jeziku. Bratovština kršćanskog nauka je svoje proštenje slavila na Veliku Gospu. Toga dana su njezini članovi dobivali potpuni oprost. Istoga dana priređivali su svečanu procesiju. Potpuno oprost su mogli dobiti i oni članovi bratovštine, koji bi uz uobičajene uvjete pohodili kalvariju ili križ Janosa Futoa na miljkutskom putu, da tamo izmole pet očenaša i pet zdravomarija. Staratelj ove bratovštine bio je Jerko vuković, vijećnik gradskog vijeća. On je upravljao milodarima u zajedničkoj blagajni. Tim su se milodarima podmirivale godišnje potrebe bratovštine.

RAZLOZI ZA OSNIVANJE BRATOVŠTINE

Puno je razloga bilo za osnivanje Bratovštine kršćanskog nauka u Subotici. Grad je tada brojao više od 7.500 katolika i oko 1.500 pravoslavnih Srba. Vrlo mali broj stanovništva pohađao je u to vrijeme školu. Područje župe je bilo izuzetno veliko. Ni uz najbolju volju oci franjevci, tadašnji dušobrižnici grada nisu mogli vjeronaukom obuhvatiti cijelu župu. U godini osnivanja Bratovštine kršćanskog nauka, subotički župnik - franjevac starao se o katolicima koji su živjeli na području od Bajmoka do Šupljaka i od tompe od Zobnatice. Sve je to bila jedna župa. A s vjeronaukom je bilo velikih teškoća. Nakon što je vođenje župe 1773. godine preuzeo prvi svjetovni upravitelj župe Dr. Stjepan Ranić, gotovo posve zamire rad bratovština. Jedina bratovština koja koliko-toliko još djeluje bila je Bratovština kršćanskog nauka. Njezino je djelovanje uočljivo jedino po tome, što je mladež obvezatna nedjeljom i blagdanom popodne dolaziti na kršćanski nauk. Kako je djelatnost bratovštine slabila, tako se i djeca i mladi ulijeniše.

Bilo je onih koji su zanemarivali vjeronauk. Da ponovno oživi vjeronauk gradsko će vijeće odrediti kazne za nemarne. Župnik će pak odlagati vjenčanje zaručnicima koji nisu pohađali nauk sve dotle dok ne nadoknade propušteno. Isto se to odnosilo i na one koji nisu posjedovali odgovarajuće poznavanje vjerskih istina. Još 1811. godine Vijeće određuje, da se ni jednom obrtniku ne može dati majstorska diploma dok ne dokaže službenim dokumentom, da je uredno pohađao

vjeronauk. Još će jednom naglasiti, da se na vjenčanje ne mogu pripustiti zaručnici koji ne posjeduju odgovarajuće poznavanje vjere. Tako strogi propisi pomogli su ponovno oživljavanje vjeronauka. Gabor Tormasy međutim bilježi, da je koncem 19. stoljeća vjeronauk stiješnjen isključivo na korizmene nedjelje, ali i na te satove dolazi vrlo mali broj mladih.

BRATOVŠTINE KRŠĆANSKOG NAUKA DANAS

Iz gore navedenih povijesnih podataka jasno je, da je poučenost puka bila slaba. U to je vrijeme od velikog značenja bila nedjeljna propovijed. Trajala je uvijek više od pola sata. Narod ju je željno slušao. Koliki je postotak vjernika dolazio na nedjeljnu sv. misu - možemo samo zamisliti! Jedna jedina crkva okupljala je katolike na golemom prostoru Subotice, gdje je 1798. godine živjelo 26.000 katolika! O potrebi vjeronauka danas govori Drugi vatikanski sabor kad govori o dužnostima župnika: "Isto su tako dužni da katehetskom pokom vode vjernike k punom poznavanju misterija spasenja kako to odgovara dobi svakog pojedinca. A za to poučavanje neka potraže ne samo pomoć redovnika nego i suradnju laika osnivajući bratovštine kršćanskog nauka" (Dekret o pastirskoj službi biskupa, br. 30).

U vrijeme kad se govori o ponovnom uvođenju vjeronauka u škole, a još više u vrijeme kad Crkva ne raspolaže s odgovarajućim katoličkim a ponajmanje stručnim katehetskim kadrom, osnivanje Bratovštine kršćanskog nauka, na koje poziva i sam Sabor, ostaje kao jedina pomoć.

Ostaje ipak jedno pitanje! kako da je subotički katolički puk sačuvao tako snažnu vjeru, takvu privrženost Crkvi? Odgovor na to pitanje leži vjerojatno u življenoj vjeri. Oni malobrojni katolici koji su imali sreće doći do crkve, biti na svetoj misi, prenosili bi svojim kući, što su čuli na propovijedi, ili što im je vjeroučitelj govori na satu vjeronauka. Tako se vjera čuvala pod kućnim sljemenom, a nosila se u dubini duše kao najveća dragocijenost. U svemu je tomu igrala veliku ulogu upravo Bratovština kršćanskog nauka, gdje su gorljiviji vjernici laici radili na proširenju kruga onih koji su bili dužni pohađati nauk. U narednom broju čitajte i o drugim bratovštinama.

Stjepan Beretić

Na osnovu:

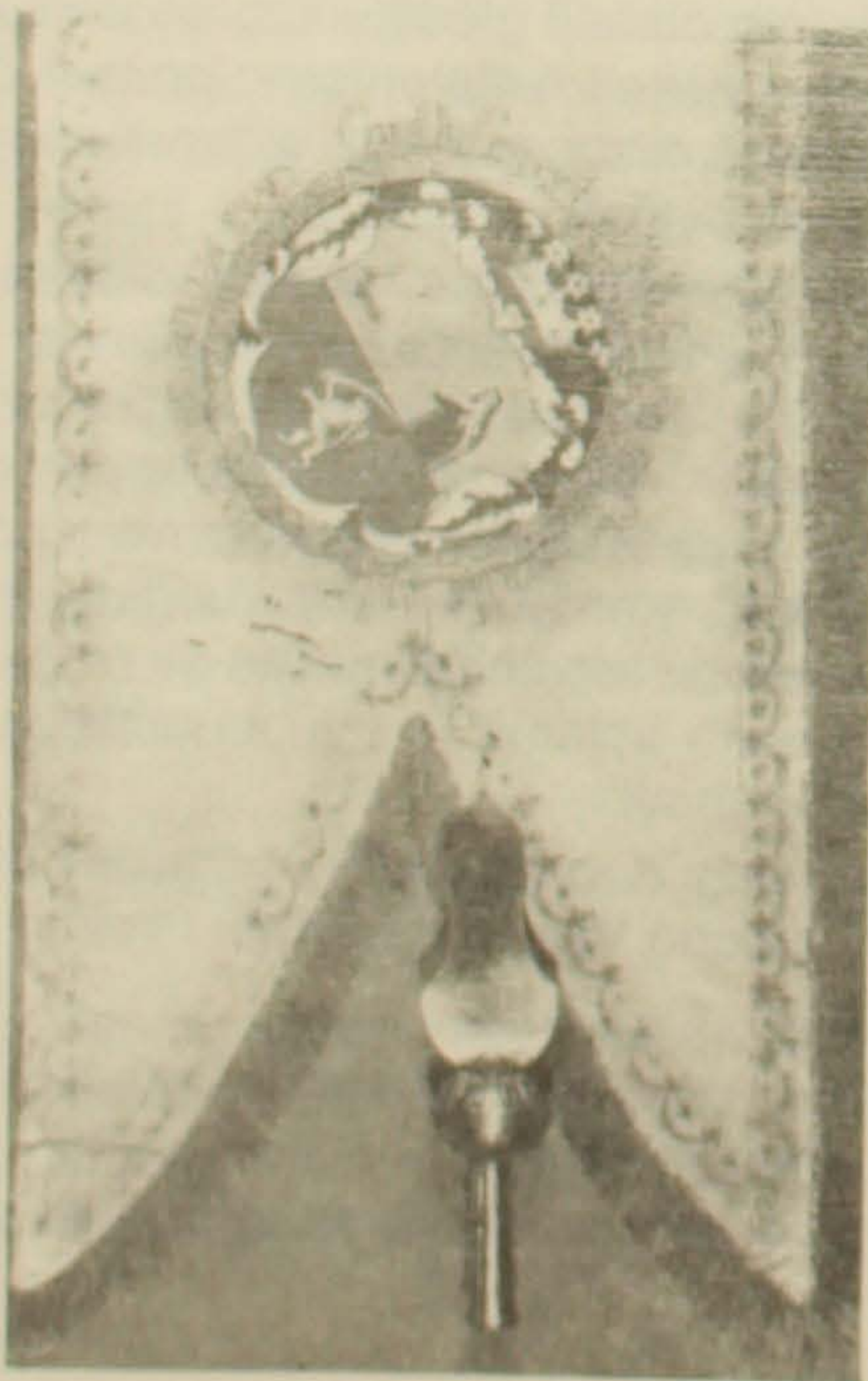
1. Tormásy Gábor, A szabadkai római kath. főplébánia története, Subotica, 1883., str. 80-82; 217-218.

2. Stephanus Katona, Historia metropolitanae Colocensis Ecclesiae, Pars prima, Kalača 1800, Maria Teresiopolis, 118-119.

3. Marko Pranjic, Bratovština kršćanskog nauka, Religijsko-pedagoško katehetski leksikon, Zagreb 1991., str. 99-100.

4. Stjepan Beretić, Osnivanje i preuzimanje župa od biskupijskog klera, u ZBORNIK predavanja Znanstvenog skupa u Subotici 12-14.VIII. 1986., Subotica, 1987. godine - posebno str. 85-90.

Zastava subotičke gradske milicije sa grbom grada iz 1817. godine (Gradski muzej, Subotica)

GRAD I POLJA SU TVOJA, GOSPODINE

(molitva poslije jubileja 600. obljetnice prvog pisanog spomena Subotice)

S Tobom smo, Gospodine,
zidali grad i budućnost našu,
na svim raskrižjima putova
tvoj križ nas blagoslivao -
križ pod kojim smo vjekovima
spuštali suzu, kazivali radost.

Nitko nije prošao pored križa
da nije zastao, prekrižio se i molio
za blagoslov obitelji, njiva,
sveg naroda i svih koji žive s nama,
i uvijek Ti bili zahvalni
za milost nam danu.

Ljubav je uvijek bila s nama,
njome smo ruke sa svima spleli
i nikad zbog nas nitko patio nije,
jer Tvoju smo ljubav živjeti htjeli.
Učini da i dalje budemo narod tvoj,
po volji Tvojoj i uvijek s nadom,
da živimo predano Tvojoj volji
zarađujući kruh svoj poštenim radom.

Grad Suboticu stavili smo pod zaštitu
Svete Trezije Avilske,
grb na Gradskoj kući stoji
i strpljivo dane, godine i vjekove broji.
I svima nam poručuje:
"Marija, Majka Božja neka bude
pomoćnica, zaštitnica svima - k'o meni.
Njoj se utječite, ona je sigurnost.
Ne prihvaćajte srdžbu i mržnju
što vam je na svakom koraku nude".

Zagrlimo svi rukama svojim
podijeljenost, patnju i bol svijeta tog.
Molimo, ljubimo, dovedimo ga na naše njive
pod križeve, na raskrižja, gdje visi Bog.

VIA

DOBRA POLITIKA

U ovo vrijeme, kad možemo često čuti riječ "prljava politika", htjela bih i ja malo o politici. Različita su mišljenja glede politike. Teba li se baviti politikom ili ne? Kako se baviti politikom? Tko se smije baviti politikom? Koju i kakvu politiku podržavati?... Svatko ima pravo na svoje mišljenje i na svoje postupke, ali svatko mora biti svjestan da je odgovoran i za svoje mišljenje i za svoje postupke.

Ja se želim baviti politikom. Ali, mene zanima samo jedna politika. Želim se baviti politikom života i za tu ću politiku istrošiti sve svoje sile! Mislim da je ta politika temelj svim ostalim politikama.

Svaki politički sustav mora štiti život, ljudski život, svim mogućim sredstvima. Ne čini li to, u korijenima je krivo usmjerena. U tom smislu politika mora biti usmjerena obitelji kao ognjištu života. Iz obitelji izvire život. I zato obitelj, kao osnovna stanica društva, mora biti prva i glavna briga politike i političara!

Zato me je jako obradovao jedan kalendarić koji mi je došao u ruku (vidi sliku). Izdao ga je i uredio g. Anto Baković - Apostolat života "Jedno dijete više" - Maksimirska 125, Zagreb. Kad sam ga vidjela uskliknula sam: Bravo g. Bakoviću! Vi se zalažete za najbolju politiku. Ono što na kalendariću piše najljepša je i najkonkretnija želja uz međunarodno priznanje Hrvatske. Doista, "za Hrvatsku je danas kada je prirodni prirast pao na nulu JEDNO DIJETE VIŠE drugo ime za SLOBODNU, SUVERENU I JAKU HRVATSKU". Istina je nema ljepše, sretnije, bolje ni mirnije budućnosti bez djece! Svako dijete je budući radnik, budući intelektualac, budući ratar, budući dobrotvor, budući mirotvorac... i stoga treba ostvariti to "Jedno dijete više". I još nešto divno piše s druge strane kalendarića: "Jedno dijete više donosi SREĆU - ocu i majci; RADOST - bratu i sestri; BLAGOSLOV i BOGATSTVO - obitelji; BUDUĆNOST - Crkvi i Domovini.

Dobro je to. To je dobra politika. Nadam se da će tu dobru politiku Hrvatska stvarno i prihvatiti i provoditi jer "NEMA USKRSA HRVATSKOM NARODU BEZ OBITELJI S VIŠE OD DVOJE DJECE". Lijepo ste to rekli.

No, ja bih sve to što je on poželio Hrvatskoj poželjela i našoj biskupiji -

našoj dragoj Bačkoj, Vojvodini... Ni ovdje nije bolja situacija. I tu je prirodni prirast na nuli, dapače, ispod nule. I mi, u našem hrvatskom narodu, na ovim prostorima dok se borimo za svoja narodna prava ne bismo sjmijeli zaboraviti ovo: budućnost svakog naroda su djeca.

Jedno dijete više = jedno siroče više?!

Zato pozivam sve političare da vode dobru politiku - politiku života. D štite ljudski život od začeca. Stoga što prije valja dokinuti nepravedni i protiv ljudske osobe usmjeren zakon o pobačaju. Treba hitno donijeti zakon o državnim dotacijama za dječju hranu, odjeću i obuću. Povećati dječji doplatak za svako dijete, bez obzira bilo

ono prvo ili peto u obitelji. Potreban je takav zakon da se ne bi ostvarilo ono što mi je netko, dok sam ovo pisala, dobacio: "Samo da - jedno dijete više - ne bude sinonim za - jedno siroče više". Nek i naša "osobna politika" bude okrenuta osobito brojnim obiteljima. Nijedno dijete ne smije biti gladno, golo, boso, nesretno. Neka nijedna obitelj ne oskudijeva zato što je brojna, što je imala hrabrosti prihvatiti više djece.

Osobito stavljam na srce obitelji s brojnom djecom bračnim parovima bez djece. Naročito ako su dobrostojeći. Nek preuzmu možda, materijalnu brigu za jedno dijete u nekoj brojnoj obitelji (takvi primjeri su mi već poznati!). Neka na djecu iz brojnih obitelji gledaju kao na svoju vlastitu i neka im djelotvorno pomažu. Jer sretno dijete je zalog i njihove sretnije budućnosti.

Pogledajte oko sebe. Možda možete pomoći u ostvarivanju "dobre politike": štiti život, osobito onih najmanjih, još nerođenih - da se svako začeto dijete i rodi i pomagati djelotvorno već rođenima. Korizmeno vrijeme, koje je pred nama, idealna je prilika za to, jer korizmeno vrijeme je i vrijeme djelotvorne ljubavi.

Navijam za dobru politiku - pridružite mi se! Srdačno Vas pozdravljam i volim.

Vaša Đurdica - Čudašce

(Uređuje Andrija Anišić)

Za Hrvatsku je danas kada je prirodni prirast pao na nulu JEDNO DIJETE VIŠE drugo ime za SLOBODNU, SUVERENU I JAKU HRVATSKU

SIJEČANJ	VELJAČA	'92	OŽUJAK	TRAVANJ
S 1 NOVA GOD.	S 1 BRIGITA		N 1 1. KROZ GOD.	S 1 HUGO
Č 2 BAZIL VEL.	N 2 SVUCENICA		P 2 ISKRA	Č 2 FRANJO PAUL
P 3 GENOVEVA	P 3 BLAŽ		U 3 MARIN	P 3 RIKARD
S 4 AKVILINA	U 4 VERONIKA		S 4 PEPELJICA	S 4 IZIDOR
N 5 2. PO BOŽICU	S 5 AGATA		Č 5 EUZEBIJ	N 5 5. KORIZMENA
P 6 BOGOJAV.	Č 6 PAVAO MIK		P 6 MARCIJAN	P 6 VILM
U 7 RAIMUND	P 7 RIKARD		S 7 PERP. I FELIC	U 7 IVAN SAL
S 8 SEVERIN	S 8 JERONIM EM		N 8 1. KORIZ	S 8 DIONIZIJ
Č 9 JULIJA	N 9 5. KROZ GOD		P 9 FRANCHESKA R.	Č 9 MARJA KLEOF.
P 10 AGATOR	P 10 SKOLASTIKA		U 10 40 MUČENIKA	P 10 IZIDOR
S 11 HONORAT	U 11 GOS. LURD. B.		S 11 KANDID	S 11 STAROSLAV
N 12 KRIST. ISUS	S 12 ZVONIMIR		Č 12 TEOFAN	N 12 CVETICA
P 13 HILARIJE	Č 13 TEODORA		P 13 ROZALIJA	P 13 MARTIN PAPA
U 14 FELIKS	P 14 VALENTIN		S 14 MATILDA	U 14 MARKIN
S 15 PAVAO PUST.	S 15 KLAUDIJ K.		N 15 2. KORIZ	S 15 KRISTOFOR
Č 16 BERNARD	N 16 6. KROZ GOD		P 16 ADAM	Č 16 VELIKI ČETV.
P 17 ANTON PUST.	P 17 DONAT		U 17 PATRIK	P 17 VELIKI PET.
S 18 PRISKA	U 18 BERNARD		S 18 CIPRIJAN	S 18 VELIKA SUB.
N 19 2. KROZ GOD	S 19 KONRAD		Č 19 JOSIP	N 19 USKRŠ
P 20 FABI I SEBAST.	Č 20 ELEUTERIJE		P 20 KICETA	P 20 USKRŠ. PON.
U 21 AGNEZA	P 21 PETAR DAMJ.		S 21 KRISTIAN	U 21 SILVJE
S 22 ANASTAZIJE	S 22 KAT. SV. PET.		N 22 3. KORIZ	S 22 SOTER I KRAJ
Č 23 VJERA	N 23 7. KROZ GOD		P 23 OTON	Č 23 ARAJ
P 24 FRANJO SAL.	P 24 MONTAN		U 24 SIMON	P 24 FIDELIS
S 25 OBR. SV. PAV.	U 25 VIKTORIN		S 25 BLAGOVJEŠT	S 25 MARIO EV.
N 26 3. KROZ GOD	S 26 ALEKSANDAR		Č 26 MONTAN	N 26 2. USKRŠ
P 27 PRISLAV	Č 27 GASPAR		P 27 LUDJA	P 27 OZANA KOTOR.
U 28 TOMA AKV.	P 28 TEOFIL		S 28 PRISKA	U 28 POLJON I EUZ.
S 29 VALERIJE	S 29 OSVALD		N 29 4. KORIZ	S 29 KATARINA SLJ.
Č 30 MARTINA			P 30 KVIN	Č 30 PRO Y
P 31 IVAN BOS.			U 31 BERHARD	

JEDNO DIJETE VIŠE ZA LJEPŠU I MIRNIJU BUDUĆNOST HRVATSKE

ODGOJ DJELO LJUBAVI (11)

DRUGO TROGODIŠTE

U četvrtoj, petoj i šestoj godini života dijete treba da se susretne sa stvarnošću, društvom i Bogom izvan čarobnih oblaka fantazije. U ovom razdoblju utemeljuju se svi budući susreti u životu i sam stil života. Osjećajnost se sukobljuje s hladnom stvarnošću i sa zamršenim društvenim odnosima, susreće se sa smrću, sprovodom, susreće se s krivnjom... Teškom mukom dijete u ovom razdoblju rješava pitanja ljubomore i srdžbe, pa i mržnje, jer se srdžba često pretvara u mržnju. Ono zauzima i osjećajni

stav prema svom i drugom spolu i stiče svoj osnovni stil reagiranja u životu. U tom razdoblju postavlja i prva sudbinska pitanja o svom nastanku, o svijetu, smrti i vječnosti.

Jedinstveno doživljavanje

U ovom drugom trogodištu dijete još uvijek djeluje cjelovito, živi u jednom jedinstvenom doživljajnom prostoru: osjeća, fantazira, misli, odlučuje i djeluje odjednom. To više nikad u životu neće činiti tako. No, i u ovom razdoblju već se naziru četiri osnovne sposobnosti doživljavanja. Osjećajnost se osobito osamostaljuje između pete i po do šeste i po godine. Dijete će psotati spósobno da ipak nešto opazi, smisli i učini hladno i oslobođeno od neprestanog robovanja impulsima. Vulkan njegovih želja pretvorit će se u izvor životnih energija ako se s njim postupa ispravno. Može se naime, dogoditi da taj "vulkan" bude ili zauvijek ugašen ili zatrpan te proradi u nezgodan čas i na nezgodan način. Nismo li svjedoci mnoštva bezvoljnih osoba - bez mašte i akcije, ali i mnoštva kriminalaca svake vrste?!

Tisuću "zašto?"

Četvrtu godinu nazivaju odgojitelji "dobom pitanja" (to ne znači da poslije toga dijete prestaje s pitanjima). Sad se očituje kakav su odnos roditelji ostvarili s djetetom u prve tri godine. Ako su pazili da djetetov "prkos" pravilno usm-

jere, ono će im sada pristupati s povjerenjem i postavljat će im mnoštvo pitanja. Pitanjima: Što je to? Gdje? Kakda? - pridružuju se pitanja: Zašto? Tko je to npravio? Kako je beba došla mami u stomak? itd. Valja znati da djetetovo pitanje "Zašto?" ne traži svrhu, cilj, nego djelatni uzrok. Zato na pr. na pitanje: Zašto je rupa? - treba odgovoriti: da voda uđe u nju... ili: Zašto mjesec? - zato da svijetli noću. Neka će djeca pitati čak i ovo: "Mama, zašto ja uvijek pitam zašto?" - treba mu odgovoriti na pr.: "Da sve saznaš. Samo ti pitaj, pile moje".

Ovdje roditeljima puno pomažu starija djeca, jer će i oni moći odgovoriti na mnoga pitanje mlađeg brata ili sestrice.

Važno je znati da se do šeste godine sama inteligencija bolje razvija ako se bavimo djetetom. Poslije šeste godine razvoj inteligencije ovisi samo o zrenju moždanih stanica.

Negativnost crtanih filmova

Djetetu je u ovom razdoblju sve moguće. Svemu vjeruje. Nema još kritičnog stava. Stoga je jako potrebno djeci na pr. protumačiti da sve ono što gledaju u crtanim filmovima ne odgovara stvarnosti. Upravo zbog toga pretjerano gledanje crtanih filmova (pogotovo onih s nasilničkim oznakama) mogu vrlo negativno djelovati na dijete. Nisu nepoznati slučajevi da je neko dijete pokušalo skočiti s terase misleći da će i ono poput junaka crtanih filmova moći nakon skoka ponovo skočiti nazad na terasu. Neke obiteljske tragedije uzrokovale su crtani filmovi.

Pričajte djeci priče!

Djeca u ovom razdoblju najradije slušaju basne i priče. Imaju nevjerojatno bujnu maštu. Može im se i po dvadeset puta pričati ista priča. Oni je uvijek doživljavaju nanovo. Djeca tako i sama nauče priče napamet i pričaju ih jedni drugima.

Važno je izabrati one priče koje će dijete ispunjavati udivljenjem zbog dobrote njihovih junaka, te će ih tako duševno nahraniti.

Najbolje je priču pričati očima u oči s djecom. Drugi stupanj je kad netko na televiziji priča priču a djeca ga gledaju (Zanimljiv je kod nas "Branko Kockica"). Treći je stupanj slikovnica. To je isto dobro, ali valja znati da dijete zamišlja ljepše od svih slikovnica. Zato pričajte djeci priče. Najbi-jedniji je oblik pričanja priča gramofonski ili kasetofonski snimak. No i to se može upotrijebiti za dobro djece.

Priredio: Andrija Anišić

KNJIŽEVNA VEČER S. FIDES VIDAKOVIĆ

U ponedjeljak, 17. veljače 1992. godine u velikoj čitaonici subotičke Grdske biblioteke bila je književna večer u organizaciji Književnog kluba "Miroljub" Instituta "Ivan Antunović". Bila je to velika svečanost našeg kulturnog života. Bilo je to svečano susretanje s pjesničkim svijetom s. Fides Vidaković. Nju smo da sada znali po njenim brojnim dužnostima u Družbi sestara "Naše Gospe", ali nismo dovoljno poznavali bogatstvo njenog duhovnog života, koji je našao izričaj u njenim pjesmama.

Ružica Vidaković rođena je 7. lipnja 1921. godine u Subotici, ali rodni grad je ostavila davno slijedeći poziv svog duhovnog i redovničkog zvanja. Kad je stupila u Družbu, dobila je redovničko ime s. Fides. Poslije novicijata, 1943. godine položila je zavjete. Tada počinje njezin plodan i bogat život učiteljice u školi, učiteljice (magistre) novakinja pa do najodgovornije dužnosti Časne Majke u Družbi, te predsjednice Unije viših redovničkih poglavarica Jugoslavije. Bilo je to u sudbonosno vrijeme za život Crkve u doba velikih reformi poslije Drugog Vatikanskog sabora. Ne možemo ocijeniti svestrano zalaganje i doprinos s. Fides u svim tim procesima i promjenama, ali možemo reći da je učinila vrlo mnogo.

Poslije dugog boravka daleko do svog rodnog grada, s. Fides je 1987. godine došla u Suboticu na čelo redovničke zajednice koja pomaže u biskupskom domu i u sjemeništu "Paulinum". Želi ove godine svog zrelog doba života posvetiti svom rodnom gradu i svom narodu. (Vidi opširnije u književnom prilogu lista "Bačko klasje, 15.XII. 1991., br. 66.).

S. Fides je još od mladih dana osjetila sklonost i ljubav prema pjesništvu, ali svakodnevne dužnosti i ustaljeno pogrešno mišljenje da poezija nije za redovnice, potisnulo je pjesničko stvaralaštvo na sporedne kolosijeke života. Ipak, u zatišju skromnosti i povučenosti s. Fides stvorila je veliko pjesničko bogatstvo, koje je većim dijelom nepoznato, jer je samo mali dio objavljen u pojedinim godištim "Subotičke Danice" ili u listu "Bačko klasje" i u pojedinim publikacijama Družbe.

Na ovoj književnoj večeri, koje je posvećeno jubileju 70. obljetnice života s. Fides, glavna točka bilo je predavanje prof. Ive Prčića pod slikovitim naslovom "Oktriće jedne lirske duše".

Predavanje je sveobuhvatno i do sada najbolji prikaz života i pjesničkog stvaralaštva s. Fides Vidaković. Radi lakše preglednosti podijeljeno je na dva dijela.

prof. Ivo Prčić, drži predavanje o pjesmama s. Fides

U prvom dijelu predavanja vrlo zorno slikovito je prikazan životni put s. Fides s brojnim njenim zaduženjima.

U drugom dijelu predavanja prikazano je njeno pjesništvo, koje je bilo potisnuto svakodnevnim poslovima i dužnostima, ali se nije dalo zatomiti. U određenim momentima te pjesme su kao vulkan izbile iz pjesničke duše. Tako je tokom godina nastao lijep broj pjesama.

Na pjesnički razvitak s. Fides imao je utjecaja njezin sedmogodišnji boravak u Belgiji (1952-1958.), gdje je usavršila znanje francuskog jezika. To joj je pomoglo da upozna bogatu zapadnu suvremenu književnost kršćanskog nadahnuća.

Pjesme s. Fides bogate su u različitosti tema i radi lakše orijentacije, možemo ih svrstati u više osnovnih krugova.

Prvi krug njenih pjesama posvećen je obitelji: majci, ocu, braći i sestrama. Njih je sve poštovala i volila, ali je dugo bila odvojena od njih. Sve je to moglo biti nadahnuće za pjesme pune iskrenosti i topline.

U drugom krugu su pjesme, nastale pod dojmom socijalnog i ekonomskog kretanja u svijetu i u nas u ova burna vremena zadnjih decenija. Isprepliću se bune i ratovi, a njima nasuprot neviden napredak tehnike i civilizacije. (Na pr. pjesme "Progres i glad", "Oluja ovog stoljeća" i dr.).

Poseban krug pjesama posvećen je zavičaju i rodnom gradu. Taj krug najmanji je zbog njene duge odsutnosti, ali te pjesme bogate su u svojoj slikovitosti i pune ljubavi prema ljudima koji žive na ovim oranicama. Tko bi mogao prebrojiti njihove žuljeve i bezglasne muke? Jedna od najljepših njezinih rodoljubnih pjesama je "Rodnom gradu Subotici" (o 600. obljetnici prvog pismenog spomene), u kojoj je izražena ljubav i molitva za dalji rast kroz nova stoljeća.

Najveći krug pjesama je inspiriran ljepotom prirode i pojavama u njoj, koje imaju slikovito i skrovito značenje. Za pjesnika ljepota prirode nije sama sebi cilj, nego treba da razveseli čovjeka i proslavi svoga Stvoritelja. S. Fides je tu istinu davno spoznala i zato na poseban način doživljava prirodu.

Posebno područje njezinog rada su prijevodi i prepjevi s francuskog jezika. To nije istraženo i proučeno, ali potrebno je to učiniti zbog ljepote i vrijednosti tih ostvarenja.

Poslije predavanja prof. Ive Prčića nastupio je mali kamerni orkestar (flaute marina Pećerić i Milica Repac, klavir Alen Kopunović Legetin).

Poslije toga je bio razgovor o pjesmama s. Fides a na kraju

S. Fides (u sredini) prati izlaganje prof. Prčića

djevojke iz katedralnog zbora "Albe Vidaković"
uveličivale su slavlje s. Fides

nam je sama autorica progovorila o svojim pjesmama.

O tom dijelu priredbe bit će riječi drugom zgodom, a sada treba reći i naglasiti da je to bila veoma lijpa svečanost i sve nas je obogatila, jer smo doživjeli susret s ljepotom poezije s. Fides.

Svečanost je otvorena nastupom zbora mladih katedralnog zbora "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Pjevali su pjesme: "Krist naše bogatstvo" (s. Fides-s. Imakulata Malinka) i "Molitva" (Inocent Mikić-Petar Kindrić), na klaviru pratili su Alen Kopunović Legetin i Jasna Jegić.

Voditelj književne večeri bio je g. Jašo Šimić, predsjednik Književnog kluba "Miroljub".

Bela Gabrić

Jašo Šimić predsjednik književnog kluba "Miroljub"

RODNOM GRADU - SUBOTICI

/O 600. obljetnici prvog pisanog spomena/

Kasna listopadska noć.
U toplom sjaju laterna,
iz obližnjeg parka,
zvonici katedrale naše mole
i uzdižu nečujno,
nevidljivim zanosom svojim,
vjernička srca gore.

Tišina zvijezda miluje zemlju,
rodni moj grad,
vinograde, salaše, plodne ravni
u koje se naših seljaka
slio mukotrpni rad.
List za listom žuti
i rumeni,
spuštajući se zemlji.
Tako jeseni ove i minulih stoljeća
ponavlja se ritam prirode,
da u sva proljeća
nade pohrani nove...

Toranj Gradske kuće obasjan
i sniva o prošlosti Subotice,
dok sat vjerno otkucava i sjeća me živo
prolaznosti dana.

Grade, u kojem se rodih
da živim Bogu na slavu
i tebe uvijek volim!
Misli i želje pretačem
noći ove
u molitvu za rast tvoj.

Obavijam te sad vijencima slave
za napore postojanja svog!
I hvalu uznosim Gospodu,
što nam te uzčuva
puninom šest stoljeća!

Subotico, zavičaju dragi!
Za udio Kristova mira
moli sav život moj.

Raspjevah zvijezde i zemlju
u kasnu listopadsku noć.

Subotica, 30.10. 1991.

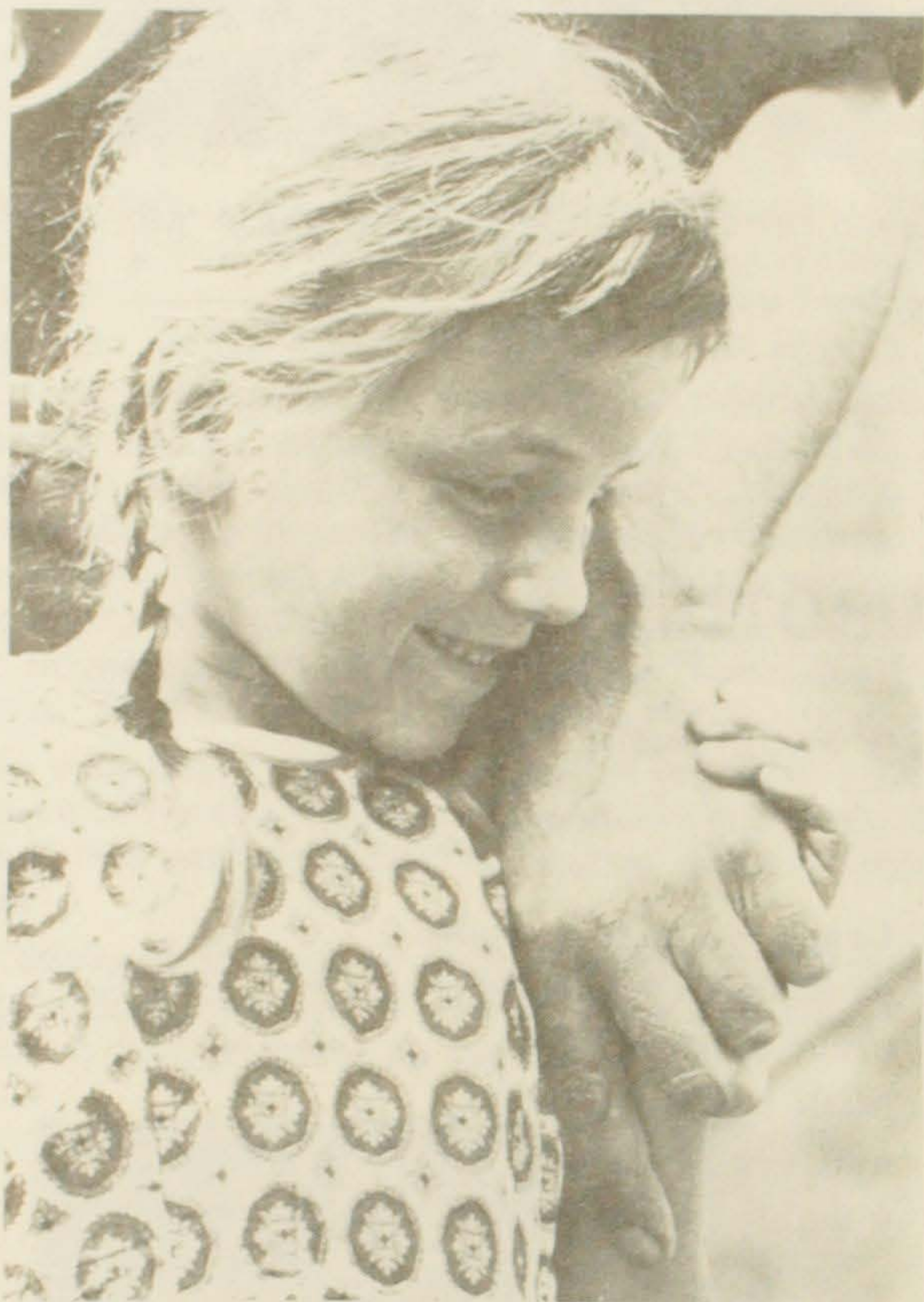
s. Fides Vidaković

SVOJ NA SVOME ... ILI ... ALI!

Pomalo čudan naslov. Poznat, ali zagonetan. Zar ne? Sadržaj možda ipak neočekivan.

Ne želim, kao što će neki pomisliti, pisati o politici. Ne. Ovdje nije mjesto za to, a nje nam je dosta, iako ju ne možemo zaobići. Da li je prava, tu prosudbu pripuštam kompetentnijima!

Mene misli i srce vode u naše crkve, vjeronaučne zajednice, obitelji, razna susretništa... Koji puta promatrajuć i slušajući i zajedno s Vama MLADI KRŠĆANI sudjelujući u svemu što gore spomenutih, čini mi se kao da se ne osjećate kao svoji na svome. Imam dojam, možda je kriv, voljela bih da jeste, kao da se osjećate strancima. Kad je čovjek u svojoj kući sretan i kad ju osjeća svojom nije mu svejedno je li ona pospremljena, prijatna ili puna smeća. Ako nam je stalo do nje i onih koji u njoj žive i zalaze u nju, tada ćemo mnogo toga sa svoje strane uložiti kako bi se u njoj svi osjećali lijepo i ugodno, sretno i raspoloženo.

Nedavno mi reče jedna djevojka, iskusila sam to i sama, a i od mnogih drugih čula: "Razlikuje se obitelj od obitelji. Ne po lijepoj kući i raskošnom namještaju. Osoblje je ono što čini obitelj. Kako je lijepo kad se svi slažu, kad se mole i slobodno razgovaraju. Kad poštuju jedni druge i ne traže svoje, nego zajedničko. Jednostavno opustiš se i teško ti je otići iz te sredine, jer osjećaš kako primaš i kako se puniš nekom čudesnom srećom".

Ove i slične izjave me vesele i poželim, i molim da svima bude tako lijepo u obitelji.

III će me pokušati mnogi obeshrabriti svojim iskustvom izričući ga otprilike ovako: "Draga časna, pa Vi se varate. nema toga danas. Ušlo jeneko Zlo u nas i nemamo mira. Nemamo razgovora. Nemamo vremena jedni za druge. Kad nam netko dođe mi navučemo maske i glumimo neku finoću i nutkamo goste finim kolačima, ukusnim sokom, a televiziju upalimo kako ne bismo previše o sebi razgovarali, jer tada bi nam kolač zapeo u grlu, a prije nego li bi sok počeli piti zaželjeli bismo se razići svaki svojim putem i svaki u svoju sobu".

Dragi mladi prijatelji! Trudimo se i odlučimo načiniti novi korak i recimo i učinimo otprilike ovako:

ALI! Mi smo spremni graditi nova i bolja gnijezda. Mi znamo da na mladima svijet ostaje. Ne zanemarujemo svoju prošlost, ali zato ne izmičemo, primamo odgovornost za "sadašnji trenutak" na sebe jer iz njega izrasta i naša budućnost. Mi želimo već sada na to misliti i odlučujemo odgovornije živjeti. Zato nam je stalo do naše buduće obitelji. Mi želimo da naše crkve budu i naš dom. Želimo živjeti živu zajednicu CRKVU u kojoj vjeru jačamo, istinu spoznajemo, ljubav njegujemo i usavršujemo, a nadu učvršćujemo. Pokušajmo se u Crkvi osjetiti kao "svoj na svome" i neka nam ne bude teško ranije doći na sv. misu. Spremit se za čitanje Božje riječi. Sudjelovati u molitvi vjernika, prinosu darova. Neka nam iz grudi odjekuje pjesma i molitva.

Ako utkamo sebe i darujemo sebe, puno toga ćemo zapaziti što nije dobro. Neće to biti poticaj za ogovor i kritiziranje. Bit će to zdrava kritika izrečena na pravom mjestu od koje će imati zajednica koristi kao i njezin predvoditelj, i ti sam. Za zdravu kritiku - ne zaboravi - treba imati puno ljubavi, ponizno srce i dušu, a biće spremno na molitvu prije kritike.

Prepoznajte svakog novog člana i neka Vam ne bude svejedno kome i kako ste pružili mir. Neka to ne bude forma, nego obveza. Ne smije nam biti svejedno kako su oni koji sa mnom zajedno slave Euharistiju, i lome kruh i riječ.

Tu se osjeti svoj na svome (nemoj varati sebe i druge). Ne zaboravi! to traži Tebe i Tvoj doprinos. Ali, to još nije sve. Ako budemo zajedno živjeli ono što u Crkvi zainteresirano i otvorena srca čujemo, naše vjeronaučne zajednice neće biti oskudne niti broju niti u sloju, a najmanje u sreći da smo zajedno. Mi ćemo imati potrebu druženja baš tu i na takav način. Osvježimo naša susretanja na molitvi, tribinama i mnogim drugim inicijativama vjerskog karaktera. Neka sadržaji naših susretanja budu Isus i Njegova nauka naspram našeg života i govora. Provjeravajmo se kroz Njega i Njegovu riječ.

Crkva će tako postati naš drugi Dom, naša druga obitelj. Kad to shvatimo znat ćemo i gdje nam je Domovina. Tada nam mnogo toga neće biti strano, ali znat ćemo put : što i kako činiti i kojim nam je putem dalje ići. Sigurno - to je MIR. Zato se nemojmo umoriti pjevajući, a još više moleći ili najbolje i jedno i drugo zajedno: "Dobri kralju mira! Svevišnji Bože naš, milostivo Srce - za mir te molimo!"

s. Tarzicija

PIŠU NAM NAŠI...

ŽIVOT TEČE DALJE

Akademski godina 1991-92., koja se u početku razlikovala od svih dosadašnjih, ponovo navlači svoje staro, klasično mirnodobsko ruho.

Sve do nedavno predavanja su se odvijala u tzv. "ratnim uvjetima". Nije bilo lako pružiti studentima dovoljno znanja za samo 35 minuta koliko je trajao jedan sat. Napor je bio obostran, a tempo ubrzan. Sad, kad se svi fakulteti vraćaju na standardnu shemu, može se malo i odahnuti. Studenti su možda malo bili oštećeni, jer se u svoj toj zbrci i trci vršila i redukcija gradiva. Međutim, nitko se ne žali. Svi imaju dovoljno snage i dobre volje da se malko više potrudu i to nadoknade. Nije im to ni toliko teško jer, sad je sve lakše. Nema užasnog zvuka sirene koja označava zračnu opasnost i ledi krv u žilama.

Uskoro počinje zimski ispitni rok. Umjesto skloništa sad su prepune čitaonice i učionice. Svi vredno spremaju ispite.

Ovaj rat, koji je ostavio svoj trag na svačijoj duši, još će dugo biti u mračnom sjećanju svakog od nas. Svima je teško, ali život teče dalje. Učit ćemo i borit ćemo se protiv svih ratova na svijetu svojim znanjem.

Z.

NAŠI SUSRETI

"Kako je dobro i kako je mило kao braća zajedno živjeti" (Ps 133,1).

To mogu posvjedočiti oni koji su doživjeli ljepotu zajedništva i prijateljskog razumijevanja. Daleko od svojih obitelji, prijatelja, od rodnog mjesta, okupili su se zagrebački studenti na svoj treći odnosno četvrti susret. Prvi je održan 16. prosinca, na Materice, blagdan tako bogat sadržajem i običajima u našem hrvatskom narodu u Bačkoj. Drugi je održan 26. siječnja 1992. godine. Kao i prijašnji susreti i ovi su bili otvoreni za sve vojvodanske djevojke i mladiće dobre volje, koji se žele međusobno upoznati, pomoći i surađivati. I takvih je bilo više od 40. Dovedi su sa sobom i goste: prijatelje iz sestrinske, ratom pogođene, Slavonije, s daleke i lijepe Koprivnice, iz Mađarske, pitomog Medimurja...

Prvi dio susreta pripada narodnoj kulturi i tradiciji. Na Materice je to bio tekst o samim Matericama, a kako je siječanjski susret predhodio pokladnom vremenu, na ovom susretu se govorilo o prelama - običaju koji i danas postoji u našem narodu. Drugi dio susreta prolazi u razgovorima, prijedlozima, pitanjima i dogovorima u vezi studentske problematike i svakidašnjice. Susreti su "zaslađeni" domaćom pogačom i lakumićima, koji su uvijek svježe pripremljeni doborotom gospode Štilinović. Sve je, pak, začinjeno zvukom drage nam tamburice, i nijedno srce ne može ostati ravnodušno kad se dvoranom razlije pjesma "Kolo igra, tamburica svira..."

Lucija

TRIBINE MLADIH

Tribina mladih u prosincu održana je na Materice u 18 sati u Harambašićevoj ulici br. 7. Predavač na ovoj Tribini bio je vlč. g. Andrija Anišić, tajnik biskupije. Budući da je to bila predbožićna tribina govorio je na temu: **UTJELOVLJENJE ISUSA KRISTA DANAS**.

DUH SVETI - DUŠA CRKVE

Dne 19. siječnja 1992. godine, u Harambašićevoj ulici br. 7, u Subotici održana je prva Tribina mladih ove godine. Mnoštvo mladih iz grada i okolice okupilo se da bi na ovaj način proširili znanje o svojoj vjeri, a samim tim je i učvrstili. Ovaj put predavač je bio vlč. Franjo Ivanković, župnik iz Sombora.

Tribinu je otvorio naš voditelj Dinko Ivković. Pozdravio je sve prisutne, a zatim predao riječ predavaču. Upoznati s njegovim razumijevanjem mladih, sudionici tribine su od vlč. Franje očekivali interesantno predavanje, s puno primjera iz života i mladenačkog duha. I nitko nije bio razočaran. U potpunosti je uspio osmisliti predavanje na, ne baš laganu, temu: "Duh Sveti - duša Crkve". Izabравši najbolji pristup slušateljima uspio nas je uključiti u razgovor i pokrenuti mnoga pitanja. Ističući razliku između racionalnosti ljudi sa Zapada i smirenosti ljudi s Istoka, potaknuo nas je da se oslobađamo prevelikog utjecaja zapadnjačke racionalnosti i steknemo iskustvo Duha.

Govoreći o vatri kao simbolu prisutnosti Boga, te o Duhu Svetom kao utjelovljenoj ljubavi i aktivnosti Božjoj, vlč. Franjo je probudio zanimanje mladih i izazvao burnu diskusiju. Vješto je odgovarao na pitanja mladih, a pokatkad su ga dopunjavali preč. Andrija Kopilović i p. Marijan Kovačević usmjerivši naša traganja za "RUAHOM" što u hebrejskom jeziku označava duh, ljubav, životonost...

Ova tribina dala nam je puno materijala za razmišljanje i meditaciju. Na ovoj tribini najavljen je seminar temeljnog kršćanskog iskustva koji će se ovog ljeta održati u Subotici. Voditelj seminara bit će o. dr. Zvezdan Linić, franjevac iz

Zagreba. Takvi seminari pomažu rast života po Duhu.

Razišli smo se punog srca, zahvalni Bogu što nam je omogućio da ovako plodno provedemo jednu večer, ali i svim ljudima koji su u njezinu pripremu utkali svoj trud.

Petar Vuković

ŽIVJETI PO DUHU ILI MRIJETI

Na Tribini mladih u mjesecu veljači, u ustaljeno vrijeme i na starom mjestu, okupilo se oko 150 mladih, da poslušaju dobro nam već poznatog predavača o. dr. Tadeja Vojnovića, franjevca iz Novog Sada. On nam je govorio na temu: "Živjeti po Duhu ili mrijeti". Njegovo vrlo duboko i konkretno predavanje približilo nas je Duhu. Potakao nas je da se što više zalažemo za "Duhov život u nama". Taj život se ne živi samo u crkvi, već i u svakodnevnom životu: na ulici, u školi, na poslu, s prijateljima... Pater Tadej se u svom predavanju oslonio na 8. poglavlje poslanice Rimljanima i na 5. poglavlje poslanice Galaćanima. Budući da sv. Pavao u poslanici Galaćanima vrlo zorno upućuje koja su djela "tijela" a koja djela Duha prenosimo ovdje taj dio poslanice: "Hoću reći po Duhu živite pa nećete ugadati požudi tijela! Jer tijelo žudi protiv Duha, a Duh protiv tijela. Doista, to se jedno drugome protivi, da ne činite što hoćete. Ali ako Vas Duh vođi, niste pod Zakonom. A očita su djela tijela. To su: bludnost, nečistoća, razvratnost, idolopoklonstvo, vraćanje, neprijateljstva, svađa, ljubomora, srdžbe, spletarenja, razdori, strančarenja, zavisti, pijančevanje, pijanke i tome slično. Unaprijed vam kažem, kao što vam već rekoh: koji takvo što čine, kraljevstva Božjega neće baštiniti. Plod je pak Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vjernost, blagost, uzdržljivost. Protiv ovih nema zakona. Koji su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i požudama" (5, 16-24).

Predavač je upozorio da duhovni život nije molitva, misa, ispovijed... - to su trenuci intenzivnog susreta s Bogom, po kojima crpimo snagu sa duhovni život, ili kako je rekao, Duhov život, tj. život Duha Svetoga u nama. Plodovi Duha, kako ih nabroja sv. Pavao, baš upućuju na tu činjenicu. Naime, sva nabrojena djela moraju biti vidljiva u svakodnevnom životu.

Pater je nadalje nagasio da se u posljednje tri generacije jako malo razmišlja i živi po Duhu. To je danas vrlo očito promatrajući mnoštvo ljudi koji se opredjeljuju za djela zemaljske naravi.

Poslije zanimljivog predavanja bila je diskusija u kojoj su mladi tražili pojašnjenje još nekih pitanja duhovnog života.

Promocija "Biblijske konkordancije"

Prisutnost dr. Tadeja Vojnovića među nama iskoristili smo i za malu promociju njegovog veličanstvenog djela "BIBLIJSKA KONKORDANCIJA". Radi se o jedinstvenom djelu, kojim je vječno zadužio Crkvu u Hrvata. Radi se, naime, o djelu u kojem je svaka riječ iz Biblije naznačena gdje se nalazi. Tako na jednom mjestu, na pr. ima ispisano gdje se upotrebljava u Svetom pismu riječ "Bog" (u kojoj knjizi, koje poglavlje i redak). Praviti Konkordanciju vrlo je zamašan posao. Neki su je radili trideset godina. On je zahvaljujući kompjuteru ovaj posao obavio za tri godine. U kompjuter je upisao čitavu Bibliju i uz pomoć specijalnog programa napravio je konkordanciju. I same knjige (dvije) su ogromne - prošle su nam kroz ruke - a koliki je onda tek bio posao?! Čestitamo mu i zahvaljujemo na tom radu.

A. i K. Ž.

S KRISTOM U SUSRET MLADENAČKIM BORBAMA (1)

Mladost je prelazni stadij između djetinjstva i zrelosti. Za vrijeme mladosti nailazimo na razne ispite kojima nas izlaže naš nebeski Otac i te ispite često nazivamo mladenačkim borbama ili olujama. Mnogi od nas će se uspjeti oduprijeti tim olujama, sretno proći kroz borbe. Doduše okrnjeni, ali spremni da nastave vlastitu nadgradnju. Mnogi će pasti, što je tužno. Ali kako se najlakše oduprijeti tim olujama? Svakako ćemo ih najlakše nadvladati s Kristom. Predajmo se u potpunosti Kristu, povjerimo mu svoje biće i svoje postupke, zatražimo njegovu pomoć da sretno prebrodimo ove oluje. Najvažnije je da iz njih iznesemo čisto svoje srce, jer "dobar čovjek iz dobre riznice svoga srca iznosi dobro, a zao čovjek iz zle riznice zlo, jer mu usta govore onim što mu je srce puno" (Lk 6,45). Čisto srce ćemo sačuvati ako nadgledamo sve ono što do njega dopire kroz naša osjetila. Moramo paziti da nikad ne precijenimo svoje snage, znanje i mogućnosti. I Isus preporučuje "Učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca"

(Mt 11,29). Ne smijemo se zavaravati da možemo biti dobri kršćani ako ne očuvamo dobro i čisto srce, svoju mladenačku čistoću i ne savladamo svoje nagone. Sjetimo se priče o deset djevica: pet njih koje su ponijele dovoljno ulja ušle su na svadbu sa zaručnikom, a pet djevica koje su otišle kupiti ulja ostadoše pred vratima. Stoga Isus preporučuje: "Bdijte, jer ne znate ni dana ni časa" (Mt 25,13).

PROLJETNE OLUJE

Proljeće je najljepše godišnje doba, ali obiluje olujama. Svatko je od nas osjetio tugu gledajući kraj kojim je prošla oluja.

Čemu služe oluje u prirodi? Čovjeka je oduvijek kopkalo ovo pitanje. Stoga, po nekoj priči, zatraži od Boga da mu dozvoli da jednu godinu upravlja prirodom. Bog mu to dozvoli. Čovjek je upravljao suncem. Puštao kišu, ali nikada oluju. U početku je sve divno krenulo. No klasovi koji su mnogo obećavali bili su prazni, a voćke koje su divno cvjetale donijele su jadne plodove. I Bog pouči čovjeka: oluja zaista donosi štetu, ali je korist značajnija. Ona naime, odnosi bacile i viruse, ne dozvoljavajući im da se

prekobrojno množe. Shvatimo li važnost oluje u prirodi, moramo shvatiti i da je važna uloga "oluje" u našem životu.

Oluje u našem životu

Duhovne ili duševne oluje u našem životu možemo svrstati u tri osnovne grupe: oluje razuma, oluje volje i oluje srce. Mladost strema ka zrelosti, a zrelost čovjeka uključuje zrelost razuma, zrelost volje i zrelost srca, tj. čuvstvenog života. Zrelost razuma podrazumijeva uspješno razlučivanje dobra od zla. Zrelost volje podrazumijeva čvrstoću volje, ustrajnost u slijeđenju dobra i odupiranju zlu. Zrelost srca, pak, podrazumijeva da se ne predajemo često oprečnim čuvstvima i da ne budemo poput lađice koju valovi bacaju tamo amo i veslač gubi potpuno kontrolu. No kako mladi nisu potpuno zreli, kod njih se javlja borba, napadaju ih oluje. Najčešća oluja ujedno i volje i razuma jest precjenjivanje sebe. Precijenimo li svoje snage, znanje i mogućnosti možemo dospjeti u neprijatne situacije, ali što je još važnije - izgubiti povjerenje u sebe, predati se očaju. Najveći broj mladih podliježe olujama srca. U ovom periodu prvi put upoznaju ljepotu ljubavi između muškarca i žene, ali se javljaju i nagoni niskih strasti koji nastoje tu ljepotu razoriti i od nje ostaviti tek neku nakazu. Dodatnu poteškoću u odupiranju tim nagonima predstavljaju suvremena slobodna shvaćanja između djevojke i mladića. Želimo li očuvati svoju mladenačku čistoću moramo im se oduprijeti. Bog nas stavlja na brus života, slično kao što draguljar stavlja dijamant na brus. Ukoliko je dijamant pravi, nakon brušenja zablistat će pravim sjajem, a ukoliko je to samo patvorina, raspast će se. Jesmo li mi samo patvorine?!

S Kristom u susret mladenačkim olujama

Tko s Kristom ide kroz život taj neće propasti u bezdan, niti potonuti u opasnim vodama. Mnogo primjera možemo naći u Svetom pismu. Kad je Isus plovio s učenicima nad njih se spustila oluja. Isus je spavao, a učenici uplašeni stadoše ga buditi. Krist umiri oluju, a zatim zapita učenike: gdje vam je vjera? Druga zgoda događa se nakon što je Isus nahranio pet tisuća ljudi s dvije ribe i pet kruhova. Naime, učenici bijahu na lađi usidrenoj na pučini. Isus se uputi k njima hodajući po površini vode. Misleći da je sablast učenici se uplašiše, a Petar reče: "Gospodine ako si to zaista ti naredi mi da dođem do tebe". "Dođi" uzvratila Isus, a Petar krenu hodeći po valovima. Ubrzo Petar počeo tonuti, a Isus mu pruži ruku govoreći: "Malovjerni, zašto si posumnjao?" Mnogo je puta Isus pomagao ljudima da se obrate ili da ih oslobodi sumnji. Marija Magdalena od javne grešnice, postala je Isusova sljedbenica. Pomagao je Petru kad je ovaj bio razočaran u sebe, nakon što ga je triput zatajio, upitavši ga: "Šimune, ljubiš li me?", na što mu je Petar odgovorio: "Gospodine, ti znaš da te ljubim!" Oslobodio je Isus sumnji i Tomu tako što se našao pred njim i dokazao mu da je uskrsnuo. Isus, dakle, vlada olujama u prirodi, pa će onda uspjeti stižati oluje i u nama. Mnogima je pomogao u iskušenjima, pa mu zato prepustimo da i nas vodi kroz oluje mladenaštva.

Priredio: Petar Vuković, Tavankut

KONCERT MLADIH

"MOLITVA ZA MIR"

U nedjelju, 1. prosinca 1991. godine, mladi katedralnog zbora "Albe Vidaković" priredili su večer duhovnih šansona, kao svoju molitvu za mir.

U tajanstvenoj i svetoj tišini katedrale kao glasovi Božjih anđela začula se molitva za mir, mir među ljudima, mir u obiteljima, mir u našim srcima i u našoj, toliko nam dragoj, Domovini.

Molitva je započela pjesmom "Kriste, u Tvoje ime sad smo ovdje svi", jer svako naše okupljanje, a pogotovo u crkvi i jeste u Kristovo ime. On je uvijek s nama. Ove večeri bilo je ujedno i primjereno izvođenje pjesme "Molitva za mir", za koju je i tekst i glazbu napisala Silvana Bilinc. Ta pjesma,

ZA NJEGA

Gospodine, molim za njega!

*Za mladića sa osmjehom djeteta
i rukama čovjeka.*

*Za dušu raspetu
nad olovnim nebom
ranjenog Grada.*

Za junaka bez orednja.

Gospodine, za njega molim!

*Za mladost što na rukama održa
plamičketolikihpoluugaslihživota,
za nevine izginule,
djecu gladnu i ranjenu,
drugove pale,
što ih na plećina do spasa odnese,
za komad Zemlje koja ga izvaja
i napoji slobodom.*

Za njega Gospodine, samo za njega molim!

*Za njega - što oplahan Dunavom
dom oteti ljubljase životom.*

*Za srce kojem srušise stablo
ne uspjevši ipak
sasjeći mu korijenje
za srce...
za život...*

Molim Te, Gospodine!

*Za ono nešto tanano i nježno,
za nit topline što nas veže
za sjaj ideala
i dostojanstvo žrtve*

Za ljubav i mir

*Za njega, molim Te,
molim Te, o Gospodine!*

Šjoljka

toliko lagana i vedra, otpjevana s iskrenim zanosom, svjedoči koliko mladi čeznu za mirom i sigurnošću, koju sve više traže u Bogu i njegovom Sinu, a o čemu pjevaju, i svoje misli i želje poručuju kroz pjesmu "Sretna sigurnost Isus je moj".

Pjesma, u kojoj su mladi posebno zablistali, je "U onaj dan", koju su izveli u troglasnom pjevanju, uz pratnju orgulja koje je tokom čitave molitve svirao Alen Kopunović Legetin.

Ovo vrijeme, vrijeme je mraka, u kojem su mnoge učinjene greške tako da ni pravi put se ne vidi. Stoga, kao što bez sunca ne bi mogli živjeti, ne možemo živjeti ni bez duhovnog svjetla, koje bi nam pokazalo put k Bogu i vječnom spasenju. Za to duhovno svjetlo molili smo pjesmom "Ta svjetla".

Kao i nekoliko puta do sada, tako je i ove večeri čistim i andeoskim glasom pjevala Marijana Ivković u "Uskrsnom triumfu". Za tu pjesmu je napisao tekst i glazbu Mladen Matić.

Molitva ne bi bila potpuna kad se nijedna pjesma ne bi otpjevala u čast Mariji, Majci Božjoj i Majci našoj. Ovog puta ta pjesma je bila "Mirjam", koja izričito govori o molitvi Blažene Djevice Marije za mir u cijelom svijetu i među svim narodima.

Za kraj katedralom su se prolomili zvuci veličanstvene pjesme "Jeruzalem" o još veličanstvenijem simbolu nebeskog grada, jer nijedna pjesma, ma koliko ona bila divna, ne može dočarati svu njegovu veličinu. I kao na njegovom poznatom "Zidu plača", na kojem se sva srca i duše otvaraju, tako smo i mi otvorili svoja srca i duše i molili za mir, koji nam je svima toliko potreban.

Pjesmom se dvostruko moli. Nadamo se da je i naša pjesma bila još veća molitva, upućena svomogućem Bogu, koji nam je jedini može uslišiti. Bit ćemo uporni i ustrajni, molit ćemo i dalje, trudeći se da nikada ne posustanemo.

Dominika Krečak

BOŽIĆNI KONCERT U SVEČANOJ VIJEĆNICI

Svečana vijećnica u staroj subotičkoj Gradskoj kući bila je svjedok velike muzičke priredbe u petak, 27. prosinca 1991. godine s početkom u 19,30 sati.

Katedralni zbor "Albe Vidaković" priredio je svoj božićni koncert koji želi postati tradicionalan, jer je prije godinu dana prvi put nastupio u toj dvorani.

Koncert je imao dva dijela koji se bitno razlikuju. Prvi dio također možemo podijeliti na dva dijela. Izvedene su klasične kompozicije: Ivan Zajc: Ave Maria; Albe Vidaković: Zdravo Marijo Djevice; W.A. Mozart: Ave Verum.

Ovo je bio božićni koncert i zato je izveden niz kompozicija sa božićnom temom i sa božićnim ugođajem. Izvedene su tri božićne pisme iz Bačke (Srićna hoć je prispila, Slava bud' Bogu na visini, Spavaj mali Božiću). Mnogi naši i strani muzičari komponirali su pjesme o Božiću. Na programu ovog koncerta su bili: Ivan Zajc: Raduj se o Betleme; Trišler (Trischler): Slava Bogu na visini; Fransoa Kupren (Francois Couperin): Pastoral; Johan Sebastijan Bach: Choral iz Božićnog oratorija; Jozef Šnabel (Schnabel): Transeamus usque Betlehem (Pođimo do Betlehema).

Navedene pjesme je izveo ženski i mješoviti zbor pod ravanjem s. Mirjam Pandžić, a kao solisti su nastupili Terezija Buljovčić-Jegić (sopran) i Ivica Perčić (bariton). Na el. orguljama su pratili Silvana Bilinc, Jasna Jegić i Alen Kopunović Legetin. Pojedine točke pratio je mali komorni orkestar: Kristina Molnar i Marina Pečerić (flaute), Timea Kalmar i Aniko Zeke (violončelo).

Većinom su to kraće kompozicije, a izvođenje zbora je bilo lijepo u svojoj skladnosti glasova i ritma. Ako znamo da većina pjevača u zboru nema muzičko predznanje, onda im moramo priznati da su postigli velik uspjeh i napredak, koji se stalno primjećuje. U tom je pomogla ustrajnost i njihovo zalaganje, a sve vodi vještina i neumorni rad njihovog ravnatelja s. Mirjam Pandžić. Zato svi zaslužuju priznanje i veliku zahvalnost što su nam darovali te lijepe trenutke doživljaja muzičke umjetnosti, a to nas sve obogaćuje.

Drugi dio programa bio je lakši za izvođače. Zbor je uz pratnju tamburaškog orkestra izveo čitav niz božićnih pjesama, koje su poznate u svim hrvatskim krajevima i specifične hrvatske - bunjevačke božićne pjesme u Bačkoj.

U pjevanju se pridružila i publika pa je to bilo doista pravo božićno raspoloženje i radost zbog ovog zajedničkog susreta. Prisutni su oduševljeno primili sve pjesme, pa je zbor morao još dodati niz pjesama nakon predviđenog programa. Uz druge pjesme je i poznata bunjevačka božićna pjesma "Hajte braćo, da idemo".

Sve muzičke aranžmane za tamburaški zbor uredio je Stipan Jaramazović, koji je sa svojom suprugom Jelenom sve uvježbao, a izvedbom je ravnala s. Mirjam.

Dvorana je bila dupkom puna i publika je sve točke s radošću prihvatila, a na kraju je dugim pljeskom nagradila zbor i njihovog dirigenta. Uvjeran sam da su i izvođači i publika bili zadovoljni.

Ovim nastupima u javnosti izvan crkve naš katedralni zbor "Albe Vidaković" uključuje se u zajednički kulturni život u Subotici i postaje njegov važan sudionik. U tom smislu želimo dati poticaj da svi nastave u tom pravcu svoj umjetnički rad pa dalji rezultati neće izostati.

Svečana vijećnica u staroj subotičkoj Gradskoj kući je obnovljena i pokazala se opet u svojoj izvornoj ljepoti. Po

svom svečanom ambijentu i dobroj akustici to je vrlo prikladna dvorana za razne koncerte. Zato trebe sve učiniti da se ona u tom smislu iskoristi pa tako obogati subotički kulturni život.

Posebno želimo naglasiti da uprava treba imati više razumijevanja, pa da takve kulturne priredbe budu pošteđene tako velikih taksa za korišćenje, jer to nisu svadbarske svečanosti.

Bela Gabrić

BOŽIĆNI KONCERT U KATEDRALI

U Božićno doba obogaćeni smo doživljajima koji su pomogli u našoj duhovnoj obnovi. Ostalim svečanostima u subotičkoj katedrali pridružio se i božićni koncert katedralnog zbora "Albe Vidaković" sa svojim bogatstvom umjetničkog programa u nedjelju, 5. siječnja 1992. godine s početkom u 17,30 sati.

U raspoloženju božićnog doba uvelo nas je pjevanje najmlađih. Mali dječji zbor je pjevao dvije božićne pjesme: Djetelice nam se rodilo" i "U to vrime godišta". Također su izveli Mozartove kompozicije na dječjim instrumentima.

Aleksa Kokić je napisao niz vrlo lijepih božićnih pjesama. Njegovu pjesmu "Zvončići božićne noći" uglazbila je s. Tarzicija Fosić, a pjevao je ženski zbor mladih.

Poznati francuski i pariški orguljaš u 18. stoljeću Francois Couperin komponirao je "Pastoralu" koju je izveo ženski zbor mladih uz pratnju malog komornog orkestra (flaute: Marina Pečerić i Kristina Molnar, violončelo: Timea Kalmar i Aniko Zeke). Na el. orguljama pratila je Jasna Jegić, a dirigirao je Alen Kopunović Legetin.

Njemački kompozitor iz 19. stoljeća Josef Schnabel komponirao je poletnu pastoralu "Transeamus usque Betlehem". Otpjevao ju je zbor mladih pod ravanjem mlade Jasne Jegić.

Giovanni Batista Sammartini je talijanski kompozitor iz 18. stoljeća. Njegovu Sonatu za dvije flaute izvele su Milica Repac i Marina Pečerić (flaute), te Alen Kopunović Legetin na el. orguljama. Zbog bolesti nije nastupio Emil Gabrić na violini.

Posljednja točka ovog koncerta bila je velika kompozicija Trišlera "Slava Bogu na visini", koju je izveo mješoviti zbor pod ravanjem s. Mirjam Pandžić, a na orguljama je pratila Silvana Bilinc.

Tako su u programu sudjelovali svi pa su doprinijeli uspjehu ove večeri, koja nas je obogatila svojim sadržajem duhovne glazbe. Uz uspjeh drugih točaka želim istaći kompoziciju s. Tarzicije Fosić zbog lijepih stihova Alekse Kokića u pjesmi "Zvončići božićne večeri".

Također je za svaku pohvalu nastojanje s. Mirjam Pandžić da mlade osposobi da mogu nastupiti kao dirigenti, ili da prate izvedbu pojedinih točaka na orguljama (Jasna Jegić, Silvana Bilinc i Alen Kopunović Legetin). Isto tako, velika grupa mladih obećaje lijepu budućnost katedralnom zboru "Albe Vidaković" kao važnom učesniku u našem kulturnom životu u Subotici i daleko šire. Zato želimo nove i sve veće uspjehe svim članovima pod vodstvom neumorne s. Mirjam.

Bela Gabrić

SUBOTIČKA DANICA ZA 1992. GODINU

- prikaz -

Pred nama je LXXI. godište SUBOTIČKE DANICE. Već 71 godinu pratimo (što mi, što naši preci), pročitavamo, radujemo se nad svakim uspjehom našega kalendara, strepimo, ali smo i ponosni što našem narodu i svijetu možemo pružiti ovakvu publikaciju.

Za proteklih devet godina (novi tečaj kalendara se pojavio za 1984. godinu) DANICA je stekla svoju fizionomiju, prati suvremena zbivanja u nas, i s jedne i druge strane granice, u Mađarskoj, među našim narodom u Rumunjskoj. Podsjeća se značajnih jubileja, pojedinih poznatijih kulturnih djelatnika iz naše crkvene, kulturno-povijesne baštine. Nadam se da će se sve više posvećivati pažnja aktualnostima u svim zbivanjima.

Na prvom mjestu bih istakao podsjećanje na životni put i značajno djelo pokojnog biskupa Matije Zvekanovića: Prilog ŽIVOTNI PUT BISKUPA MATIJE ZVEKANOVICA Andreje Kopilovića i ZAHVALNO SJEĆANJE NA BISKUPA MATIJU ZVEKANOVICA s. Marije Andeline Kujundžić. Pominjem i tri pjesme posvećene pokojnom Biskupu. BISKUPU MATIJI ZVEKANOVICU, bez naznake autora; POSLJEDNJI ZBOGOM BISKUPU MATIJI ZVEKANOVICU, autora Branka Jegića; NAŠ MATIŠA, autora Jakova Kopilovića. Svi ovi prozni i poetski prilozi su zrcalno jasno neoborive natuknice kako je važno i veliko mjesto obnašao pokojni Biskup u našem crkveno-narodnom životu. Vjerujem da ovim priložima nije iscrpljeno razmatranje, analiziranje i pisanje o djelu, značajnom djelu biskupa Matije.

Prelistavam dalje.

S velikim ponosom pišem o vrijednom jubileju Subotice bile. Šest stoljeća. Šest. Zaželimo našem gradu da i daljnjih šest stoljeća provede u blagostanju i miru. Neka raste i cvjeta, daj Bože!

Kroničar Bela Gabrić u prilogu JUBILEJ GRADA SUBO-

TICE prati sve manifestacije u povodu ove značajne proslave, od svibnja do rujna 1991. godine.

U sklopu ovakvog dragocjenog jubileja skladno se uklapa vrijedno predavanje Stjepana Beretića ŠEST STOLJEĆA KATOLIČKE CRKVE U SUBOTICI (str. 137-145.). Predavanje je održano u okviru "Dana kruha i riječi" (13.VIII 1991.). Ponosni smo na šest stoljeća Katoličke crkve u Subotici, ponosni smo na velelepnu katedralu-baziliku i zaželimo daljnji procvat Crkve, Crkve koja dvori svoj narod.

Neizbježan je prilog KRONIKA Bele Gabrića (str. 85 - 95). A ovo je godina jubileja! Ima ih više. Zabilježimo ih.

40. OBLJETNICA SMRTI BLAŠKA RAJIĆA

50. OBLJETNICA SMRTI PJESNIKA STIPANA BEŠLI-NA

Uz podsjećanje na ovu obljetnicu skladno se nadopunjuje predavanje Ivana Keravina: STJEPAN BEŠLIN (1921-1941.). (U povodu 60. obljetnice rođenja i 40. obljetnice smrti). Predavanje je održano davne 1981. godine u Bačkom Monoštoru. Dobro je da ga možemo poslije deset godina pročitati! (str. 151-156.).

70. OBLJETNICA SMRTI PJESNIKA ANTE EVETOVIĆA MIROLJUBA

Kroničar je zabilježio i dva važna suvremena događaja:

- PRVI "RAZGOVOR" INSTITUTA "IVAN ANTUNOVIĆ", održan 13. siječnja 1991. godine, na dan smrti biskupa Ivana Antunovića. Ovaj "Razgovor" je obnovljena manifestacija pod istim imenom, koja se održavala od 1934. do 1941. godine u Subotičkoj matici. Obnovljeni "Razgovor" je, dakle, već deveti po redu.

- BAJSKI RAZGOVORI "BUNJEVCI DANAS". Održana su već dva razgovora: 16.VI 1990. i 15.VI 1991. godine. Konačno, uspostavljen je most među istim narodom, razdijeljenim granicom.

Kroničar nas obavještava da će predavanja sa subotičkih i bajskih razgovora biti objavljena u Zborniku Instituta br. 2. Objavljivanjem ćemo dobiti potpuni (pismeni, čitajući) ugođaj ovih razgovora. (Ne zaboravimo! Kupimo Zbornik broj 2!)

Kroničarevim zapisima svakako treba priključiti i članak p. Tome Vereša: PERE TUMBAS HAJO - DIKA BAČKIH HRVATA - U POVODU 100. OBLJETNICE ROĐENJA I 25. OBLJETNICE SMRTI (str. 147-150). Malo, neoprostivo malo, znamo i pišemo o našim značajnim ljudima, čak iz bliske prošlosti. Hajo je jedan od takvih ljudi, ali se malo o njemu pisalo i piše. Pored spomenute brošure Pavla Bačića iz daleke 1969. godine, spominjem i kraću biografiju u DANICI za 1989. godinu, 17. strana (u kalendarskom dijelu) a spominjem i kraći članak p. Tome Vereša objavljen u GLASU KONCILA od 7. srpnja 1991. godine, 13. strana. (To je kraći izvod iz sada objavljenog članka u Danici). Tako se sa Hajom i njegovom umjetnošću upoznala i šira hrvatska čitalačka javnost! (Istraživanje stvaralaštva naših glazbenika je još jedno polje djelatnosti za Glazbeni odjel Instituta "Ivan Antunović").

Istakao sam neke priloge, naročito vezane uz jubileje. Nastavljam u znaku jubileja.

Pominjem članak SV. ALBERT VELIKI I OTKRIĆE AMERIKE p. Tome Vereša. Ove godine je, naime, 500. obljetnica kako je otkrivena Amerika (str. 63-64.).

Još jedan jubilej

Članak dr Marina Šemudvarca ZATOČENIK BUNKERE GLADI. Podnaslov: Uz 50. g. smrti Maksimilijana Kolbea (1894:1941.) (str. 61-62.).

Ukazao bih na nekoliko, po mojoj procjeni, sadržajnih priloga nad kojima se treba zaustaviti i svesrdno pozdraviti.

Pominjem članke CIRILOMETODSKA BAŠTINA I OTKRIĆE GRADOVRHA KOD TUZLE autora Lazara I.

Krmpotića. Danas nas naročito privlače ovi prilozi u ozračju ekumenizma i ujedinjene Europe (str. 49-52).

Drag mi je prilog g. Antuna Mujića **BAJSKA BUNJEVAČKA ČITAONICA**. Za nas je interesantnije i značajnije jer je osnivač Čitaonice biskup Lajčo Budanović, tadašnji bajski župnik (str. 69-71.).

Zbog svoje aktualnosti ističem članak "Kršćanskost u politici" prijevod sa slovačkog L.I. Krmpotića (str. 73-75.).

Ostali prilozi, naročito koji obrađuju narodne običaje, su dobro došli. Pored kratkog opisa **PRELA** iz pera Bele Gabrića (str. 107-109.), mislim na zapis Zorice Kubatov **NARODNI OBIČAJ BUNJEVACA U ALJMAŠU (U MAĐARSKOJ)**, ali to je samo kostur koji će se sigurno dalje obogaćivati (str. 103-106.).

Ne smijem zaboraviti, neću zaboraviti, s radošću pišem o odlikovanju prof. Bele Gabrića (i o njegovim jubilejima), tog tihog, nevidljivog djelatnika, ali tim aktivnijeg, nezaobilaznog kulturnog radnika. Objavljena je vijest u **KRONICI: NAJVIŠE CRKVENO PRIZNANJE PROF. BELI GABRIĆU** (autor A.A.) i **GOVOR PRIGODOM DODJELE PAPINOG PRIZNANJA "PRO ECCLESIA ET PONTIFICE" BELI GABRIĆU** (govor je održao predsjednik Instituta "Ivan Antunović" L.I. Krmpotić) (str. 97-100.). (Detaljnije o dodjeli odlikovanja se može vidjeti u **BAČKOM KLASJU**, 1991., br. 63, str. 9. ili u **GLASU RAVNICE**, 1991., br. 9., str. 5.).

Prošle godine, u **DANICI** za 1991. godinu Marko Skenderović advokat je započeo pisanjem korisnih priloga iz obiteljsko-pravnih odnosa. Prošlogodišnji članak je naslovljen **ŠTA JE NEOPHODNO ZNATI O NASLJEĐIVANJU**. Ove godine se pozabavio aktualnom temom. Članak je naslovljen **ZAKON O VRAĆANJU ZEMLJIŠTA** (str. 54). Ovakve priloge samo možemo pozdraviti i zaželjeti da se nastave, možda u stalnoj rubrici kao "Pravni savjeti" ili "Pravna pitanja" i sl.

Rado pominjem jednu uspjelu inicijativu, započetu 1988. godine. to su kratke biografije i osvrt na djelo naših znamenitih ljudi objavljivano uz kalendarski dio **DANICE**. Tako je objavljeno već 60 biografija. Eveidentirane su zasluge tih ljudi, a vjerujem da ćemo ugledati proširene biografije i osvrt na njihovo djelo u nekom budućem Zborniku ili pojedinačnoj knjizi.

Prošlih godina sam s veseljem pisao o **PRILOGU MLADIH**. Ove godine bih uskratio to veselje i oduševljenje, ne zbog sadržaja, već zbog suradnika. Od mladih je ostao vlč.g. Andrija Anišić (Predavanje **CRKVA MLADIMA - MLADI CRKVI**) (str. 113-116.). Gdje su se izgubila imena mladih suradnika iz prošlih godina? Da li splašnja entuzijazam? Ili nemaju o čemu prisati. Uvjeravaju me koji su bolje upoznati, da je igra slučajnosti, tehničkih poteškoća dovelo do pomanjkanja suradnje. Vjerujem i nadam se da će ubuduće biti više mladih u **PRILOGU MLADIH**.

Ove godine je u kalendar uvršteno podsota proznih i poetskih priloga. U prozi se pojavljuju crtice, priče, narodne pripovijetke. Ne možemo mimoići Antuna Gabrića u prezentiranju narodnih pripovjedaka (Zbirka "Latice ivančice") i kao autora crtica. Ostali autori pripovjedaka su stariji, već poznati pisci, pioniri naše suvremene proze: Blaško Rajić, Ive Prčić, stariji, Ljudevit Vujković Lamić (Moco), Stipan Vojnić, Tomo Vidaković. Među proznim prilozi potkralo se i takvih koji ne bi izdržali strože kriterije umjetničke vrijednosti. Te priloge trebalo je još podosta brusiti.

U ovogodišnjoj **DANICI** objavljeno je 45 pjesama od 22 autora. Zaista, impozantan broj i pjesama i autora. Od objavljenih pjesama pet je narodnih, kraljičkih pjesama. Zapaža se interesantna pojava. Pišu se i danas kraljičke pjesme, potpisane određenim autorom (Ivan Prčić, Kata Ivanković, Terezija Buljovčić Jegić). Evo mjerila, dokaza da je narodno stvaralaštvo i danas prisutno među nama, i u gradu, selu, na salašu?!

Među autorima su imena koja uglavnom poznajemo iz prijašnjih godišta kalendara. Javlja se i poneko novo ime. Pozdravljam ih! No, poneko, "pjesničko" ostvarenje je moglo i izostati. Kalendar bi tako samo dobio u vrijednosti i kvaliteti!

Ovom prilikom bih samo ukazao na prijevode s. Fides Viadković iz francuske lirike (str. 41. i 72.).

Objavljena su tri prijevoda, prepjeva:

PATRICE DE LA T. DE PIU: BOŽ MOJ

GERTRUDA VON LE FORT iz **HIMNE CRKVI** dvije pjesme **DUHOVI** (str. 41.)

LITANIJE KRALJICI MIRA (str. 72.)

Naglašavam da stvaralaštvo s. Fides Viadković ne poznaje mo dovoljno. Pročitamo po neku pjesmu od godine do godine. Malo je! (Skrećem pažnju da se s njenom poezijom možemo pobliže upoznati u 66. broju **BAČKOG KLASJA** od 15.XII 1991. godine. U Književnom prilogu pod naslovom **PJESMOM TE SLAVIM, GOSPODINE** objavljen je izbor od 22 njene pjesme). (Sve samo za 30 dinara, ako broj 66 nije rasprodat!)

Napisao sam da je **DANICA** stekla svoju fizionomiju; okupila je oko sebe određeni krug suradnika (ove godine 43); donosi kvalitetne priloge. Knjiga je to koju s ponosom, ne stideći se, možemo pokazati zainteresiranoj kulturnoj javnosti.

Ima pomalo lektorskih i korektorskih propusta, koje su i drugi već uočili (navodim da, blago rečeno, neprikladno zvuči upotrijebljena riječ "kršćanskost". Pitam se zašto u **SADRŽAJU** nisu označeni svi prilozi, već samo odabrani izbor). No, ne bih o tome sada kada sa zadovoljstvom pišem o **SUBOTIČKOJ DANICI**, kalendaru za 1992. godinu.

Na kraju moram pisati da je cijena od 100 dinara više nego poklon. Sva naklada je već rasprodata, kako čujem. Vjerujem da bi se kalendar i dalje rado kupovao da je cijena i veća.

Kao i naša Subotica, neka i Subotička Danica raste i cvjeta!

Ivo Prčić, mladi

ISPRAVKE U KALENDARU "SUBOTIČKA DANICA" za 1992.

Prilikom slaganja tekstova za taj kalendar potkrale su se neke slovne greške, koje će čitalac lako uočiti i neće predstavljati veće poteškoće.

Međutim, želimo upozoriti na neke greške koje bitno mijenjaju smisao rečenice.

1. Na 17. str. nije crtež biskupa Pavla Matije Sučića Pačirskog, nego Franje Stipana Vujković-Lamića, tekst na 109. str.

2. U članku o. Tome Vereša "Sv. Albert Veliki i otkriće Amerike" na kraju, na 64. str. treba da piše: "... 1492. godine krene na epohalno putovanje iz Palosa prema..."

3. Na str. 73. u članku "Kršćanskost u politici" prvi podnaslov treba da bude: "Kršćanskost općenito".

4. Na 85. stranici u članku "40. obljetnica smrti Blaška Rajića" prvi odlomak treba da glasi:

Blaško Rajić je stekao neprolazne zasluge u političkom i kulturnom životu bačkih Hrvata. Rodio se 7. siječnja 1878. godine u Subotici, u siromašnoj gradskoj četvrti, nazvanoj Gat. Osnovnu školu i šest razreda gimnazije pohađao je u svom rodnom gradu, a sedmi i osmi razred s velikom maturom i bogoslovske nauke završio je u Kaloči, gdje je 26. lipnja 1903. godine zaređen za svećenika.

5. Na 88. str. (gore) rečenica treba da glasi: 40. obljetnica Bešlinove smrti dostojno je komemorirana u njegovom rodnom selu 6.IX 1981. godine.

6. Na 95. str. (prvi red gore) rečenica treba da glasi: 28. srpnja u 10 sati bila je planirana svečana povorka "Dužijanica '91."...

Uredništvo

SUBOTIČKI KARITAS

Karitas subotičkih i prigradskih župa nastavio je s radom nakon božićnih blagdana. U dosadašnjem radu prikupili smo puno prekrasnih odjevnih predmeta. Nešto manje hrane i novca. No valja svakako istaknuti đurđinsku župu koja nam je darovala kamion brašna, koje smo gotovo već razdijelili potrebnima.

Svi naši "siromasi" dobili su "KARITASOVU ISKAZNICU" u koju ubilježujemo ime i prezime, te adresu stanovanja, kako bismo imali pregled onih koji trebaju našu pomoć.

Zahvaljujemo svim darovateljima. Molimo Vas da do daljnega ne donosite odjevne predmete, jer smo pretrpani, a nemamo police kamo bi sve to složili. Molimo Vas za više hrane i novca, kako bismo hranu mogli kupiti i "nahraniti" gladne. Sjetite se da je Korizma osobito vrijeme djelotvorne ljubavi prema bližnjemu. Donesite svoj dar ili prilog najpotrebnijima. Svakog utorka i petka od 16-18 sati netko će Vas dočekati u Katoličkom krugu, Trg žrtava fašizma 19.

Posebno apeliramo - svi koji osjećate da biste svoje slobodno vrijeme i svoje snage mogli utrošiti u ovom plemenitom radu - dodite u KARITAS. Trebamo puno radnika. Čekamo Vas rado!

DAR REFORMIRANE KRŠĆANSKE CRKVE

Osobito je vrijedan spomena dar od 80.000 dinara koji smo dobili od Reformirane kršćanske crkve u Subotici za izbjeglice katoličke vjere. To je još jedan dokaz da su naše dvije Crkve doista sestrinske, kako ih volimo nazivati. Ovaj dar razveselio je dvadesetak obitelji. Neka Bog obilno uzvrat darovateljima svojim milostima.

SASTANAK DJELATNIKA KARITASA

U petak 28. veljače 1992. godine u 18 sati u prostorijama župe sv. Terezije održan je prvi susret karitasovih djelatnika subotičkih i prigradskih župa. Bio je to neuspjeli susret. Neuspjeli susret - zato što nitko iz subotičkih i prigradskih župa nije došao. Došli su samo već stalni "aktivisti" ovog Karitasa. Žao nam je zbog toga. No, nama je svejedno bilo lijepo. Pridružile su nam se četiri nove osobe, tako da nas je ukupno bilo deset.

Susret smo započeli molitvom i čitanjem poznatog teksta iz Matejevog evanđelja o posljednjem sudu, u kojem je Isus rekao nezaboravne riječi: "ŠTOGOD UČINISTE JEDNOM OD OVE MOJE NAJMANJE BRAĆE, MENI UČINISTE". Ove riječi su moto svih karitasovih djelatnika na svijetu. Nakon toga je prisutne pozdravio vlč. g. Lazar Novaković, odgovorni za naš Karitas. Zatim je vlč. Andrija Anišić održao prigodno predavanje. On je na temelju Dekreta o apostolatu laika II. Vatikanskog koncila (br. 7) govorio o karitativnoj djelatnosti. Donosimo dijelove toga teksta kao poticaj svima koji razmišljaju o uključenju u karitativni rad.

Karitativna djelatnost

"Kao što je sveta Crkva u svojim prvim počecima pridruživala 'agapu' euharistijskoj večeri te se očitovala da je sva sjeđinjena vezom ljubavi oko Krista, tako se po tom zunaku ljubavi u sva vremena raspoznaje. Dok se raduje tuđim pothvatima, prisvaja djela ljubavi kao svoju službu i neotuđivo pravo. Zato Crkva drži u velikoj časti milosrđe prema siromasima i bolesnima, karitativna djela, i djela uzajamne pomoći da se ublaže svakovrsne ljudske nevolje. /.../ Karitativna djelatnost danas može i treba obuhvatiti sve ljude i sve ljudske potrebe. Posvuda ima ljudi kojima nedostaju hrana i piće, odjeća, stan, lijekovi, rad, pouka, nužno potrebna sredstva za doista ljudski život, koje tare bijeda ili slabo zdravlje, trpe progonstvo ili su u tamnici, - tu ih kršćanska ljubav treba tražiti i naći, zauzetom skrbi tješiti i pružanjem pomoći pridići. To je dužnost u prvom redu pojedinih dobro stojećih ljudi i naroda!"

Neki od prisutnih rekli su da bi završne riječi vlč. Andrije dobro bilo pročitati u svim župnim crkvama prigodom korizmenih propovjedi ili pobožnosti Križnog puta kao poziv i poticaj svima da se uključe u karitativnu djelatnost. Evo:

Što očekuje djelatnike Karitasa?!

"Ako želiš biti aktivan u Karitasu obećavam ti plići novčanik, puno odricanja, puno 'gubljenja' slobodnog vremena, mnoštvo dosadnih razgovora, puno neugodnih mirisa (kod bolesnika ili napuštenih), obećavam ti i pokoji prezir i mržnju drugih (naime, oni koji ljube smetaju onima koji ne ljube, jer svojim životom ispituju njihovu savjest). Ali, obećavam ti: radost, mir i sreću usprkos svemu (a mislim da svaki čovjek čezne za tim. Nisu mirni, radosni i sretni oni koji imaju sve blago ovoga svijeta), sretni su oni kojima je mirna savjest, jer su ljubili... Da, to ti obećavam - mirnu savjest. No, to ne znači da ćeš postati 'bezgrešan'. Griješit ćeš, posrtati i padati, ali ljubav, koja gori u tebi, učinit će da ustaješ brzo, učinit će da ti ispovijed bude draga i ulijevat će ti trajnu nadu, jer 'ljubav prekriva mnoštvo grijeha'.

I obećavam ti vječni život. Kao što je Isus poslije muke i smrti uskrsnuo i tebe čeka novi život pošto umreš sebi i svojoj volji i kad svoj život istrošiš u ljubavi za druge. Na koncu te čeka jedno veoma ugodno iznenađenje. Krist će ti reći: 'Dodi, blagoslovljeni Oca mojega, primi u baštinu kraljevstvo koje ti je pripravljeno od postanka svijeta, jer, bio sam gladan i dao si mi jesti, bio sam žedan i dao si mi piti, bio sam stranac i primio si me...'.

Iznenadit ćeš se i reći: 'Oprosti, Isuse, ali ja te nikad nisam vidio, niti sam ti to učinio!'. - On će ti tada reći, smješeći se: 'Zaista, kažem ti: što god si učinio jednome od ove moje najmanje braće, meni si učinio!' I nakon toga otići ćeš u život vječni. Otvorit će se pred tobom odaje vječne ljubavi, radosti, mira i prijateljstva s Bogom i ljudima. - Ne priželjkuje li to svaki čovjek?! Da, svaki - normalan.

Sretno u karitativnim djelatnostima - i doviđenja u vječnosti!"

A.

VIJESTI IZ DOMOVINSKE CRKVE

U ovom broju započinjemo jednu novu rubriku u kojoj želimo dati kratki pregled svih značajnijih događaja koji su se zbili u našoj domovinskoj Crkvi. Nažalost, nismo u mogućnosti redovito pratiti naš vjerski tjednik "Glas Koncila" i ostali tisak iz Hrvatske. Zato smo se odlučili da vam u kratkim crtama naznačimo bitne događaje u protekla dva mjeseca.

RIM: Na blagdan Bogojavljenja papa Ivan Pavao II. je za vrijeme svečane sv. mise podjelio sv. red biskupstva jedanaestorici novoimenovanih biskupa. Među novim biskupima koje je Papa zaredio bio je i novi pomoćni biskupa splitsko-makarskog prvostolnika mons. Petar Šolić.

ZAGREB: Zagrebački nadbiskup i prvi biskup Crkve u Hrvata kardinal Franjo Kuharić je neumoran u obilaženju mnogih mjesta koja su proživjela ratne strahote. Sam je izjavio da je i te kako važno da ljudi koji su doživjeli ratno razaranje osjete da je Crkva na njihovoj strani i da nisu sami. Kardinal Kuharić obišao je sva veća mjesta u zapadnoj Slavoniji i cijeloj Hrvatskoj: od Dubrovnika, splita, Zadra, Karlovca, Novske, Osijeka...

Svuda je imao svečane mise koje su prikazivane za mir ili za sve postradale i nevino poginule. Kardinal je također u protekla dva mjeseca obišao mnoge bolnice u kojima se liječe ranjenici. Pored svoje zauzetosti i pastirskih dužnosti daje do znanja svim ljudima da je njegova prva zadaća: tješiti, hrabriti i pomagati ljude koji su na bilo koji način poniženi. Uzoritom Kardinalu želimo dobro zdravlje i ustrajnost u dobru primjeru pravog pastira Stada.

ZAGREB: Središnjoj ustanovi Karitasa zagrebačke nadbiskupije pristiglo je mnogo pomoći. Najaktivniji su bili sunarodnjaci iz zapadnih zemalja Europe i Amerike. Dobiveno je desecima tisuća hrane, još više odjeće, ogromne količine lijekova i sanitetskog materijala... Vjera i ljudskost najkonkretnije se obznanjuju u zauzetom djelovanju u pomaganju potrebnima. Ove mnoge dobrotvorne akcije koje su poduzimane i još se poduzimaju izraz su žive vjere i djelotvorne ljubavi.

ZAGREB: U Rimu je dne 7. siječnja objelodanjeno da je papa Ivan Pavao II. imenovao novog pomoćnog biskupa zagrebačke nadbiskupije mons. Marka Culeja, dosadašnjeg vicedirektora u Bogoslovnom sjemeništu. Novi biskup rođen je 19. siječnja 1938. u Hrvatskom zagorju. Novom biskupu želimo uspjeh i blagoslov u novoj pastirskoj službi.

RIM: Dne 13. siječnja 1991. godine u tskovnom uredu Svete Stolice objelodanjeno je da je Vatikan prvi priznao međunarodnu samostalnost republikama Hrvatskoj i Sloveniji. Ova vijest mnoge je iznenadila jer je Sveta Stolica redovito među zadnjima objavljivala priznanja novih država.

ZAGREB: U zagrebačkoj prvostolnici i svim ostalim crkvama diljem Hrvatske svečano je obilježen 15. siječanj, dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Svečanu sv. misu u zagrebačkoj katedrali predvodio je kardinal Kuharić uz sudjelovanje svih hrvatskih biskupa. Katedrala je bila preplavljena da bi u nju stali svi prisutni. Na svim misama diljem Domovine otpjevan je veličanstveni "Tebe Boga hvalimo".

ZAGREB: Mnogi državnici su u protekla dva mjeseca pohodili kardinala Kuharića i zagrebačku katedralu. Među njima valja istaknuti predsjednika Italije g. Francesca Cossiga koji je 17. siječnja boravio u službenom posjetu Republici Hrvatskoj. Tih dana kardinala Kuharića pohodio je i austrijski ministar za vanjske poslove Alois Mock.

ZAGREB: U drugoj polovici siječnja ove godine u vili "Zagorje" upriličen je svečani prijem za sve vjerske predstavnike. Uz predsjednika Republike, s jedne strane, i najistaknutijih predstavnika vjerskih zajednica i Crkve, s druge strane, nazočni su bili i drugi istaknuti čelnici političkog i društvenog života Hrvatske. Izmjenjene su tople riječi zahvalnosti za sve što je učinjeno na uspješnoj suradnji i pomoći da bi se narodu olakšalo živjeti u ovoj teškoj situaciji. Izraženo je žaljenje da nije bio ni jedan predstnik Srpske Pravoslavne Crkve. Izražena je želja da svatko doprinosi svojim zauzimanjem na stvaranju boljeg ozračja povjerenja i razumjevanja.

ZAGREB: Od 28. do 31. siječnja u Zagrebu je održan XXXII. Teološko-pastoralni tjedan za svećenike. Na ovom najvećem skupu svećenike naše domovinske Crkve ove godine mnogi svećenici nisu mogli biti prisutni zbog ratnih prilika u zemlji. Tema tečaja je bila "Sto godina katoličkog društvenog nauka". Predavača us bili istaknuti domaći svećenici profesori. Konstatirano je da je enciklika "Rerum novarum" prije sto godina bila značajan pomak u nauci Crkve na socijalnom području. Traženi su načini kako danas odgovoriti na zahtjeve koji se postavljaju pred Crkvu.

SPLIT: U konkatedrali sv. Petra novi pomoćni biskup mons. Petar Šolić preuzeo je službu. U svečanoj koncelebriranoj misi sudjelovali su mnogi biskupi na čelu s Kardinalom Kuharićem i nadbiskupom Jurićem.

DUBROVNIK: Ovaj prelijepi grad na obali Jadrana doživio je strašna razaranja u proteklih nekoliko mjeseci. Svake godine se svečano obilježava svetkovina zaštitnika grada svetoga Vlahe. Ove godine proslava svetoga Zaštitnika bila je svečana, ali svi su proživljavali bol u srcu jer je grad još uvijek pot opsadom. Svečanu svetu misu predvodio je kardinal Kuharić uz prisustvo domaćeg biskupa Željimira Puljića i skoro svih hrvatskih biskupa. To je bio vidljivi znak da je sva Domovina uz Dubrovčane.

ZAGREB: Dne 10. veljače u zagrebačkoj katedrali održana je sveta misa za blagopokojnog zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca koji je preminuo prije 32 godine. Pokojni Kardinal bio je žrtva mržnje na Crkvu, ali je svojim stavom i životom jasno pokazao da se za Crkvu i Krista isplati živjeti i žrtvovati. Svečanu sv. misu predvodio je kardinal Franjo Kuharić uz ostale biskupe i nekoliko stotina svećenika. Misi je prisustvovalo mnoštvo vjernika koje nije moglo stati u katedralu.

Sombor

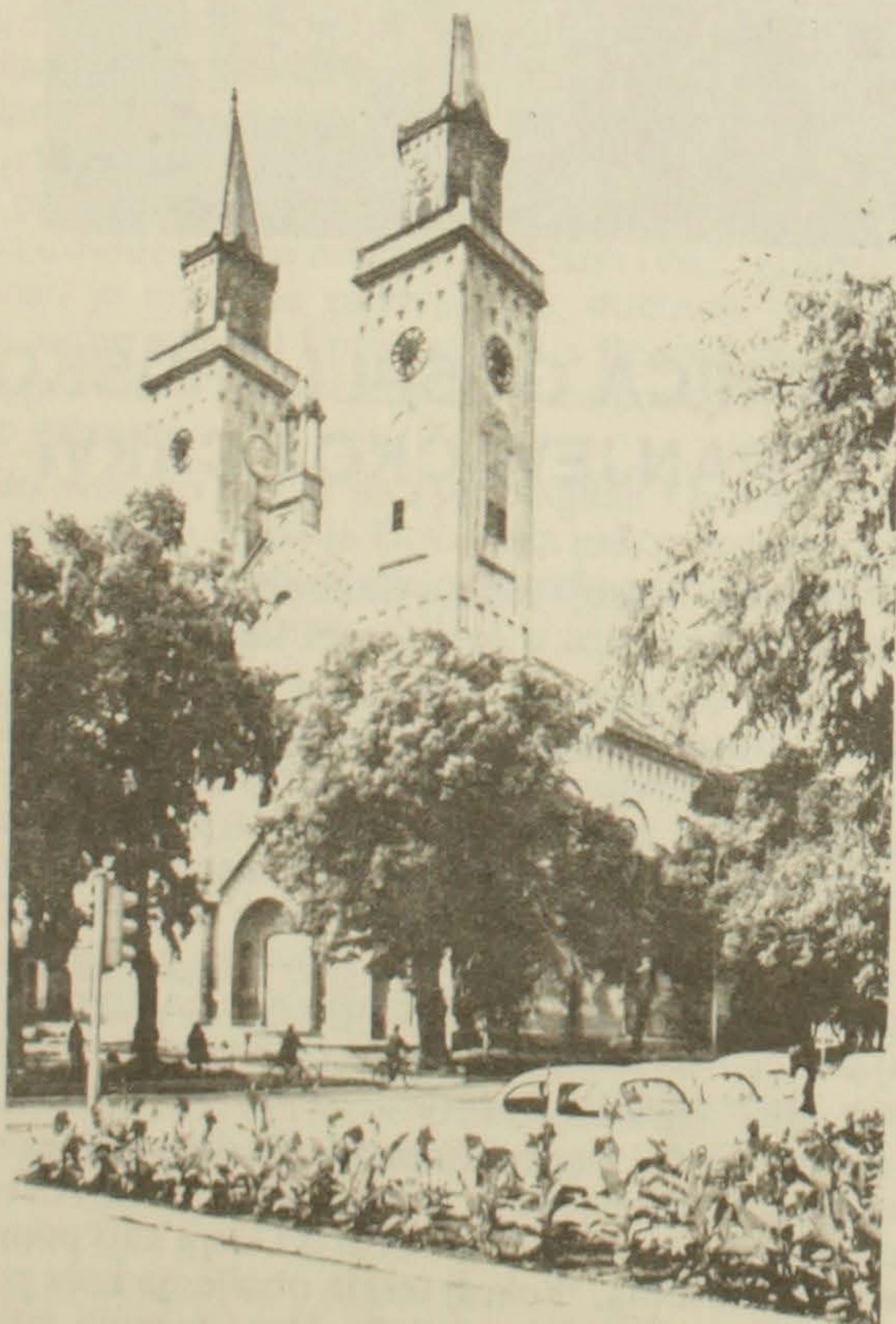
EKSPLOZIJA U KARMELSKOM SAMOSTANU

Karmelski samostan utemeljen je još davne 1904. godine. U njemu je dugo vremena djelovao sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić. Samostan je kroz mnoge godine bio živo žarište duhovnosti. Somborci karmelsku crkvu zovu "nova" jer je puno mlađa od župne crkve Presvetog Trojstva.

Samostan i crkva se nalaze na vrlo lijepom mjestu u neposrednoj blizini centra grada, okruženi prekrasnim zelenilom. Skladni okoliš narušava restoran "Stari fijaker" iz kojega u kasnim satima izlaze pijanci. Tako su karmelićani češće bili izlagani noćnim uznemiravanjima i lupanju stakala na prozorima. Počinitelji nikada nisu bili otkriveni. Najteži incident dogodio se pola sata prije Nove godine. Snažna eksplozivna naprava koja je bila postavljena na vanjskom dijelu prozora sakristije pričinila je veću materijalnu štetu. Sva stakla na sakristiji su bila raznešena od siline eksplozije, a krhotine stakla oštetila su sakristijski namještaj i slike. Prozorski okvir je uništen. Počinitelji ovog zlodjela takodjer nisu otkriveni. Poslije ovog natežeg zlodjela karmelski samostan nije više izlagan zlodjelima.

Nadamo se da će ljudi znati više cijeniti kulturne i duhovne svjetinje grada. Zajednički život u gradu je moguć samo uz maksimalnu zauzetost svakog stanovnika da čuva i cijeni ono na čega smo ponosni. Karmelska crkva je znak po kojem se Sombor poznaje po vanjštini i nutrini jer grad ne bi bio ono što jest bez prisutnosti karmelićana.

F.I.

karmelićanska crkva u Somboru

VIJESTI IZ TAVANKUTA MATERICE I OCI

Dne 15. prosinca, na treću nedjelju Došašća, Tavankučani su, po običaju proslavljali Materice. Naš narod oduvijek časti majku. Njezinoj ulozi u odgoju djece uvijek se posvećivala velika pažnja. I mi smo nastavili tu tradiciju. Mali župski zbor "Raspjevane zvjezdice" pod ravnanjem s. Beate, i ovog puta upriličio je lijepu izvedbu. Poznati po svom pjevanju, članovi zbora ponovo su, ozarena lica pjevali brojne pjesme. U njima su veličali majčinu dobrotu, na krilima pjesme putovali do bakinih ruku, i tugovali za svim mrtvim majkama. Djeca naše župe razgalila su srca prisutnih stihovima prigodnih recitacija,

a posebno je bilo zanimljivo vidjeti točku s pastirčetom i čuti kako vješto sviraju frulice. Na kraju sv. mise, koju je predvodio naš župnik vlč. Antun Gabrić i obilježio ovaj veliki dan svojom zanosnom propovijedi, slijedilo je iznenađenje. Naime, sve majke koje su sudjelovale ovoj blagdanskoj misi dobile su na dar tablice s deset Božjih zapovijedi. Namjera darovatelja je bila: nek nas kroz život vodi Bog svojim zapovijedima, u kojima je očitovao svoju brigu i ljubav prema nama.

Tjedan dana kasnije, 22. prosinca, proslavljali smo i drugog roditelja, oca. Zahvaljivali smo svim očevima za ljubav i podršku, a u crkvi se ponovo našao, tjelesno i duhovno, neizbježni mali župski zbor "Raspjevane zvjezdice". Njihovi glasovi bili su i ovog puta zadivljujući, a svojim su pjesmama istakli veličinu očinstva. Zahvalivši svim zemaljskim očevima - ali i zajedničkom nam nebeskom Ocu - nastup zbora je završen. No, svi se s radošću sjećaju recitacija i pjesmama koje smo tog blagdana čuli.

No, na Ocu je naša crkva imala još jednu "atrakciju". Bili smo dionici nesvakidašnjeg doživljaja. Naime, troje mladih primljeno je među djecu Božju, a njihova radost bila je i naša. Imena novokrštenika su: Zvezdan Ivan Kalmar, Julijana Vuković i Sonja Prčić.

Za organizaciju ovog značajnog i radosnog događaja najviše zahvaljujemo duhovnom predvoditelju mladih tavankutske župe, vlč. Andriji Anišiću i našoj sestri Beati Zebić.

I na kraju, ne smijemo propustiti ovom prigodom istaknuti rad s. Beate, koja je utrošila puno svoga vremena za organiziranje priredbi i uvježbavanje zbora. Također treba istaći revnost članova zbora, a osobito jedne od najmladih, ali najaktivnijih članica, male Svetlane. Zahvaljujemo svima njima, ali najviše Gospodinu koji nam je darovao da se možemo tako radovati.

Petar Vuković

BOŽIĆ U TAVANKUTU

Tavankučani su, kao i uvijek, s radošću iščekivali Božić. Djevojke i mladići ushićeno su sudjelovali u uređenju crkve. Njima najviše treba zahvaliti što je "Betlehem", ove godine, u našoj crkvi dobio malo drukčiji izgled. Podignut je na novom mjestu - s lijeve strane oltara. Uspjeli smo napraviti i "rijeku", provesti vodu, na čemu smo dugo zavidjeli crkvama koje su to već imale. Vjernici su bili obradovani i iznenađeni ovom novinom. Crkva je zasjala divnim sjajem. Vidi se da je omladina, predvođena s. Beatom dala sve od sebe da je tako lijepo uresi.

Polnoćka je bila vrhunac našeg slavlja. Crkva je bila puna vjernika, ali je još mnogo Tavankučana moglo u nju stati. Orkestar, koji se redovito okuplja za Božić, i sada je dao sve od sebe, a pjevači su od srca predvodili pjevanje svima nam najdražih pjesama. Svi su pažljivo pratili ovo Božićno euharistijsko slavlje, koje je predvodio naš župnik. Svima je bilo pomalo teško kad se slavlje završilo. Zbog toga su, valjda, mnogi ostali još pola sata poslije mise ispred crkve čestitajući jedni drugima Božić, a zatim su se razišli uz "doviđenja za desetak sati na svečanoj prijedpodnevnj Božićnoj misi.

Svi mi rado njegujemo obiteljsku proslavu Božića, ali je i ovo slavlje u crkvi prekrasno, kad se okupi velika obitelj vjernika radujući se rođendanu našeg Spasitelja Isus Krista.

Ovaj Božić bio nam je ispunjen i zebnjom zbog rata, ali i nadom da će novorođeni Knez mira donijeti mir našim prostorima.

Petar Vuković

POLA GODINE BEDEMA LJUBAVI U TAVANKUTU

Sve je počelo u rujnu 1991. godine. Čuvši za "Bedem ljubavi" u Subotici nekoliko župljana okupilo se ispred crkve kod križa na molitvu za mir s upaljenim svijećama. Trajalo je to nekoliko dana, dok milicija nije došla i popisala one koji su se ondje zatekli. Sutradan smo o tome izvijestili g. Župnika i odlučili da ćemo ubuduće zajedno moliti u crkvi. Milicija i dalje dolazila, ali budući da smo bili u crkvi, prestali su nas kontrolirati.

Svaki dan u 19 sati okupljali smo se u crkvi. Molitvu za mir započinjemo Andeoskim pozdravljenjem. Zatim molimo krunicu, svaki dan s drugim otajstvima (radosnim, žalosnim, slavnim), završavamo Gospinim litanijama i nekom prikladnom molitvom za mir, uz poneku pjesmu.

U crkvi smo se okupljali na molitvu sve do zime, a onda smo prešli u vjeronaučnu dvoranu, s istim programom i u isto vrijeme. Na molitvu za mir, kojom podižemo bedem lju-

bavi oko Tavankuta i oko svih ljudi dobre volje, sabire se svaku večer, uz župnika i s. Beatu, do 25 vjernika - djece, mladih i starijih.

U povodu pola godine "Bedema ljubavi" održana je u ponedjeljak u 19 sati sv. misa za mir koju je predvodio vlč. Antun Gabrić, naš župnik. Nakon mise ponovno smo se sastali i na molitvi u vjeronaučnoj dvorani. Svi sudionici ovog slavlja dobili su spomen sličicu s tekstom: "U Bogu je mir dušo moja - Svim na zemlji mir veselje. Tavanku IX. 1991. - III. 1992."

Divljenja je vrijedna postojanost ovih molitelja. Pozivamo i druge da nam se pridruže i da nam pomognu ostvarivati Kristove riječi: "Tražite i naći ćete, ištite i dat će vam se, kucajte i otvorite će vam se". Želja nam je da ovo "malo stado" molitelja preraste u veliko mnoštvo onih koji su željni mira, te da zajedno jednodušno izmolimo mir srcima, obiteljima, narodima, cijelom svijetu, a osobito našem Tavankutu. Nastavimo zajedno graditi "bedem ljubavi", sve dok rat i mržnja potupno ne prestanu i dok se mir posve ne učvrsti - Bogu na slavu i svim ljudima na korist i radost. "Privržena ljubav Božja to će učiniti!"

M.S.

Subotica

DEVETNICA GOSPI LURDSKOJ U FRANJEVAČKOJ CRKVI

I ove godine u "staroj" crkvi u Subotici, od 2. do 11. veljače, obavljena je Devetnica u čast Gospi Lurdske.

Devet dana okupljao se veliki broj vjernika na sv. misu i pobožnost Gospi Lurdske. Ovogodišnji propovjednik bio je preč. g. Pavao Madžarević, kanonik Đakovačke i Srijemske biskupije, župnik u Srijemskoj Mitrovici. U svojim izlaganjima, nadahnut Duhom Svetim, govorio nam je divno o čudesnim Gospinim ukazanjima u Lurdu, te o brojnim ozdravljenjima u tom Gospinom svetištu. Govorio je i o potrebi za pokorom u našem vremenu, tumačio nam je što nam Djevica govori danas. Njegove riječi bile su poticajne za sve - za djecu i mlade, bračne drugve i starce...

Po starom običaj dan uoči završetka Devetnice, sv. misu predvodio je i propovjedo g. Biskup. Tako je bilo i ove godine. On je u svojoj propovijedi govorio o Gospi kao pomoćnici u duhovnim bolestima. "Pokraj teških oboljenja koja presušuju izvor milosti uvjetujući smrt duše, ima i laganijih koja se ne-

primjetno ušuljaju u dušu; na početku su beznačajna, maskiraju se čak plaštem kreposti, ali se kasnije primjećuje kako su kobna i opasna. Kad nas tko na njih upozorava, mi se uznemirujemo i vrijeđamo, jer se smatramo imunima; međutim se zlo poput uljane mrlji širi, zahvaća nas svojim pipcima i zarobljuje. Dode dan, kad primjetimo da ga se ne možemo riješiti te da je naše stanje zapravo kronično. Tada počne mučenje duha. Savjest postane nemirna zbog grizodušja koje navaljuje iz dubine...", rekao je Biskup i dodao "i takvima Gospa može pomoći, ako joj se s pouzdanjem obrate. Pomoćnici neka dođu svi zbunjeni, plahi, nesigurni, neodlučni, skrupulanti, da im ona rasprši magluštinu iz duše... Pobožnost prema pomoćnici melem je i utjeha svima koji naginju tugaljivosti, malodušnosti i pesimizmu". Kršćanstvo naime nije žalosno i dosadno nego naprotiv radosno i veselo. Znak prave pobožnosti je nutarnje zadovoljstvo, duhovna vedrina koja izvire iz mirne savjesti i prijateljstva s Bogom. Na takvu pobožnost pozvao je naš biskup Ivan, na koncu svoje propovijedi, sve prisutne.

Osobito svečano bilo je na sam blagdan Lurdske Gospe, u utorak 11. veljače, kada je Devetnica nakon svečane pjevanje mise, završena procesijom i pobožnošću pred Gospinom spiljom u kapeli Crne Gospe.

G. Pavao Madžarević je za vrijeme svog boravka u Subotici održao i par drugih predavanja i duhovnih obnova. Tako je dva puta govorio mladima u župi Isusova Uskrsnuća, pjevačima katedralnog zbora "Albe Vidaković", svećenicima i redovnicama.

On je inače poznati pisac i prevodilac knjiga za obitelji i mlade. Mladima su osobito poznati njegovi prijevodi knjiga P. Bosmansa. Njegovo je životno zalaganje širiti "kulturu srca". Zahvaljujemo mu što je kroz deset dana i kulturu našeg srca obogatio lijepim i poticajnim mislima.

Blaženka

KUD "BUNJEVAČKO KOLO" U BERLINU

Od 5. do 10. vježbe 1992. godine KUD "Bunjevačko kolo" gostovalo je u Berlinu na poziv folklornog ansambla "Mladost" koji djeluje u tom gradu među našim radnicima na privremenom radu. Tako je nastavljena dugogodišnja suradnja ova dva društva.

Delegacija KUD "Bunjevačko kolo" imala je 43 osobe (članovi folklorne i tamburaške sekcije, članovi rukovodstva i vođe puta). Folklorni ansambl je uvježbao sve igre pod ravnanjem koreografa Zdravka Rodića. Tamburaše je "uštimaio" prof. Lazo Malagurski, rukovodilac tamburaškog orkestra KUD-a.

Delegacija je na put krenula autobusom "Bács-Volan" iz Baje. To nam je uz nesebično zalaganje pomogao gospodin Antun Mujić, predsjednik bajske "Bunjevačke čitaonice" zbog poznatih zabrana, koje važe na njemačkim drumovima za autobuse iz Republike Srbije.

U odlasku, prilikom putovanja preko Mađarske, grupa se zadržala u Budimpešti oko tri sata, razgledajući kulturne i povijesne znamenitosti glavnog grada mađarske, kao što su "Halasz csarda" - "Ribarska čarda", katedralu Mačasa Korvina u Budimu, poznatu tvrđavu "citadela" u Budimu...

Narednog dana grupa je stigla u ranim poslijepodnevrim satima u Berlin u prostorije folklornog ansambla "Mladost". Tamo su gosti dočekani i razmješteni na prenočište i ishranu kod svojih domaćina po stanovima i kućama naših radnika u Berlinu.

U subotu, 8. veljače u Domu kulture u zapadnom dijelu grada u iznajmljenoj dvorani priređen je veliki koncert članova folklornog ansambla i tamburaškog orkestra KUD "Bunjevačko kolo" pred oko 400 gledalaca.

Na početku koncerta domaćine i goste je pozdravio Bela Ivković, predsjednik KUD "Bunjevačko kolo" i vođa puta. Domaćin Budimir Marković, predsjednik berlinskog KUD "Mladost" poželio je dobrodošlicu gostima iz daleke Subotice.

Članovi našeg reprezentativnog folklornog ansambla izveli su vojvodanski program narodnih igara: bunjevačku igru "Rokoko", banatsko "Nadigravanje", rusinske igre, šokačke igre, mađarske igre i dr. U programu je nastupio vokalni solista Josip Miljački Matak. Voditelj programa bio je Lazo Vojnić Hajduk.

Članovi folklornog ansambla "Mladost" također su izveli nekoliko igara naroda i narodnosti Jugoslavije.

Nakon kulturno-umjetničkog programa nastavilo se druženje i veselje uz plesove i narodna kola uz pratnju narodnog orkestra domaćina.

U nedjelju, 9. veljače u društvenim prostorijama domaćina upriličeno je zajedničko drugarsko veče svih članova folklornih sekcija oba društva i narodnog tamburaškog orkestra uz bogatu večeru.

Na kraju druženja predsjednik Društva g. Bela Ivković predao je domaćinima dar: umjetničku sliku Ruže Tumbas s motivom "bunjevački salaš".

Domaćini su nam uzvratili darom: graviru na platini s panoramom Berlina i umjetnički izrađenu kompoziciju: pleketu s prigodnim pjesničkim stihovima, posvećenim gostima iz Subotice.

U toku našeg boravka u Berlinu članovi rukovodstva dva društva i predstavnici Subotice imali su dva radna sastanka na kojima je dogovorena buduća suradnja oba KUD-a.

Subotičku općinu predstavljao je Miloš Bojić, predsjednik Vijeća mjesnih zajednica i šef protokola predsjednika općine g. Zoltan Tot.

U razgovorima dogovoreno je da se posjeta članova folklornog ansambla "Mladost" upriliči ove jeseni u Subotici.

U toku boravka u Berlinu, članovi naše grupe autobusom

su tri sata razgledali znamenitosti Berlina, kao što su Brandenburška kapija, koju više ne razdvaja poznati i zloglasni "Berlinski zid". Vidjeli su grobove palih građana Berlina, koji su izgubili svoj život pokušavajući prebjeći iz istočnog u zapadni dio grada. Veličanstveni obelisk, spomenik "Zige zojle", visok 70 metara...

U povratku naša grupa zadržala se oko tri sata u Pragu, glevnom gradu Češko-Slovačke. Razgledali smo kulturne i povijesne građevine kao što Hradčani, rezidencija predsjednika Republike, katedralu sv. Vida... Na kraju smo se porozovali novim metroom koji je izgrađen prije nekoliko godina.

Svi sudionici oduševljeni su boravkom u Berlinu i putovanjem, jer su mogli vidjeti mnoge znamenitosti u niz gradova, a osobito u Budimpešti i Pragu.

Grgo Bačlija

DAN "PAULINUMA"

Na blagdan Obraćenja sv. Pavla sjemenišna kapelica slavi svoje proštenje. To je ujedno i dan naše gimnazije "Paulinum". Toga dana održana je u 10 sati svečana koncelebrirana sv. Misa koju je predvodio beogradski nadbiskup mons. Franc Perko uz koncelebraciju zrenjaninskog biskupa mons. Huzsár Lászla i subotičkog biskupa mons. Ivana Péntesa.

Mons. Franc Perko nas je osobito razveselio svojim pohodom, jer nismo bili sigurni da će stići na ovo slavlje zbog sudjelovanja na Ekumenskom susretu katoličkih i pravoslavnih biskupa u Švicarskoj, na kojem je bilo riječi o sadašnjoj situaciji na području bivše Jugoslavije. Gospodin Rektor pozdravio je na početku sv. mise sve pristune prigodnim riječima; misi su uz sjemeništarce prisustvovali i profesori naše gimnazije, te roditelji sjemeništaraca, časne sestre, svećenici i drugi vjernici našega grada - naši dobročinitelji. U svojoj propovjedi g. Nadbiskup nam je govorio o potrebi ponovne evangelizacije Europe i o njejoj velikoj važnosti za sve nas. Naglasio je da tu novu evangelizaciju moramo provoditi svi, ali će to osobito biti zadaća nas, sadašnjih sjemeništaraca i zato se moramo truditi da ustrajemo na svom putu do svećeništva.

Poslije mise biskupi su se susreli sa sjemeništarcima i profesorima, zanimajući se za naš život i rad. Tom prigodom nam je g. Nadbiskup uputio ponovno riječi ohrabrenja i poticaja za ustrajnost u svetom zvanju.

Zvonimir Ivanković, sjemeništarac

EKUMENIZAM UPRKOS SVEGA

I ove godine je od 18. do 25. siječnja održana Molitvena osmina za jedinstvo kršćana. To je međunarodni molitveni pokret koji po cijelom svijetu u tom razdoblju poziva sve koji u Krista vjeruju da zajedno mole i kroče u pravednosti i istini prema konačnom jedinstvu svih Kristovih vjernika.

Način obavljanja ove molitve u našem gradu postao je već tradicionalnim. Po shemi starokršćanskog načina molitve u Rimu zajednica vjernika se svaki dan sastaje u drugoj crkvi. Nedjelja koja pada u osmini uvijek je dan susreta u nekato-ličkoj crkvi. To je ove godine bilo u Reformiranoj kršćanskoj crkvi.

Tema ovogodišnje Molitvene osmine bila je: "NE BOJTE SE JA SAM S VAMA U SVE DANE... IDITE DAKLE..." (Mt 28, 16-20). Tema je bliska susretu s Kristom Uskrsnulim i prihvaća njegovo poslanje na putevima evangelizacije. Tema je predložena na francuskom ekumenskom susretu.

U molitvenim susretima za jedinstvo kršćana u Subotici sudjelovao je lijepi broj kršćana. Po već ustaljenom rasporedu i ovogodišnja Molitvena osmina započela je u crkvi sv. Jurja. Tema je bila: Isus poziva svoje učenike. Božju riječ je tumačio evangelički pastor g. Báttori István.

U nedjelju 19. siječnja susret je bio u Reformiranoj kršćanskoj crkvi. Sudjelovali su vjernici svih kršćanskih Crkvi iz Subotice. Na mađarskom jeziku prisutnima je Božju riječ tumačila vrlo poticajno g-da Báttori, teolog-pastor Evangeličke crkve i katedralni kapelan g. Vajda Károly.

20. siječnja susret je bio u crkvi Isusova Uskrsnuća, a tema: "Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji!"

21. siječnja molili smo za jedinstvo u crkvi sv. Roka. Razmišljali smo na temu: "Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode!"

22. siječnja u crkvi sv. Marije, tema je bila: "Krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga".

23. siječnja u crkvi sv. Križa. Tema: "Učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio."

24. siječnja u Franjevačkoj crkvi. Tema: "Ja sam s vama u sve dana do svršetka svijeta!"

25. siječnja u 17 sati u katedrali-bazilici bio je završetak Molitvene osmine za jedinstvo kršćana. Koncelebriranu sv. Misu predvodio je subotički biskup mons. Ivan Péntes. Na misi su bili prisutni i uzeli učešća u zajedničkoj molitvi i predstavnici sestrinskih Crkava iz Subotice. Drugo čitanje je pročitao g. Báttori na mađarskom jeziku. On je odmah nakon čitanja u svojoj propovjedi - na primjeru sv. Pavla - ukazao na ulogu zajednice u procesu obraćenja i uvođenja u kršćansku zajednicu. Biranim riječima istako je veličinu Pavlovog opredjeljenja za Krista.

Na hrvatskom jeziku je propovijedao g. Andrija Kopilović. On je govorio o vrhunarnosti kršćanskog poziva i poslanja u svakom konkretnom vremenu snagom sakramenta krštenja i potvrde. Naglasio je potrebu da ta evangelizacija našega vremena bude svjedočenje.

G. Póth iz Reformirane kršćanske crkve predvodio je spontanu molitvu vjernika, a prikaznu pjesmu otpjevao Zbor SPC pod ravnanjem g. Protića, subotičkog paroha.

Nakon mise našli smo se i za zajedničkim stolom u domu biskupije, gdje smo u bratskoj atmosferi izmjenili mišljenja o nekim zajedničkim problemima.

Broj prisutnih vjernika na ovim molitvenim susretima najbolji je pokazatelj važnosti ovakvog susretanja, osobito u ovakvim raskidanim, nemirnim vremenima. Naime, kršćansko poslanje jednako je važno u svim vremenima, a svjedočenje je pak jedini način da se i u ova teška vremena preživi i nadživi. "Subotičko iskustvo" dokazuje da je to moguće.

Andrija Kopilović

ANICA BALAŽEVIĆ

(25.III. 1914 - 4.II. 1992.)

Ožalostila nas je vijest da je 4.veljače 1992. godine u subotičkoj Gradskoj bolnici, poslije kratke teške bolesti, preminula Anica Balažević, naša zaslužna kulturna radnica.

Rođena je 25. ožujka 1914. godine u Tavankutu u Marinkić kraju, u obitelji Pere Balaževića i Marije Skenderović. U toj uzornoj seljačkoj obitelji rodilo se petero djece (Maca, Lozika, Ana, Antun i Kata). (Svi su već ranije umrli).

Pored svojih obaveza kod kuće, ona je od rane mladosti pa do svoje starosti, dok joj je zdravlje dozvoljavalo, nesebično pomagala u svim kulturnim akcijama u svom selu i daleko šire, a osobito u Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu "Matija Gubec" u Tavankutu od osnivanja 1946. godine pa do naših dana.

Njezin kulturni rad su svi cijenili pa su se u petak, 7. veljače poslije podne u kući žalosti okupili brojni Tavankučani i prijatelji iz Subotice da daju zadnju počast ovoj velikoj ženi u našem kulturnom i političkom životu.

U ime svih nas od pokojnice se oprostio preč. Lazar Ivan Krmpotić, predsjednik Instituta "Ivan Antunović", čiji je Anica Balažević bila počasni član. (Taj govor ovdje objavljujemo u cijelosti).

Tužna pogrebna povorka, na čelu s vijencima i cvijećem u rukama školske djece i mladeži krenula je prema seoskom groblju. U mirno jesenje predvečerje žice tamburice su plakale kroz tavankutske ulice i iznad dugih šorova, jer je svaki rastanak tužan.

Nad grobom je iskrenim riječima izrazio zahvalnost Branko Horvat u ime HKPD "Matija Gubec" kome je darovala svoju ljubav i bezbrojne žrtve.

Položena je uz odjek tamburica i uz pjesmu dječjeg zbora na vječni počinak među svoje Tavankučane, u svoju rodnu grudu, koju je uvijek volila.

Neka mirno počiva u grobu koji je okićen vijencima i cvijećem, koje je već uvenulo, ali trajno će ostati uspomena i ljubav prema našoj "teta Anici", koja je mnoge zadužila svojim radom i rodoljubljem.

Bela Gabrić

ŽIVOT DAROVAN DRUGIMA

(u spomen Anice Balažević)

Tko u Tavankutu nije poznavao teta Anicu Balažević - Marinkić? Od mališana predškolske dobi do staraca čije su se životne sjene jako izdužile. Mnogi od Tavankučana su prekoracili njezin prag tražeći pomoć, savjet ili kakvu uslugu i uvijek su bili usluženi. Za ovakve žene sv. Pismo ima jedan veoma pohvalni izraz, naziva ih "mulier fortis", što hrvatski znači "jaka žena"! Uistinu Anica Balažević bijaše "jaka žena". Danas, kad njezino iscrpljeno tijelo za kojega bi starokršćanski pjesnik rekao: "To tijelo po kom je pokoj pao, kad rastala

se duša s njim" leži ovdje pred nama, postavlja nam se svima pitanje: otkuda toj ženi ta jakost? Kao sin Katoličke crkve i ujedno kao predstojnik crkveno-narodne kulturne ustanove Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice, čiji je počasnim članom pokojna teta Anica bila, iako to u svojoj skromnosti nije isticala. To je razlog moga prisustva ovdje. Velim i s ponosom ističem da je pokojnica svu svoju snagu, svu tu "jakost" crpila iz svoje duboke vjere i još dubljeg života s Crkvom. Teta Anica je primjer one svetopisamske riječi da pravednik živi iz vjere. S posebnim ponosom ističem da je pokojnica tu svoju vjeru primila od svojih pobožnih roditelja, a kroz predratne katoličke organizacije, uprkos tome što nije imala posebnu školsku izobrazbu, tu svoju vjeru je produbila i, što je još važnije, učinila djelotvornim vrelom svog osobnog života. Od rane mladosti članica je Katoličke akcije, koja se u našim krajevima nazivala katoličkim Križarskim bratstvom, odnosno sestrinstvom. Nažalost, na ovu se organizaciju, raširenu u Katoličkoj crkvi onoga vremena po cijelom svijetu, u posljednjih pedeset godina nastojalo blatiti, ocrniti i izbrisati i njezin spomen s lica zemlje. Nepobitna je činjenica, da je ta organizacija stvarala ovakve značajevе, kakva je bila naša teta Anica. Ta je organizacija počivala na tri temeljna kamena: ŽRTVA - EUHARISTIJA - AKCIJA.

Koliko je to načelo bilo prisutno u životu pokojnice, to Tavankučani znaju najbolje. Svakom razumnom i krštenom stvorenju je jasno da nikakve korisne akcije nema bez velikih žrtava, ali ono što je središnje i što zapravo ovo dvoje spaja, to je ono što je u mnogim životima izostalo, a to je euharistija. Zato su mnogi životi ostali poput nedopjevane pjesme ili nedovršene građnje. To je tajna života jakosti ove žene, ovdje na rubu svjetova, ovdje u našem hrvatskom-bunjevačkom Tavankutu. Euharistija je za pokojnicu bila izvor i središte njezina bića i žića, a o tome ste svi svjedoci.

Poznato je da je pokojnica cijeli svoj život provela u djevičanstvu. Žrtvovala je toplinu obiteljskog gnijezda da bi svoj vlastiti dom u punom sjaju djevičanske čistoće, učinila toplim ognjištem ne samo svojim nećacima o kojima se brinula majčinskim i djevičanskim srcem da im nadoknadi rano izgubljenu majku, a oni drugi su u njezinu domu toliko puta našli toplo sklonište. Želila je te mladiće othraniti u vrle i radine muševе i vrijedne članove našeg društva. to su joj oni uvijek svjesno, radosno i sa zahvalnošću priznavali. Njezin dom bio je dom cijelog Tavankuta pa i šire. Mnogi su zakucali na ta vrata od predškolskog djeteta do časne sestre, od starog Gospodara Ivana Prčića do momaka i cura, koji su dolazili i sa svojim osobnim, ali i društvenim problemima. U tom su domu imali mjesta i katolički aktivisti, seoski učitelji, organizatori dramskih sekcija, predstavnici Likovnih kolonija, Kolonije slamarke do organizacije godišnjih dužijanci i duhovskih "kraljica". Teta Anica je živila s Tavankutom, ali je još više Tavankut živio u teta Aničinoj kući.

Ispočetka Anica Balažević bila je veoma aktivni član katoličkog, Križarskog sestrinstva i tu polaže prve životne ispite i stiče svoja duboka ljudska i kršćanska uvjerenja i stavove. Već tada je ona duša svih organiziranih akcija u Tavankutu. nema priredbe, nema kazališnog komada, na kojem ona na bilo koj način nije sudjelovala, čak i u teška ratna i okupacijska vremena. Čim je oružje utihnulo i ljudi se polako pribraše poslije ratnih razaranja, Anica Balažević je uz Gospodara Ivana Prčića i ostale hrvatske intelektualce ovog sela, bila jedna od osnivača Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva "Matija Gubec", koji će se kasnije pretvoriti u Kulturno umetničko društvo "Matija Gubec". Doživjela je prošle godine, da je spomenuto Društvo ponovno uzelo svoj stari izvorni naziv i duh. U svim tim akcijama Anica Balažević imala je silno važnu i značajnu ulogu. Često puta, kao "jaka žena" imala je odlučujuću, a ponekad i posljednju riječ. Ali ne samo riječ, nego stav i podršku.

Kad je trebalo skupiti, kad je trebalo organizirati, kada je trebalo putovati, kad je trebalo isposlovati kod civilnih ili crkvenih vlasti, Anica se nije bojala uzeti svoj lavovski dio.

Zato je često puta "Matija Gubec" bio jedini glasnik nas bačkih Hrvata. On je davao znak "da Bunjevac živi" na smotrama folklora u Zagrebu, na Vinkovačkim jesenima, na Đakovačkim vezovima i drugdje. Negdje u pozadini svega toga stajao je lik ove "jake žene" koja je uvijek znala što hoće, ali i kako će to ostvariti. Bila je ambasador naše kulture, gdje god joj se pružila prilika i gdje je mogla, a često puta i preko granica ove zemlje i širom Europe.

Kada se u krilu Društva "Matija Gubec" rodila Likovna sekcija, a kasnije u njezinu krilu nikla "Likovna kolonija", Anica Balažević je opet tu i zborom i tvorom, a plodovi su njezini daleko stigli do Novog Vinodolskog i do dalekog Pariza po dičnim sinovima ovog sela, Ivici Balaževiću, Josipu Seknderoviću i drugima. Koliko je udio u svemu tome svojim stavom i podrškom imala teta Anica, to samo Bog može prosuditi.

Kada je u svijesti naših intelektualaca dozrelo uvjerenje da je slamarska umjetnost naša bunjevačka osebnost, koja nas čini jedinstvenima u čitavom svijetu, došli su ljudi teta Anici s prijedlogom da nešto treba uraditi. Ona je zasukala rukave i stvari su krenule. I sama se dalja na taj posao i stvorila niz vrijednih djela, koje je porazdavala svojim nećacima i prijateljima, ne obrćajući na to posebnu pažnju. Konačno je bila nagovorena i prisiljena od svojih prijatelja i poštovalaca da skupi barem dio svog slamarskog opusa i priredi makar jednu izložbu, koja se trebala održati prošle jeseni u okviru proslave 45. obljetnice HKPD "Matija Gubec", ali je izostala radi nesretnoga rata. No, kao predstavnik Instituta danas javno obećajem da ćemo tu izložbu postaviti u okviru "Dana kruha i riječi", to jest prigodom ovogodišnje Dužijance u Subotici, da joj tako makar i posthumno odamo dužno priznanje.

U organizaciji "Slamarske kolonije" veliku zaslugu ima Anica

Balažević. Koliko je učinila na upoznavanju te umjetnosti u našim prostorima tolikim izložbama, brošurama i publikacijama. Kada se postavilo pitanje budućnosti ove grane naše slamarske umjetnosti, teta Anica ponovno otvara srce, i svoj dom. Uvjerava i nagovara mladi naraštaj da se prikloni radu u toj umjetnosti. Pored tih nastojanja, koja su još i danas živa, ali koja pate od naše kronične bolesti, kao i ustanova kojoj sam na čelu, od nedostatka prostora. Danas za nas, za naše umjetnice, za našu kulturu, eto, nigdje "nema mjesta", pa se tako divan plod od osamdesetak umjetnina u slami napaja vlagom u školskom podrumu ovdje u Tavankutu.

Koliko je truda i vremena teta Anica potrošila da se sačuvaju naši lijepi bunjevački narodni običaji, kao što je "dužijanca". Sudjeluje u njima i ovdje u selu, jao i na završnim svečanostima u Subotici. Oživila je prekrasni običaj naših "kraljica" koje su nas prodičile po cijelom hrvatskom i europskom kulturnom prostoru.

I ne na posljednjem mjestu želim istaći njezino iskreno hrvatsko rodoljublje. Kao svaki zdrav i normalan čovjek nikada o svojoj nacionalnoj pripadnosti nije imala nikakvih sumnji. Znala je tko je, kojem narodu i kojoj njegovoj grani pripada, kojim jezikom govori, tj. jednim njegovim ikavskim dijalektom i to nije nikada i nikome dokazivala. No otkada se pitanje naše bunjevačke pripadnosti hrvatskom narodu počelo politizirati za niske dnevno-političke potrebe, Anica Balažević se silnom i željeznom logikom i pisanim dokumentima oglasila javno u toj sramnoj debati. Na temelju krsnih listova, izdanih za Austro-Ugarske monarhije, za Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i Avnojevske Jugoslavije, u kojima je svima jasno stajalo napisano da je narodnosti hrvatske, dala je razumno svjedočanstvo svoga rodoljublja, a to je također i ljudska i kršćanska vrlina.

Kraj sve ove djelatnosti i teta Anica je stigla uzeti pero i svoje lirske meditacije pretočiti u vrijedne stihove, koje će još trebati pokupiti u njezinoj ostavštini, a od kojih smo neke objavili u našem listu "Bačko klasje" (u književnom prilogu, 25.XII 1982.).

Eto tako izgleda skica života i rada ove "jake žene" od čijih se zemnih ostataka danas opraštamo, a dušu joj vraćamo obogaćenu talentima, Bogu Stvoritelju, zahvaljujući za sve ove darove i moleći ga: Ne uskrati, Gospodine, rodu bunjevačkih Hrvata ovakvih "jakih žena i muževa".

A sada, sveto hrvatsko tlo, u tvoje krilo mi odlažemo ovaj svoj dar riječima starokršćanskog pjesnika:

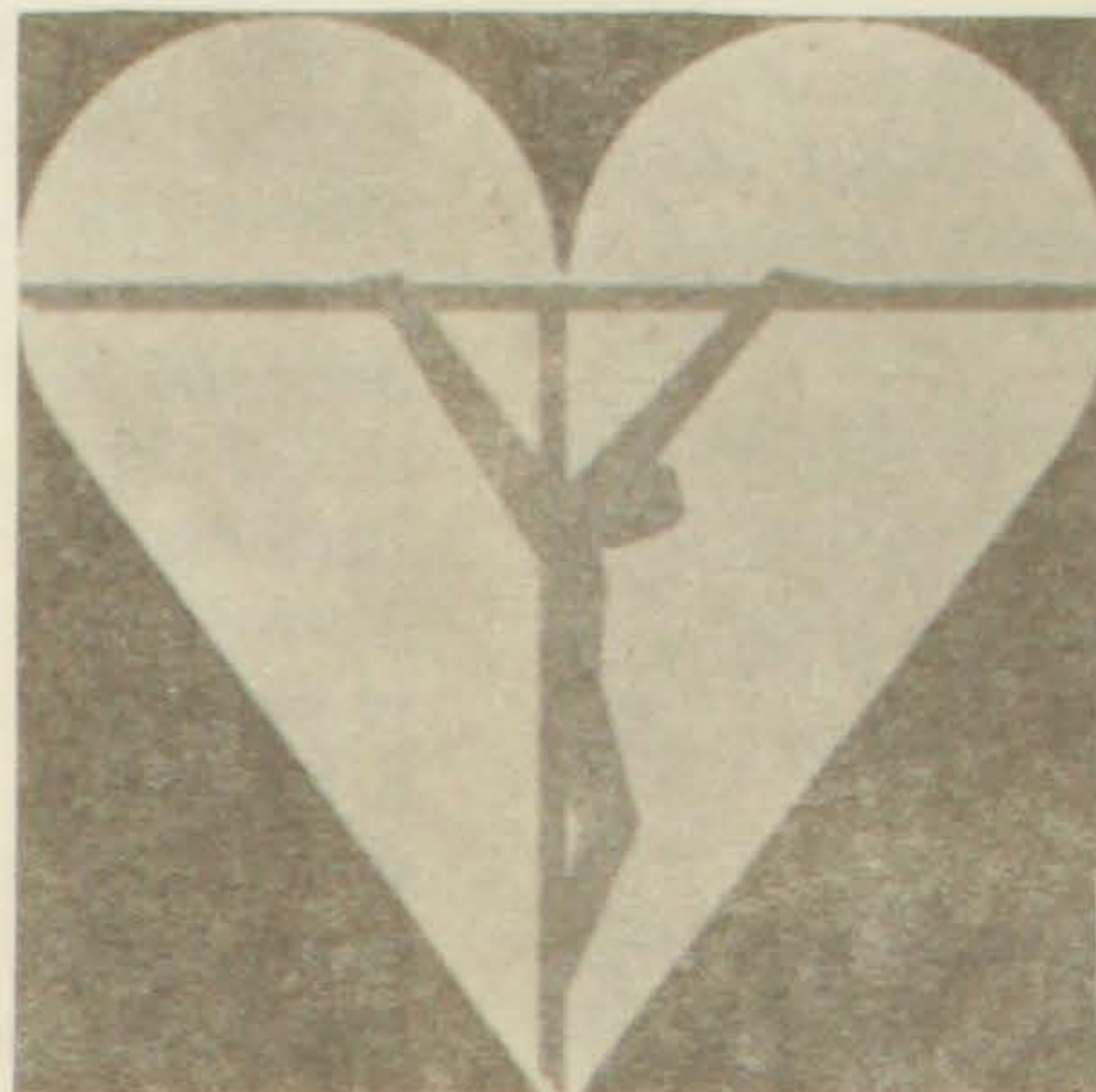
Krij, zemljo, tijelo predano ti,
I znaj, da Stvorac taj će dar,
Taj trag sakriven lica svoga,
Potražiti kao svoju stvar.

Nek stigne samo vrijeme pravo,
Da nade sve utiša Bog,
Otvorit ćeš se ti i vratit
Mrtvaca sad ti predanog.

(Prudencije)

Lazar Ivan Krmpotić

(Oproštajni govor kod kuće pokojne Anice Balažević prigodom sahrane u Tavankutu, 7. veljače 1992. godine)

*Budi vjeran do
smrti,
i dat ću ti
vijenac života.
Otkr 2,10*

Ana Balažević

Ana Balažević

NJIVA U SUZAMA

*Jutros sam uranila
i zatekla njivu
svu u suzama.
Počela sam da je tišim:
Ona nije kriva
što su njive obrasli korovi,
korovi nepoznati.*

*Njive su iste,
a radne snage sve manje.
Mladi odlaze
a stari nemaju snage.*

*Plači, moja voljena zemljo,
i ljudi plaču kad im je teško.
I vinograd plače kad ga rižemo
i drvo kad mu granu sičemo.*

*A sada najviše plaču stari,
jer ih mladi ostavljaju
da svoje dane samuju.*

NESTAJU SALAŠI

*Nestaju bili salaši
sa bačkih njiva -
sa njima i običaji.
Nestaju bunjevačke nane,
nestaju bunjevački baće
i ambari stari.*

*Nestaju narodne nošnje,
nestaju bili šlengeraji,
konji vranc i riđe
i fijakeri stari.*

*Nestaju mobe,
nestaju preslice i prela.
Ostat će samo
bunjevačka nana,
bunjevački bačo - u pismi ispivani.*

**UMRLA ČASNA SESTRA
PRISCILA BUKVIĆ**

Dne 10. siječnja 1992. godine napisala je provincijalna poglavarica časnih sestara Svetoga Križa u Đakovu, s. Veljka Zirdum pismo župnom uredu Svete Terezije u Subotici. Pismo je stiglo 27. siječnja. U svome pismu javlja najšturije podatke o sestri Priscili. Evo najvažniji!

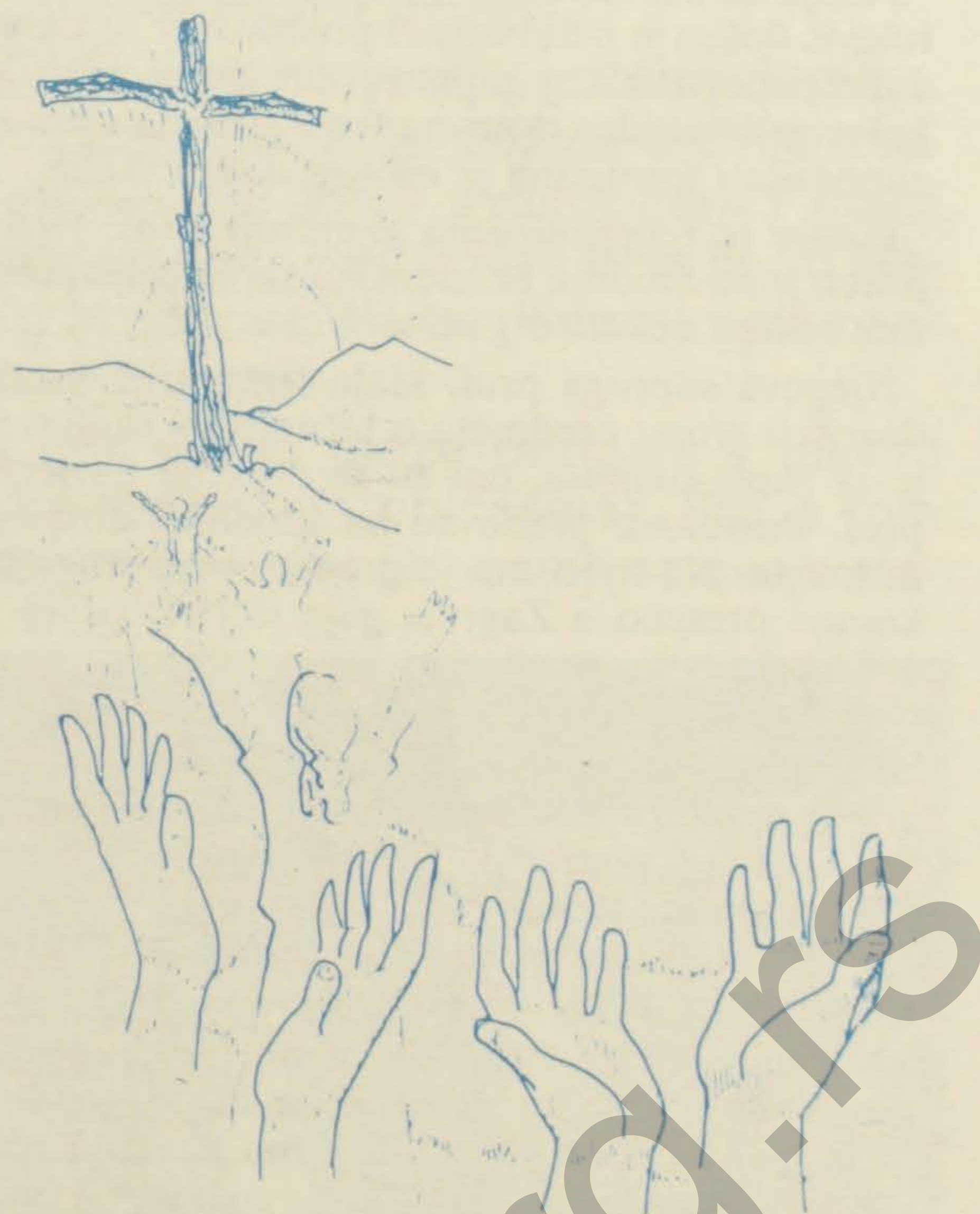
U matici krštenih svete Terezije u Subotici čitamo, da se nadničaru Karlu Bukviću i njegovoj ženi Rozi Dulić dne 3. lipnja 1913. godine rodilo žensko dijete na Žedniku. Istoga dana djevojčica će po svojoj kumi Jeleni Skenderović dobiti na krštenju ime Jelena. Jelenu Bukvić je pod brojem 769. krstio kapelan sv. Terezije Matija Čatalinac.

Kada je Jelena Bukvić stupila u red sestara svetoga Križa u Đakovu? Kada je sestrarsko ime Priscila primila? Gdje je naša Žedničanka službovala? Što je povijest njezinoga zvanja? Ima li na Žedniku ili u Subotici koga od rodbine? Od čega je болоvala? Kako je umrla? Za sada sve to ostaju pitanja bez odgovora.

Časna sestra Marija Priscila Bukvić umrla je u samostanu časnih sestara svetoga Križa u Đakovu 9. siječnja 1992. godine. U subotu, 11. siječnja 1992. godine sahranjena je na samostanskom groblju u Đakovu.

Neka Gospodin Isus bude našoj sestri Priscili nagrada veoma velika. Uslišao sve njezine plemenite molitve. Nagradio ju za svaku njezinu molitvu i žrtvu! A Ti, dragi čitatelju, izmoli bar jednu zdravo Mariju za dragu nam nepoznatu Pokojnicu.

Stjepan Beretić

zkhv.org.rs

In memoriam

STJEPAN BARTOLOVIĆ

(1909 - 1992.)

Sve nas je iznenadila tužna vijest da je u Zagrebu, u utorak 11. veljače 1992. godine preminuo profesor Stjepan Bartolović, zaslužni šokački hrvatski kulturni radnik. Sahranjen je u petak 14. veljače na zagrebačkom groblju Mirogoju.

Rođen je 23. studenog 1909. godine u Baču. U pučkoj školi primjetio ga je mjesni župnik Ivan Evetović. On je nagovorio roditelje da mladog Stipu dadu na dalje školovanje. Gimnaziju u učio u Osijeku, Subotici i Tranviku. Sveučilišne nauke je završio u Zagrebu, gdje je studirao hrvatski jezik i književnost, hrvatsku povijest, njemački i ruski jezik.

Kao srednjoškolski profesor predavao je hrvatski jezik u Splitu, Sinju, Duborvniku i Zagrebu.

Svoj spisateljski rad započeo je u đačkom listu Nadbiskupske klasične gimnazije u Travniku "Smilje" 1929. godine. Od tada je objavio brojne članke, najvećim dijelom o šokačkoj kulturnoj baštini. Pisao je u "Subotičkim novinama", u zagrebačkim listovima "Obzor", "Jutarnji list", "Sviet", "Hrvatski dnevnik", "Novi list", "Hrvatski narod", "Hrvatski krugoval", u splitskom listu "Hrvatski glasnik".

Od brojnih njegovih članaka navodim suradnju u časopisu bačkih hrvata "Klasje naših ravni" (Zagreb, 1942, br. 1., str. 12-20; 60-64; Zagreb, 1943, br. 1., str. 61-65; Zagreb, 1944., br. 1-2, str. 21-37, 74-80, 100-105, 120-125, 132-135).

Poslije završetka drugog svjetskog rata prof. Stjepan Bartolović došao je u Suboticu i predavao je srpskohrvatski jezik u Potpunoj ženskoj gimnaziji do jeseni 1950. godine. Tada je četverorazredna osnovna škola spojena s četiri razreda niže gimnazije i formirana je osmogodišnja škola.

Poslije te reorganizacije gimnazije prof. Bartolović premješten je na Srednju ekonomsku školu, gdje predaje isti predmet tokom nekoliko godina.

Njegova supruga prof. Maja Bartolović predavala je predagošku grupu predmeta u Učiteljskoj školi u Subotici. Kad je ta škola ukinuta, oni su se preselili na Rijeku. Tamo je prof. Bartolović predavao na gimnaziji do svoga odlaska u mirovinu. Na rijeci mu je preminula supruga Maja, a on se kasnije preselio u Zagreb, gdje je živio (ulica Moše PIjade 148/a) do svoje smrti.

Nije mi poznato da je poslije drugog svjetskog rata objavio više članaka, ali pomno je skupljao građu o narodnom životu svojih zemljaka, bačkih Šokaca. Ostavio je bogatu rukopisnu građu iz tog područja. Niz godina radio je na sakupljanju jezične građe i zvatno mu je djelo veliki "Šokačko-bunjevački rječnik", koji se priprema za objavljivanje u Nakladnom zavodu Matice hrvatske u Zagrebu.

Nažalost, on nije doživio da vidi svoje djelo objavljeno, a mnogo je na njemu radio, premda je zadnjih godina imao velike poteškoće s vidom, koji mu je veoma oslabio.

Pokojni Stipo nije dočekao taj sretan dan, ali mi ćemo biti veoma radosni ako dobijemo u svoje ruke to veliko djelo naše kulture, djelo našeg neumornog kulturnog pregaoca. On je veći dio života proveo daleko od svog rodnog Bača i daleko od dragih Šokaca, ali ih je uvijek nosio u svom srcu i u svojoj brizi za njihovu budućnost.

Kulturni život bačkih hrvata pretrpio je veliki gubitak smrću prof. Stjepana Bartolovića, ali njegovo djelo ostat će ugrađeno u vrijednu građevinu (bunjevačke i šokačke) hrvatske kulturne baštine u Bačkoj.

PROSLAVILI SMO MATERICE

Već čitav niz godina je običaj da u župnoj zajednici sv. Roka u Subotici djeca priređuju u vjeronaučnoj dvorani malu svečanost na Materice u čast svojih mama i baka. Usprkos teških prilika, koje su nas zadesile, ta je tradicija sačuvana. Priredba je održana 15. prosinca 1991. godine s početkom u 18 sati. Istina, bila je malo skromnija - bez igara i pjesama. Na programu su bile čestitke za Materice i pjesme pokojnog pjesnika Ivana Prčića iz Tavankuta. Pored njegove elegije "Čestito sam Materice" recitirane su pjesme "Idila na selu" i "Sridom sela" u kojima opisuje idiličnu ljepotu svoga kraja. Također smo čuli njegove pjesme "Naša nošnja" i "Litovanje uživanje".

Još je bilo nekoliko šaljivih točaka, a zatim je na programu bio igrokaz u četiri slike "Bernardica Subiru". Prikazane su dvije paralelne radnje.

Mala, dobra pastirica Bernardica (Marga Perčić) doživjela je Gospino ukazanje u Lurdu (Lourdes) u Francuskoj i zbog toga nailazi na veliko nerazumijevanje okoline. Grof Teodor (Darko Vukov) želi svoju slijepu kćer Mišel (Mirjana Brčić Kostić) poslati u Zavod za slijepe. tome se protive majka Karolina (Ana Milanković), dvorska dama Sofija (Zorica Kiš), id ruge njene prijateljice. Uz njihovu pomoć Mišel dolazi pred Gospinu špilju i doživila je ozdravljenje.

Na kraju svi zajedno dolaze na mjesto ozdravljenja s ocem grofom Teodorom, koji ranije nikako nije htio vjerovati u čuda u Lurdu, za koja je čuo. Mala Bernardica i Mišel zajedno sa ostalima zahvaljuju Gospi uz pjesmu "Sred te se pećine Marija javi".

Voditeljica programa bila je Blaženka Babičković. Treba najiskrenije pohvaliti sve izvođače što su uspjeli lijepo izvesti ovaj igrokaz bogatog sadržaja. Pored svojih svakodnevnih školskih i đačkih briga trebalo je uložiti mnogo truda i žrtvovati slobodno vrijeme sa željom da se ostvari nešto lijepo, a svima drago i korisno. Na kraju je publika pozdravila sve izvođače, a gospodin župnik Blaško Dekanj je svima zahvalio što su nam priredili ovu lijepu predstavu i posebno istakao zalaganje s. Svetlane Milan i s. Eleonore Merković, koje su sve uvježbale i pripremile.

Radi pravednosti treba istaći lijepe kostime svih izvođača i lijepo uređenu pozornicu sa Gospinom špiljom.

Da se istakne uloga oca hrvatske književnosti, Marka Marulića iz Splita, na programu ove priredbe bila je recitacija njegove pjesme "Divici Mariji". Pjesma je napisana ikavicom i tako smo vidjeli da je ikavica osnova hrvatske književnosti.

Na kraju želimo naglasiti da ovako kulturno angažiranje mladeži ima svoju pдагоšku vrijednost, jer pomaže u osobnoj izgradnji mladih na zdravoj moralnoj i duhovnoj osnovi. Zato mladež treba što više angažirati u kulturnoj djelatnosti u obliku raznih priredaba, književnih večeri i sličnih oblika koji su za mlade prikladni i privlačni.

Neka o tome razmisle svi oni koji mogu i žele surađivati i raditi s mladima i tako im pomoći.

BILI SMO NA PRELU...

Jeste l' bili na Velikom prelu '92.?! Ja jesam! Prošle i ove godine! Drago mi je što sam bio, a vjerujem i Vama, ako ste bili! Zahvaljujem organizatorima! Poseban je to doživljaj! Još kad imaš mogućnost meditirat usput, gledajući mlade kako su razdragani u prekrasnim bunjevačkim nošnjama i slušajući one divne zvuke tamburice koje svojim milozvučnim žicama mame srce na igru. Stvarno u srce "dira" ne dajući noći "mira". Što više razmišljam sve mi više biva jasno kako mi bunjevački Hrvati imamo veliko kulturno blago! Mi ne znamo cijeniti svoje! Kakav sklad se krije u našim igrama! Kolika punina skladnih pjesama?! A nošnja?! Samo je potrebno znati s puno ljubavi i dostojanstva izvoditi. Naše igre se uglavnom igraju "potanane", bez skakanja i žurbe! Pjesme su također sporije, pune srca, jer su većinom spjevane s

određenom porukom. Kod nošnje je sve važno: i kosa i obuća i boja ruha i izrada i oblačenje. Zato je važno tko je koreograf. Njih treba odgajati. Mladima treba pomoći da zavole ljepotu i sklad našeg folklora! To svi narodi čine kad se radi o njihovim kulturnim vrijednostima.

Tako je to i s ostalim našim sačuvanim slavlji-
ma. Dopustite da Vas podsjetim na njih.

PRELO je niklo u našim obiteljima kao potreba za zajedništvom ili druženjem. to je bilo u zimske dane kad je manje posla. Najčešće je povezano uz obiteljski svinjokolj, gdje se usput razgovara, jede, pije, veseli i upoznaje. Sporedno je bilo što je "baba" dijelila novom zetu i ostalima! Važno je bilo biti zajedno. Jačati bratske, rodbinske i prijateljske odnose. To se proširilo i sa sličnim namjerama prenijelo na nivo sela i grada. Koliko plemenitosti u tome! DUŽIJANCA je također nikla u obitelji kao svijest potrebe zahvaljivanja. Bunejvački Hrvati su vjernici katolici i ta vjera u njima je djelotvorna.

Ova vjera je oplemenjivala taj vjerni puk u njihovim svakodnevnim poslovima kao i rekreaci-

Prelo mladeži

jama. Bog se zazivao na početku i na kraju posla. Naviknuti na gostoljubivost nikom nisu ostajali dužni. Za svaku i malu dobrotu davala se "milošća". Pa tako i Bogu. Tako je pletena "kruna" koja je postajala sve dragocjenija od kada se Dužijanca slavi u crkvi.

METERICE I OCI su dani majki i očeva vjernika. Slave se neposredno prije Božića u dvije nedjelje kad se čestita javno svakoj ženi i majci njezino dostojanstvo majčinstva koje je po Mariji Isusovoj Majci postalo uzvišeno i oplemenjeno. Slično i očinstvo.

Rijetko se koji narod može ponositi s takvim slavlji-
ma (da ne kažem običajima). Što o tom više razmišljam sve sam ponosniji na svoje sta-

re pretke koji su nam tako plemenitu baštinu predali! Samo, mislim, za koju godinu hoće li biti tko će ih slaviti?! Vjerujem, da hoće, kad budu s ljubavlju o prošlosti svojoj razmišljali...!

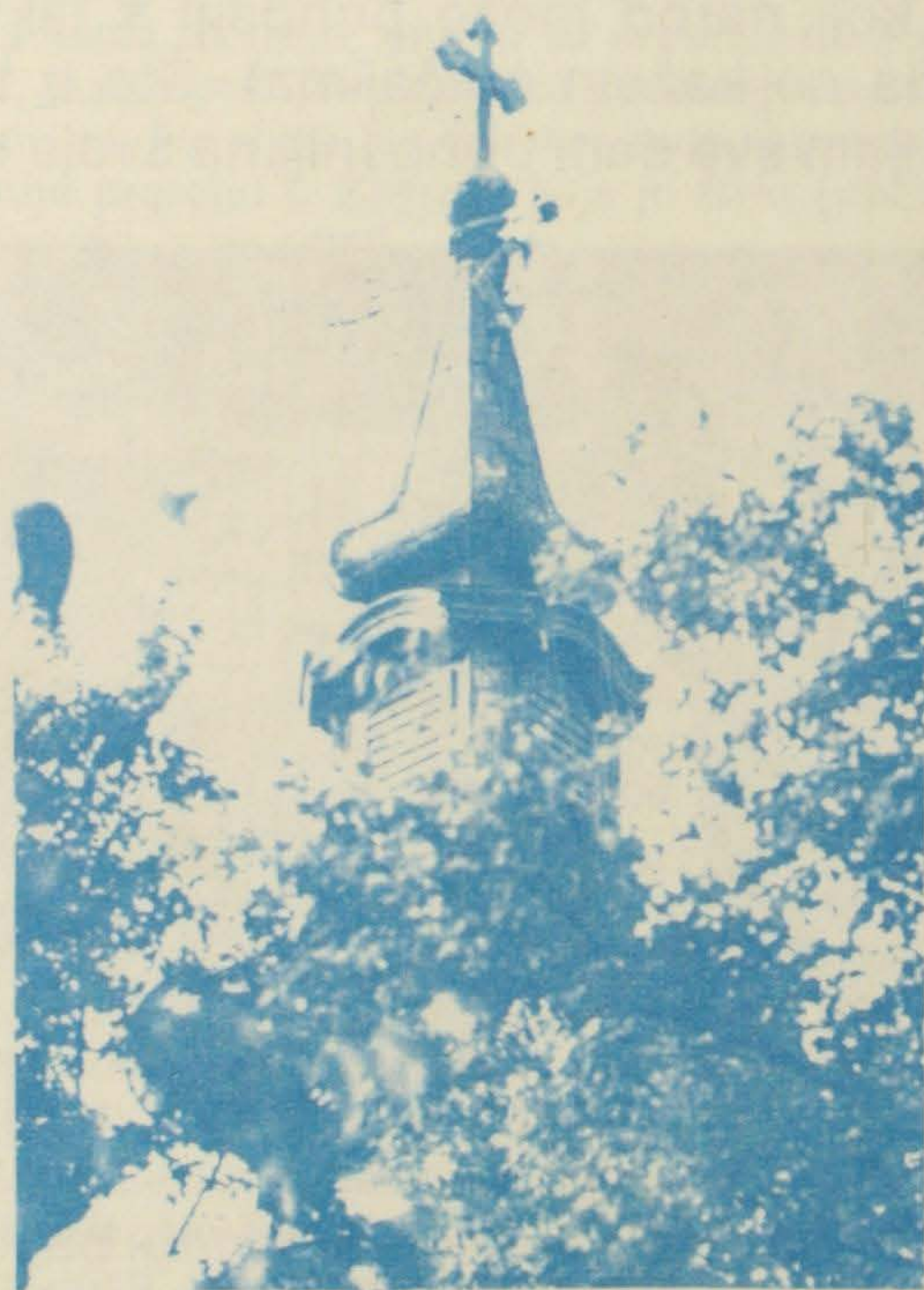
B.St.

ZANIMLJIVOSTI

Sigurno ste već u Subotici, ali i drugdje, primjetili kako neko bez skela hoda po tornjevima i krovovima naših crkava. Ako niste znali - riječ je o tzv. ALPINISTIMA poduzeća "MONT" iz Subotice. Oni bez skela, kvalitetno, jeftino i brzo izvode građevinske radove na tornjevima, krovovima... Postavljaju oni i gromobrane, brojčanike satova, izvode limarske, farbarske, bravarske i druge radove. Zanimljivo - svakako. Ako Vam zatrebaju njihove "akrobacije" možete se obratiti njihovom "šefu" g. ZVONKU ŠARČEVIĆU, Jovana Pačua 49, u Subotici, ili na telefon: 024/32-657.

Njihov najnoviji podhvat bio je izmjena krune na Gospinom kipu između tornjeva katedrale. I dok su nama na zemlji prolazili trnci, promatrajući kako to obavljaju viseći u zraku na jednom užetu - posao je već bio gotov. Svaka čast.

A.

FOND "BISKUP IVAN ANTUNOVIĆ"

(od 03.12.1991. do 08.03. 1992.)

Božena Vučević	3000
Sestre Dominikanke, Subotica	1000
Š-d-c	3000
Etuška Kovač	1000
Antun Gabrić	2000
Elizabeta Gajić	400
Marija Šimić	250
A.M.	12000
Marko Žarić	2000
Koca Stipić	1000
N. N.	400
Antun Vidić	100 DEM

HVALA SVIMA!

"BAČKO KLASJE" - izdaje Institut „Ivan Antunović“, Subotica, GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr. LAZAR IVAN KRMPOTIĆ, 21400 Bačka Palanka, Trg bratstva i jedinstva 28. Telefon: (021) 740-468. Uređuje UREDNIČKO VIJEĆE. Suradnju i dopise slati na adresu odgovornog urednika. ADMINISTRACIJA LISTA: Župni ured Isusova Uskrsnuća, 2400 Subotica, Gajeva 2, Telefon: (024) 21-496. Narudžbine i uplate slati administraciji. List izlazi šest puta godišnje. List je oslobođen od poreza za promet na osnovu mišljenja Republičkog sekretarijata za informacije, Beograd, br. 413-01-272/91-01 od 28. II. 1991. Tisak: LOGOS-grafička radnja, 24426 Totovo Selo, Zlatiborska 4.